

Regeringens proposition

1981/82: 163

om ändring i atomansvarighetslagen (1968: 45);

beslutad den 11 mars 1982.

Regeringen föreslår riksdagen att anta de förslag som har tagits upp i bifogade utdrag av regeringsprotokoll ovan nämnda dag.

På regeringens vägnär

THORBJÖRN FÄLLDIN

CARL AXEL PETRI

Propositionens huvudsakliga innehåll

Ansvarigheten för skador som uppkommer i samband med driften av kärnkraftsanläggningar (atomanläggningar) regleras i atomansvarighetslagen (1968: 45). Denna lag bygger på två internationella konventioner, 1960 års Pariskonvention och 1963 års tilläggskonvention till Pariskonventionen. Konventionerna har nyligen reviderats genom två ändringsprotokoll.

I propositionen föreslås att Sverige tillträder ändringsprotokollen och läggs fram förslag till vissa ändringar i atomansvarighetslagen som behövs för att Sverige skall kunna tillträda protokollen. Propositionen innehåller också förslag till vissa ytterligare lagändringar. Sålunda förordas en höjning av ansvarigheten för atomanläggningsinnehavaren från 50 milj. kr. till 500 milj. kr. per olycka och en höjning av den ersättning av statsmedel som utgår enligt tilläggskonventionen från ca 775 milj. kr. till ca 1,9 miljarder kr. per olycka. Slutligen läggs fram förslag till regler om statsansvar utöver vad som gäller enligt konventionerna. Det föreslås att gränsen för detta statsansvar fastställs så att det sammanlagda belopp som står till förfogande för dem som lider skada i samband med driften av en atomanläggning uppgår till tre miljarder kr. per olycka.

Förslag till

Lag om ändring i atomansvarighetslagen (1968: 45)

Härigenom förordnas i fråga om atomansvarighetslagen (1968: 45)¹

dels att 41 § skall upphöra att gälla,

dels att i 3, 4, 10, 19, 21, 22, 25, 27, 36 och 39 §§ ordet "Konungen" skall bytas ut mot "regeringen",

dels att 1, 2, 9, 12, 17, 30–35 och 37 §§ skall ha nedan angivna lydelse,

dels att i lagen skall införas en ny paragraf, 31 a §, av nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 §

I denna lag förstås med

atombränsle: klyvbart material, bestående av uran eller plutonium i form av metall eller i legering eller i kemisk förening, och annat klyvbart material som *Konungen* anger;

radioaktiv produkt: annat radioaktivt material än atombränsle samt radioaktivt avfall, om materialet eller avfallet bildats vid framställning eller användning av atombränsle eller blivit radioaktivt genom bestrålning i samband med sådan framställning eller användning;

atoms substans: dels atombränsle med undantag av naturligt uran och utarmat uran, dels radioaktiv produkt med undantag av radioisotoper, som användes för eller gjorts färdiga att användas för industriellt, kommersiellt, jordbrukstekniskt, medicinskt eller vetenskapligt ändamål;

atomreaktor: anordning som innehåller atombränsle under sådana förhållanden att klyvning av atomkärnor i en självunderhållande kedjereaktion kan uppkomma i anordningen utan tillskott av neutroner från annan källa;

atomanläggning: atomreaktor med undantag av atomreaktor som infogats i fartyg eller annat transportmedel och där användes eller är

I denna lag förstås med

atombränsle: klyvbart material, bestående av uran eller plutonium i form av metall eller i legering eller i kemisk förening, och annat klyvbart material som *regeringen* anger;

radioaktiv produkt: annat radioaktivt material än atombränsle samt radioaktivt avfall, om materialet eller avfallet bildats vid framställning eller användning av atombränsle eller blivit radioaktivt genom bestrålning i samband med sådan framställning eller användning;

atoms substans: dels atombränsle med undantag av naturligt uran och utarmat uran, dels radioaktiv produkt med undantag av radioisotoper, som användes för eller gjorts färdiga att användas för industriellt, kommersiellt, jordbrukstekniskt, medicinskt eller vetenskapligt ändamål eller för undervisningsändamål;

atomreaktor: anordning som innehåller atombränsle under sådana förhållanden att klyvning av atomkärnor i en självunderhållande kedjereaktion kan uppkomma i anordningen utan tillskott av neutroner från annan källa;

atomanläggning: atomreaktor med undantag av atomreaktor som infogats i fartyg eller annat transportmedel och där användes eller är

¹ Senaste lydelse av 3 § 1974: 249.

Nuvarande lydelse

avsedd att användas som kraftkälla; fabrik för framställning eller behandling av atomsubstans; fabrik för separation av isotoper i atombränsle; fabrik för bearbetning av bestrålat atombränsle; anläggning för förvaring av atomsubstans, om anläggningen ej är avsedd endast för tillfällig uppläggning under transport av substansen; annan anläggning, som *Konungen* bestämmer, i vilken finnes atombränsle eller radioaktiv produkt;

anläggningsstat: för varje atomanläggning den konventionsstat inom vars område anläggningen ligger eller, om anläggningen icke ligger inom någon stats område, den konventionsstat som driver eller har godkänt anläggningen;

innehavare av atomanläggning: i fråga om anläggning i Sverige den som med tillstånd enligt atomenergilagen den 1 juni 1956 (nr 306) eller i övrigt driver eller innehar anläggningen och i fråga om anläggning utom riket den som enligt lagen i anläggningsstaten är att anse som anläggningens innehavare;

atomskada: dels skada som orsakas av radioaktiva egenskaper hos atombränsle eller radioaktiv produkt eller av radioaktiva egenskaper i förening med giftiga, explosiva eller andra farliga egenskaper hos bränslet eller produkten, dels skada som orsakas av joniserande strålning från annan strålningskälla i en atomanläggning än atombränsle eller radioaktiv produkt;

atomolycka: sådan händelse eller serie händelser med samma ursprung som orsakar atomskada;

Pariskonventionen: den i Paris den 29 juli 1960 avslutade konventionen om skadeståndsansvar på atomenergins område i dess lydelse enligt det i Paris den 28 januari 1964 avslutade tilläggsprotokollet;

Föreslagen lydelse

avsedd att användas som kraftkälla; fabrik för framställning eller behandling av atomsubstans; fabrik för separation av isotoper i atombränsle; fabrik för bearbetning av bestrålat atombränsle; anläggning för förvaring av atomsubstans, om anläggningen ej är avsedd endast för tillfällig uppläggning under transport av substansen; annan anläggning, som *regeringen* bestämmer, i vilken finnes atombränsle eller radioaktiv produkt;

anläggningsstat: för varje atomanläggning den konventionsstat inom vars område anläggningen ligger eller, om anläggningen icke ligger inom någon stats område, den konventionsstat som driver eller har godkänt anläggningen;

innehavare av atomanläggning: i fråga om anläggning i Sverige den som med tillstånd enligt atomenergilagen (1956:306) eller i övrigt driver eller innehar anläggningen och i fråga om anläggning utom riket den som enligt lagen i anläggningsstaten är att anse som anläggningens innehavare;

atomskada: dels skada som orsakas av radioaktiva egenskaper hos atombränsle eller radioaktiv produkt eller av radioaktiva egenskaper i förening med giftiga, explosiva eller andra farliga egenskaper hos bränslet eller produkten, dels skada som orsakas av joniserande strålning från annan strålningskälla i en atomanläggning än atombränsle eller radioaktiv produkt;

atomolycka: sådan händelse eller serie händelser med samma ursprung som orsakar atomskada;

Pariskonventionen: den i Paris den 29 juli 1960 avslutade konventionen om skadeståndsansvar på atomenergins område i dess lydelse enligt det i Paris den 28 januari 1964 avslutade tilläggsprotokollet eller nämnda konvention i dess lydelse enligt detta protokoll och det i Pa-

Nuvarande lydelse

tilläggskonventionen: den i Bryssel den 31 januari 1963 avslutade och genom det i Paris den 28 januari 1964 avslutade tilläggsprotokollet reviderade tilläggskonventionen till Pariskonventionen;

konventionsstat: stat som tillträtt Pariskonventionen.

Konungen kan förordna, att från lagens tillämpning skall undantagas atomanläggning, atombränsle eller radioaktiv produkt, om den risk som är förbunden med anläggningen, bränslet eller produkten är ringa.

Konungen eller myndighet som Konungen bestämmer kan beträffande atomanläggningar i Sverige förordna, att två eller flera anläggningar som är i samma innehavares hand och ligger i varandras omedelbara närhet skall vid tillämpningen av denna lag behandlas som en anläggning.

Har atomskada i annat fall än som avses i 5–8 §§ orsakats av atomsubstans, vilken kom från atomanläggning i Sverige eller i annan konventionsstat eller vilken före atomolyckan varit under trans-

Föreslagen lydelse

ris den — — — 1982 avslutade ändringsprotokollet;

tilläggskonventionen: den i Bryssel den 31 januari 1963 avslutade tilläggskonventionen till Pariskonventionen i den lydelse som nämnda tilläggskonvention har fått genom det i Paris den 28 januari 1964 avslutade tilläggsprotokollet och det, likaledes i Paris, den — — — 1982 avslutade ändringsprotokollet;

konventionsstat: stat som tillträtt Pariskonventionen.

Regeringen kan förordna, att från lagens tillämpning skall undantagas atomanläggning, atombränsle eller radioaktiv produkt, om den risk som är förbunden med anläggningen, bränslet eller produkten är ringa.

2 §

Ligger två eller flera atomanläggningar som har samma innehavare i närheten av varandra, skall den av anläggningarna som har uppförts först och den eller de som befinner sig inom en radie av 1 000 meter från den först uppförda anläggningen vid tillämpningen av denna lag tillsammans behandlas som en atomanläggning. Om i ett sådant fall en anläggning som, utan att vara atomanläggning, innehåller radioaktivt material ligger inom nämnda radie, skall den anläggningen och atomanläggningarna tillsammans betraktas som en anläggning, om de har samma innehavare. Vad som nu har sagts gäller bara beträffande anläggningar i Sverige.

9 §

Har atomskada i annat fall än som avses i 5–8 §§ orsakats av atomsubstans, vilken kom från atomanläggning i Sverige eller i annan konventionsstat eller vilken före atomolyckan varit under trans-

Nuvarande lydelse

port som avses i 7 §, åvilar ansvarigheten för skadan den anläggningsinnehavare som vid tiden för olyckan hade substansen i sin besittning *eller, om substansen då icke var i någon anläggningsinnehavares besittning, den anläggningsinnehavare som senast haft substansen i sin besittning.* Om atomsubstansen före olyckan varit under transport och icke efter transporten varit i någon anläggningsinnehavares besittning, åvilar *dock* ansvarigheten den anläggningsinnehavare som när transporten upphörde var ansvarig enligt 6 eller 7 § för atomskada i följd av atomolycka under transporten.

Föreslagen lydelse

port som avses i 7 §, åvilar ansvarigheten för skadan den anläggningsinnehavare som vid tiden för olyckan hade substansen i sin besittning. *Var substansen då icke i någon anläggningsinnehavares besittning, åvilar ansvarigheten den anläggningsinnehavare som senast haft substansen i sin besittning. Har en anläggningsinnehavare genom skriftligt avtal övertagit ansvarigheten för sådan atomskada, åvilar ansvarigheten honom.* Om atomsubstansen före olyckan varit under transport och icke efter transporten varit i någon anläggningsinnehavares besittning, åvilar ansvarigheten den anläggningsinnehavare som när transporten upphörde var ansvarig enligt 6 eller 7 § för atomskada i följd av atomolycka under transporten.

12 §

Innehavare av atomanläggning svarar ej enligt denna lag för skada *på anläggningen eller på egendom som vid tiden för atomolyckan fanns inom anläggningens område och användes eller var avsedd att användas i förbindelse med denna.*

Innehavare av atomanläggning svarar ej enligt denna lag för

1. skada *på atomanläggningen eller på annan atomanläggning i dess omedelbara närhet, däri inbegripet annan atomanläggning under uppförande,*

2. skada på egendom som vid tiden för atomolyckan fanns inom *anläggningsområdet* och användes eller var avsedd att användas i förbindelse med *en atomanläggning inom området.*

Är innehavare av atomanläggning i annan konventionsstat ansvarig i anledning av atomolycka som inträffat under transport av atomsubstans, avgöres enligt anläggningsstatens lag, om ersättning skall utgå för skada på transportmedlet.

Angående ansvarighet för skada som avses i första eller andra stycket enligt andra skadeståndsregler än som innefattas i denna lag meddelas bestämmelser i 14 § andra stycket.

17 §

För innehavare av atomanläggning i Sverige är ansvarigheten enligt denna lag begränsad till *femtio* miljoner kronor för varje atomolycka. *Konungen eller myndighet*

För innehavare av atomanläggning i Sverige är ansvarigheten enligt denna lag begränsad till *500* miljoner kronor för varje atomolycka. *Såvitt gäller anläggning enbart för*

Nuvarande lydelse

som Konungen bestämmer kan, med hänsyn till anläggningens storlek eller art, omfattningen av transport eller annan omständighet, fastställa ett lägre belopp, dock ej under tjugofem miljoner kronor. För innehavare av atomanläggning utom riket bestämmes ansvarighetsbeloppet enligt anläggningsstatens lag. I fråga om atomolycka som inträffar under transport av atomsubstans avser anläggningsinnehavarens ansvarighet enligt denna lag för andra skador än skada på transportmedlet icke i något fall lägre sammanlagt belopp än tjugofem miljoner kronor.

Ersättning i anledning av dödsfall eller personskada är för varje dödad eller skadad person begränsad till en miljon kronor.

De belopp som anges i första och andra styckena innefattar icke ränta eller ersättning för rättegångskostnad.

Föreslagen lydelse

framställning, behandling eller förvaring av obestrålat uran är ansvarigheten dock begränsad till 100 miljoner kronor för varje olycka. Detsamma gäller i fråga om atomolyckor som uppkommer under transport av sådant uran. För innehavare av atomanläggning utom riket bestämmes ansvarighetsbeloppet enligt anläggningsstatens lag. I fråga om atomolycka som inträffar under transport av atomsubstans avser anläggningsinnehavarens ansvarighet enligt denna lag för andra skador än skada på transportmedlet icke i något fall lägre sammanlagt belopp än 100 miljoner kronor.

De belopp som anges i första stycket innefattar icke ränta eller ersättning för rättegångskostnad.

30 §

Ersättning av statsmedel enligt 29 § bestämmes enligt de grunder som anges i 11 § första stycket, 12 och 13 §§ samt 17 § andra och tredje styckena.

Ersättning av statsmedel enligt 29 § bestämmes enligt de grunder som anges i 11 § första stycket, 12 och 13 §§ samt 17 § andra stycket.

Bestämmelserna i 15 § första stycket första punkten och tredje stycket om rätt till återkräv mot innehavare av atomanläggning äger motsvarande tillämpning beträffande rätt att av staten kräva åter vad som utgivits i anledning av atomskada för vilken ersättning av statsmedel utgår enligt 29 §.

31 §

Det sammanlagda beloppet av de ersättningar som skall utges i följd av en atomolycka, dels enligt 5–21 §§ samt 29 och 30 §§ av innehavare av atomanläggning och staten, dels enligt sådant avtal som avses i artikel 15 i tilläggskonventionen, är begränsat till ett belopp motsvarande *ett-hundratjugo miljoner i det europeiska monetära avtalet den 5 augusti 1955 avsedda betalningsenheter sådana dessa enligt artikel*

Det sammanlagda beloppet av de ersättningar som skall utges i följd av en atomolycka, dels enligt 5–21 §§ samt 29 och 30 §§ av innehavare av atomanläggning och staten, dels enligt sådant avtal som avses i artikel 15 i tilläggskonventionen, är begränsat till ett belopp motsvarande *300 miljoner särskilda dragningsrätter*. I beloppet inräknas icke ränta eller ersättning för rättegångskostnad.

Nuvarande lydelse

24 i avtalet var bestämda den 29 juli 1960. I beloppet inräknas icke ränta eller ersättning för rättegångskostnad.

Om det belopp som med tillämpning av första stycket står till förfogande för gottgörelse av statsmedel enligt 29 och 30 §§ icke förslår till ersättning för skadorna, nedsättes ersättningarna och därpå belöpande ränta med samma kvotdel. Bestämmelsen i 19 § andra stycket äger motsvarande tillämpning.

Föreslagen lydelse

Med uttrycket "särskilda dragningsrätter" avses de av Internationella valutafonden använda särskilda dragningsrätterna. Förs talar om ersättning, skall omräkning från särskilda dragningsrätter till svenskt mynt göras efter kursen den dag då atomolyckan inträffade, om ej för en viss olycka en annan dag fastställs genom överenskommelse mellan de stater som tillträtt tilläggskonventionen. Vid omräkning till svenskt mynt skall kronans värde beräknas i enlighet med den beräkningsmetod som Internationella valutafonden sagda dag tillämpar för sin verksamhet och sina transaktioner.

Om det belopp som med tillämpning av första och andra styckena står till förfogande för gottgörelse av statsmedel enligt 29 och 30 §§ icke förslår till ersättning för skadorna, nedsättes ersättningarna och därpå belöpande ränta med samma kvotdel. Bestämmelsen i 19 § andra stycket äger motsvarande tillämpning.

31 a §

Ävilar ansvarighet för en atomskada innehavare av atomanläggning här i riket och förslår det sammanlagda beloppet av de ersättningar som skall utges enligt 17 § första stycket och 18 § första stycket samt av statsmedel enligt 29–31 §§ eller annars enligt tilläggskonventionen icke till full ersättning för uppkommen skada, utges ytterligare ersättning av statsmedel för skada som har uppkommit

a) här i riket,

b) i Danmark, Finland eller Norge.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

c) annars ombord på ett fartyg eller ett luftfartyg som är registrerat i Sverige, Danmark, Finland eller Norge, eller

d) på annat ställe, om skadan har tillfogats svensk medborgare eller svensk juridisk person.

Ersättning enligt första stycket utgår också för skada i annan stat som har tillträtt tilläggskonventionen i samma mån som ersättning i denna stat skulle utgå för atomskada som uppkommer i Sverige.

Det sammanlagda beloppet av de ersättningar som skall utges i följd av en atomolycka, dels enligt 5–21 §§ och 29–31 §§ av innehavare av atomanläggning och staten, dels enligt sådant avtal som avses i artikel 15 i tilläggskonventionen, dels av staten enligt första och andra styckena, är begränsat till tre miljarder kronor. I beloppet inräknas icke ränta eller ersättning för rättegångskostnad.

I fråga om ersättning enligt första och andra styckena har 30 § motsvarande tillämpning.

Om det belopp som med tillämpning av tredje stycket står till förfogande för gottgörelse av statsmedel icke förslår till ersättning för skadorna, nedsatts ersättningarna och därpå belöpande ränta med samma kvotdel. Bestämmelsen i 19 § andra stycket äger motsvarande tillämpning.

32 §

Har atomskada, som uppkommit i Sverige i följd av atomolycka för vars skadeverkningar innehavare av atomanläggning i Sverige är ansvarig, yppats först efter det att anläggningsinnehavarens ansvarighet upphört enligt 21 § andra stycket eller motsvarande bestämmelse i annan konventionsstats lag men inom trettio år från dagen för olyckan, utges ersättning av staten. Också för skada som yppats innan ansvarigheten sålunda upphört utges ersättning av staten, om den skadelidande visserligen underlåtit att inom föreskriven tid väcka talan eller företaga annan preskriptionsavbrytande åtgärd men haft godtagbar ursäkt för sin underlåtenhet.

Har skadestånd nedsatts enligt 19 § första stycket och, i förekommande fall, 31 § andra stycket eller

Har skadestånd nedsatts enligt 19 § första stycket och, i förekommande fall, 31 § tredje stycket och

Nuvarande lydelse

enligt motsvarande bestämmelser i annan konventionsstats lag, nedsättes ersättningen av statsmedel enligt denna paragraf i samma mån. Ersättningsskyldigheten bestämmes i övrigt som om anläggningens innehavare svarat för skadan. Anspråk på ersättning skall vid äventyr av talans förlust anmälas inom tid som anges i 21 § första stycket hos myndighet som *Konungen* bestämmer.

Konungen kan förordna, att ersättning enligt denna paragraf skall utgå även för skada som uppkommit utom Sverige.

Föreslagen lydelse

31 a § femte stycket eller enligt motsvarande bestämmelser i annan konventionsstats lag, nedsättes ersättningen av statsmedel enligt denna paragraf i samma mån. Ersättningsskyldigheten bestämmes i övrigt som om anläggningens innehavare svarat för skadan. Anspråk på ersättning skall vid äventyr av talans förlust anmälas inom tid som anges i 21 § första stycket hos myndighet som *regeringen* bestämmer.

Regeringen kan förordna, att ersättning enligt denna paragraf skall utgå även för skada som uppkommit utom Sverige.

33 §

Om det ansvarighetsbelopp som gäller enligt 17 § första stycket eller 18 § första stycket eller motsvarande bestämmelse i annan konventionsstats lag icke förslår till full ersättning för här i riket uppkommen skada och ersättning av statsmedel ej utgår enligt 29 § eller i övrigt enligt tilläggskonventionen, beredes gottgörelse av statsmedel enligt grunder som fastställs av *Konungen och riksdagen*. Sådan gottgörelse lämnas i här avsedda fall även i tillägg till ersättning som utges enligt 32 § för här i riket uppkommen skada, om sådan ersättning nedsatts enligt 32 § andra stycket första punkten. Gottgörelse som nu nämnts lämnas för här i riket uppkommen skada även i fall då på grund av förordnande enligt 19 § andra stycket ersättning från anläggningssinnehavaren tills vidare utgår endast med viss kvotdel och ersättning av statsmedel ej utgår enligt tilläggskonventionen.

34 §

Ersättning enligt 28, 29 eller 33 § utgår ej i anledning av atomolycka som avses i 11 § andra stycket.

Om det ansvarighetsbelopp som gäller enligt 17 § första stycket eller 18 § första stycket eller motsvarande bestämmelse i annan konventionsstats lag och ersättning av statsmedel som utges enligt 29–31 §§ eller i övrigt enligt tilläggskonventionen samt enligt 31 a § icke förslår till full ersättning för uppkommen skada, beredes gottgörelse av statsmedel enligt grunder som fastställs i särskild lag. Sådan gottgörelse lämnas i här avsedda fall även i tillägg till ersättning som utges enligt 32 § för här i riket uppkommen skada, om sådan ersättning nedsatts enligt 32 § andra stycket första punkten. Gottgörelse som nu nämnts lämnas även i fall då på grund av förordnande enligt 19 § andra stycket, 31 § tredje stycket andra punkten eller 31 a § femte stycket andra punkten ersättning tills vidare utgår endast med viss kvotdel.

Ersättning enligt 28, 29, 31 a eller 33 § utgår ej i anledning av atomolycka som avses i 11 § andra stycket.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

35 §

Belopp som utgivits enligt 28 § får staten kräva åter endast av atomanläggningens innehavare, dennes försäkringsgivare och den mot vilken anläggningens innehavare har återkravs rätt enligt 20 §.

För belopp som utgivits enligt 29 eller 33 § med anledning av att förordnande meddelats enligt 19 § andra stycket inträder staten i den rätt till ersättning av anläggningsinnehavaren som kan tillkomma den skadelidande. I övrigt kan belopp, som staten utgivit enligt 29–31 §§ eller som eljest utgivits enligt tilläggskonventionens bestämmelser i anledning av atomolycka, för vars skadeverkningar innehavare av atomanläggning i Sverige är ansvarig enligt annan konventionsstats lag, eller som staten utgivit enligt 33 §, krävas åter endast från fysisk person som orsakat skadan uppsåtligen. Motsvarande gäller i fråga om ersättning som staten utgivit enligt 32 §.

För belopp som utgivits enligt 29, 31 a eller 33 § med anledning av att förordnande meddelats enligt 19 § andra stycket inträder staten i den rätt till ersättning av anläggningsinnehavaren som kan tillkomma den skadelidande. I övrigt kan belopp, som staten utgivit enligt 29–31 och 31 a §§ eller som eljest utgivits enligt tilläggskonventionens bestämmelser i anledning av atomolycka, för vars skadeverkningar innehavare av atomanläggning i Sverige är ansvarig enligt annan konventionsstats lag, eller som staten utgivit enligt 33 §, krävas åter endast från fysisk person som orsakat skadan uppsåtligen. Motsvarande gäller i fråga om ersättning som staten utgivit enligt 32 §.

37 §

Talan i mål, som enligt 36 § får upptagas i Sverige, och talan mot staten enligt 28, 29, 32 eller 33 § väckes vid rätten i den ort där atomolyckan inträffade. Är två eller flera domstolar behöriga, väckes talan vid någon av dem.

Finnes ej behörig domstol enligt första stycket, väckes talan vid Stockholms rådhusrätt.

Talan i mål, som enligt 36 § får upptagas i Sverige, och talan mot staten enligt 28, 29, 31 a, 32 eller 33 § väckes vid rätten i den ort där atomolyckan inträffade. Är två eller flera domstolar behöriga, väckes talan vid någon av dem.

Finnes ej behörig domstol enligt första stycket, väckes talan vid Stockholms tingsrätt.

Denna lag träder i kraft såvitt avser 1, 12 och 31 §§ den dag regeringen bestämmer och i övrigt den 1 januari 1983.

JUSTITIEDEPARTEMENTET

Utdrag
PROTOKOLL
vid regeringssammanträde
1981-11-26

Närvarande: Statsministern Fälldin, och statsråden Ullsten, Wikström, Friggebo, Dahlgren, Åsling, Söder, Johansson, Wirtén, Andersson, Boo, Petri, Gustafsson, Elmstedt, Tillander, Ahrland

Föredragande: statsrådet Petri

Lagrådsremiss om ändringar i atomansvarighetslagen (1968: 45)

1 Inledning

Internationella bestämmelser om ansvarighet för skador som har orsakats av atomolyckor finns i en år 1960 i Paris avslutad konvention om skadeståndsansvar på atomenergins område (i det följande benämnd "Pariskonventionen"). Sverige är anslutet till denna konvention i dess lydelse enligt ett i Paris år 1964 avslutat tilläggsprotokoll.

Enligt Pariskonventionen är innehavaren av en atomanläggning ansvarig för skador som uppkommer i samband med driften av anläggningen. Enligt konventionen skall anläggningsinnehavarens ansvarighet vara begränsad till visst belopp för varje olycka.

År 1963 avslutades i Bryssel en konvention om supplerande statsansvar (i det följande benämnd "tilläggskonventionen"). Även denna konvention har år 1964 reviderats genom ett tilläggsprotokoll. Sverige är anslutet till tilläggskonventionen i dess lydelse enligt 1964 års protokoll. Tilläggskonventionen syftar till en civilrättslig reglering av frågan om ersättning av statsmedel vid stora olyckor. Enligt tilläggskonventionen utgår supplerande ersättning av statsmedel i den mån ansvarighetsbeloppet enligt Pariskonventionen inte förslår till full ersättning åt de skadelidande.

Bestämmelser om atomansvarighet finns för svensk del i atomansvarighetslagen (1968: 45). Denna bygger på Pariskonventionen och tilläggskonventionen. Atomanläggningsinnehavarens ansvarighet har i lagen fastställts till 50 milj. kr. per olycka. Den sammanlagda ersättning som utgår enligt atomansvarighetslagen är i enlighet med tilläggskonventionens bestämmelser begränsad till 120 milj. s. k. europeiska betalningsenheter (ca 775 milj. kr.) per olycka.

Pariskonventionen och tilläggskonventionen har nyligen reviderats inom Organisationen för ekonomiskt samarbete och utveckling (OECD). Därvid

har utarbetats två ändringsprotokoll, ett till vardera av dessa konventioner, i det följande benämnda "1981 års protokoll". Enighet råder om protokollens sakliga innehåll. OECD:s råd har emellertid ännu inte antagit protokollen. Konventionen är nämligen avfärdad på sex språk (engelska, franska, italienska, holländska, tyska och spanska), och oenighet råder mellan vissa konventionsstater i frågan om vilka av dessa språk som skall äga vitsord vid tolkningstvister. Det är troligt att en uppgörelse kan träffas i denna fråga inom kort.

Genom protokollet till tilläggskonventionen höjs den ersättning som utgår av statsmedel från 120 milj. europeiska betalningsenheter till 300 milj. särskilda dragningsrätter (ca 1,9 miljarder kr.) per olycka. Vidare genomförs den ändringen i de två konventionerna att samtliga belopp som i de nu gällande texterna uttrycks i europeiska betalningsenheter i stället anges i särskilda dragningsrätter. Såvitt gäller Pariskonventionen innebär ändringsprotokollet dessutom vissa ändringar i syfte att anpassa konventionen till de praktiska behov som utvecklingen på kärnenergiområdet har gett upphov till.

Ändringsprotokollen i de engelska och franska versionerna jämte inom justitiedepartementet utarbetade översättningar till svenska bör fogas till protokollet i detta ärende som *bilaga 1* resp. *2*.

Inom justitiedepartementet har utarbetats en promemoria (Ds Ju 1981: 5) Ändringar i atomansvarighetslagstiftningen. I denna promemoria föreslås att Sverige tillträder 1981 års ändringsprotokoll till Pariskonventionen och tilläggskonventionen. Samtidigt läggs fram förslag till vissa ändringar i atomansvarighetslagen som föranleds av ett svenskt tillträde till protokollen. Vidare föreslås en höjning av atomanläggningsinnehavarens ansvarighet från 50 till 500 milj. kr. per olycka. Slutligen föreslås i promemorian att i atomansvarighetslagen införs ett statsansvar utöver vad som gäller enligt tilläggskonventionen. Det föreslås att gränsen för detta statsansvar fastställs så att det sammanlagda belopp som står till förfogande för dem som lider skada i samband med driften av en atomanläggning uppgår till tre miljarder kr. per olycka. Det i promemorian framlagda lagförslaget bör fogas till protokollet i detta ärende som *bilaga 3*.

Efter remiss har yttranden över promemorian avgetts av hovrätten för Västra Sverige, statens kärnkraftinspektion, statens strålskyddsinstitut, statens vattenfallsverk, försäkringsinspektionen, atomlagstiftningskommittén (I 1979: 05), länsstyrelsen i Uppsala län, länsstyrelsen i Kalmar län, länsstyrelsen i Malmöhus län, länsstyrelsen i Hallands län, Aktiebolaget ASEA-ATOM, Oskarshamnsvärkets Kraftgrupp AB, Studsvik Energiteknik AB, Svensk Kärnbränsleförsörjning AB, Svenska atomförsäkringspoolen, Svenska försäkringsbolagens riksförbund, Folksam, Sjöassuradörernas förening, Sveriges advokatsamfund och Sydkraft AB. Dessutom har yttrande avgetts av Lantbrukarnas riksförbund (LRF).

Länsstyrelsen i Uppsala län har bifogat yttranden av Östhammars kom-

mun och Lantbrukarnas länsförbund i Uppsala. Länsstyrelsen i Kalmar län har bifogat yttrande av Oskarshamns kommun och länsstyrelsen i Malmöhus län yttranden av Kävlinge kommun och Skånes handelskammare.

En sammanställning av remissyttrandena bör fogas till protokollet i detta ärende som *bilaga 4*.

Även lagstiftningen i Danmark, Norge och Finland bygger på Pariskonventionen och tilläggskonventionen. Mellan de nordiska länderna råder på detta område en praktiskt taget fullständig rättslikhet. Nordiska överläggningar har hållits i Stockholm den 28 oktober 1980. Därvid har uppnåtts enighet om att Danmark, Norge och Finland också skall tilltråda ändringsprotokollen samt om innehållet i den lagstiftning som föranleds av tillträdet till protokollen.

2 Gällande ordning

2.1 Det internationella konventionsarbetet

Under senare hälften av 1950-talet bedrevs inom organisationen för ekonomiskt samarbete (OECE) – numera organisationen för ekonomiskt samarbete och utveckling (OECD) – arbete på att åstadkomma en västeuropeisk konvention angående skadeståndsansvar på atomenergiområdet. Detta samarbete ledde till att Pariskonventionen öppnades för under-tecknande den 29 juli 1960. Denna konvention syftar endast till en regional reglering av atomansvarighetsfrågorna. Det stod emellertid tidigt klart att det förelåg behov av en världsomfattande konvention i ämnet. I slutet av 1950-talet påbörjades därför inom det internationella atomenergiorganet (IAEA) arbetet på en sådan konvention. Detta arbete ledde till att en världsomfattande konvention om ansvarighet för atomskada avslutades i Wien den 21 maj 1963 (i det följande benämnd "Wienkonventionen"). Pariskonventionen i dess ursprungliga lydelse och Wienkonventionen överensstämmer beträffande de grundläggande principerna och i allt väsentligt beträffande utformningen av de enskilda bestämmelserna. På vissa punkter förelåg dock ursprungligen skillnader. För att så långt som möjligt bringa Pariskonventionen i överensstämmelse med Wienkonventionen antogs den 28 januari 1964 ett tilläggsprotokoll till Pariskonventionen. Med Pariskonventionen avses i fortsättningen konventionen i dess lydelse enligt 1964 års tilläggsprotokoll.

Den 31 januari 1963 avslutades som tidigare har nämnts i Bryssel en konvention om supplerande statsansvar, som är ett komplement till Pariskonventionen (konventionen den 31 januari 1963 utgörande tillägg till Pariskonventionen den 29 juli 1960 om skadeståndsansvar på atomenergiområdet). Även denna konvention, den s. k. tilläggskonventionen, har revi-

derats genom ett tilläggsprotokoll den 28 januari 1964. Med "tilläggskonventionen" avses i det följande den reviderade konventionen.

Pariskonventionen trädde i kraft den 1 april 1968. Den har ratificerats av 14 stater, nämligen Belgien, Danmark, Finland, Frankrike, Förbundsrepubliken Tyskland, Grekland, Italien, Nederländerna, Norge, Portugal, Spanien, Storbritannien, Sverige och Turkiet. Tilläggskonventionen, som trädde i kraft den 4 december 1974, har tillträtts av tio stater, Danmark, Finland, Frankrike, Förbundsrepubliken Tyskland, Italien, Norge, Nederländerna, Spanien, Storbritannien och Sverige.

Wienkonventionen trädde i kraft den 12 november 1977. Konventionen har tillträtts av tio stater, Argentina, Bolivia, Egypten, Filippinerna, Jugoslavien, Kamerun, Kuba, Niger, Peru samt Trinidad och Tobago. Något svenskt tillträde till Wienkonventionen är inte aktuellt. Det synes inte troligt att någon annan västeuropeisk stat tillträder konventionen inom överskådlig tid.

Pariskonventionen och tilläggskonventionen i de engelska och franska versionerna samt översättningar till svenska finns intagna i prop. 1968: 25 med förslag till atomansvarighetslag m. m. Wienkonventionen i de engelska och franska versionerna samt översättning till svenska finns intagen i en inom justitiedepartementet år 1966 utarbetad promemoria (SOU 1966: 29) Atomansvarighet III.

På initiativ av de nordiska länderna inleddes år 1976 inom OECD:s atomenergiorgan (NEA) arbetet på en revision av Pariskonventionen och tilläggskonventionen. Revisionen inriktades framför allt på två frågor, nämligen en höjning av de ansvarighetsbelopp som föreskrivs i konventionerna och ett utbyte av den betalningsenhet i vilken dessa belopp är uttryckta, den s. k. europeiska betalningsenheten. Till följd av den inflation som hade ägt rum sedan konventionerna avslutades i början av 1960-talet hade nämligen konventionernas ansvarighetsbelopp minskat i värde, och det ansågs därför angeläget att höja dessa belopp. Utbytet av betalningsenhet föranleddes av att utvecklingen inom det internationella valuta-systemet hade medfört svårigheter att omräkna den europeiska betalningsenheten som är baserad på guldvärdet till nationell valuta.

2.2 Huvuddragen av Pariskonventionen och tilläggskonventionen

2.2.1 Pariskonventionen

I Pariskonventionen regleras ansvarigheten för skador som uppkommer genom drift av landbaserade atomanläggningar.¹ Konventionen bygger på fyra grundläggande principer: 1) ansvarigheten skall åvila innehavaren av en atomanläggning obceroende av vållande, dvs. på objektiv grund; 2)

¹ I Pariskonventionen och tilläggskonventionen används ordet "nukleär". I fortsättningen används i stället det i svensk lagstiftning förekommande sammansättningsleddet "atom".

ansvarigheten skall begränsas till visst belopp för varje skadecorsakande händelse; 3) ansvarigheten skall vara täckt av försäkring eller annan ekonomisk garanti; 4) ansvarigheten kanaliseras till vederbörande anläggningsinnehavare, dvs. i princip skall ingen annan än denne kunna åläggas ersättningsskyldighet.

Pariskonventionen är inte tillämplig på atomolyckor som inträffar eller skador som uppkommer i en stat vilken inte har tillträtt konventionen, om inte annat har föreskrivits i lagen i den konventionsstat där den ansvarige innehavarens anläggning ligger, i det följande benämnd "anläggningsstaten" (art. 2). Av bestämmelsen följer att konventionen utan vidare gäller beträffande atomolyckor som inträffar i en konventionsstat eller på eller över det fria havet och därvid är tillämplig på skador som uppkommer i en konventionsstat eller på eller över det fria havet.

Innehavaren av en atomanläggning svarar enligt Pariskonventionen oberoende av vållande för person- eller egendomsskador orsakade 1) av en atomolycka vid vilken har medverkat atombränsle eller radioaktiva produkter som fanns i hans anläggning, 2) av atomsubstanser som – utan att vara under transport – kom från anläggningen (art. 3.a). Från anläggningsinnehavarens ansvarighet undantas skador på s.k. "on-site-property", dvs. skador på själva anläggningen och på egendom som fanns inom dess område och användes eller var avsedd att användas i förbindelse med anläggningen (art. 3.a.ii.1). Innehavaren är inte ansvarig för skador orsakade av en atomolycka som är en direkt följd av krigshandlingar eller vissa därmed jämställda handlingar. Han är inte heller ansvarig för skador orsakade av en atomolycka som är en direkt följd av en allvarlig naturkatastrof av osedvanlig art, om inte annat föreskrivs i anläggningsstatens lag (art. 9).

Innehavarens ansvarighet omfattar också skador i följd av atomolyckor som inträffar under transport av atomsubstans till eller från anläggningen (art. 4.a. och b.). Bestämmelserna om innehavares ansvarighet under transport innebär i huvudsak följande. Vid transport mellan atomanläggningar i konventionsstaterna är den avsändande anläggningsinnehavaren ansvarig till dess ansvarigheten enligt skriftligt avtal mellan avsändare och mottagare övergår på den sistnämnde. Finns inte sådant avtal, övergår ansvarigheten på mottagaren när denne övertar atomsubstansen. Sker transporten till en mottagare i icke-konventionsstat, upphör avsändarens ansvarighet när atomsubstansen lossas från det transportmedel med vilket substansen har anlänt till den staten. Vid transport till en atomanläggning i konventionsstat från en avsändare i icke-konventionsstat blir mottagaren ansvarig från det att atomsubstansen lastas på det transportmedel med vilket den sänds från den främmande staten. I sistnämnda fall blir dock mottagaren ansvarig endast om transporten har skett med hans skriftliga samtycke.

Transportansvarighetsreglerna gäller också beträffande olyckor som inträffar under tillfällig uppläggning av atomsubstanser i anslutning till trans-

porten. Detta gäller även när uppläggningsen sker i en atomanläggning. Dennes innehavare blir då inte ansvarig för en atomolycka som inträffar i anläggningen och orsakas uteslutande av den upplagda atomsubstansen (art. 5.b.).

Vid transportolyckor är anläggningsinnehavaren inte ansvarig för skada på transportmedlet (art. 3.a.ii.2), om inte annat föreskrivs i anläggningsstatens lag (art. 7.c).

Frågan om verkan av medvållande på den skadelidandes sida avgörs enligt lagen i den stat vars domstolar enligt konventionen är behöriga att handlägga ersättningsanspråk enligt denna (art. 11; jfr art. 14.b).

Enligt Pariskonventionen skall anläggningsinnehavarens ansvarighet vara begränsad (art. 7.a. och b). Ansvarighetsbeloppet skall utgöra 15 milj. betalningsenheter (ca 100 milj. kr.) för varje olycka. En konventionsstat kan dock under vissa förutsättningar genom nationell lag fastställa ett högre eller lägre belopp, dock lägst 5 milj. betalningsenheter (ca 30 milj. kr.). Ett ansvarighetsbelopp som har fastställts med stöd av konventionen omfattar inte ränta eller rättegångskostnad (art. 7.g).

Ansvarigheten för atomskada kanaliseras till vederbörande anläggningsinnehavare. Anspråk på ersättning för atomskada får sålunda i princip inte riktas mot någon annan än anläggningsinnehavaren eller dennes försäkringsgivare (art. 6.a). Undantag från Pariskonventionens kanaliseringsregler görs dock för anspråk som grundas på sådan internationell konvention på transportområdet som var i kraft eller öppen för undertecknande, ratifikation eller anslutning den dag då Pariskonventionen avslutades, dvs. den 29 juli 1960 (art. 6.b).

Innehavaren av en atomanläggning är enligt konventionen i princip inte ansvarig för skador på grund av atomolyckor enligt andra bestämmelser än dem som finns i konventionen (art. 6.c.ii).

Pariskonventionen innehåller vidare regler om ansvarighet för skador som inte omfattas av konventionens ansvarighetsregler, dvs. skador på s. k. on-site-property och på transportmedlet vid transportolyckor samt skador i följd av krigshandlingar eller naturkatastrofer (art. 6.c.1). Dessa regler innebär att konventionens kanaliseringsbestämmelser inte hindrar, att ersättningsanspråk för sådana skador riktas mot en fysisk person som har orsakat skadan uppsåtligen.

Anläggningsinnehavaren har regressrätt endast mot fysiska personer som har orsakat skadan uppsåtligen och mot dem som genom avtal uttryckligen har åtagit sig att svara för skadan (art. 6.f).

Konventionen innehåller särskilda preskriptionsbestämmelser.

Anläggningsinnehavaren är skyldig att täcka sin ansvarighet enligt konventionen med försäkring eller annan ekonomisk garanti. Anläggningsstaten bestämmer de närmare villkoren för sådan försäkring eller garanti (art. 10.a).

I den mån annat inte följer av särskilda bestämmelser i konventionen

skall frågan om skadeståndets art, form och omfattning avgöras enligt nationell lag, *lex fori* (art. 11).

Konventionen innehåller tvingande jurisdiktionsbestämmelser (art. 13.a, b och c) och regler om verkställighet av domar (art. 13.d). En dom på ersättning som har meddelats av behörig domstol i en konventionsstat skall verkställas i övriga konventionsstater, under förutsättning att domen kan verkställas i förstnämnda stat och att de formella förutsättningarna för verkställighet i den stat där verkställighet begärs har blivit uppfyllda. Ny saklig prövning får inte äga rum.

Konventionen och nationell lagstiftning som bygger på den skall tillämpas utan diskriminering med hänsyn till nationalitet, hemvist eller uppehållsort (art. 14.a och c).

Varje konventionsstat får vidta de åtgärder som den finner nödvändiga för att bygga ut konventionens ersättningssystem. Oberoende av i vilken form sådana åtgärder vidtas får de genomföras under villkor som avviker från konventionens bestämmelser, om och i den mån allmänna medel tas i anspråk för ersättning utöver det belopp om 5 milj. betalningsenheter som anges i art. 7 (art. 15).

För ändring i Pariskonventionen krävs överenskommelse mellan samtliga konventionsstater. En ändring träder i kraft när den har ratificerats av två tredjedelar av konventionsstaterna (art. 20).

En närmare redogörelse för konventionens innehåll finns i prop. 1968: 25, s. 29 ff.

2.2.2 Tilläggskonventionen

Tilläggskonventionen syftar till en civilrättslig reglering av frågan om supplerande ersättning av statsmedel vid katastrofolyckor. Den är suppletär i förhållande till Pariskonventionen. Bestämmelserna i Pariskonventionen gäller alltså även beträffande ersättningar som utgår enligt tilläggskonventionen med endast de avvikelser som följer av uttryckliga bestämmelser i denna. Tilläggskonventionens konstruktion innebär att skadorna i första hand ersätts av vederbörande anläggningsinnehavare enligt Pariskonventionens regler och att supplerande ersättning av statsmedel utgår bara i den mån ansvarighetsbeloppet enligt Pariskonventionen inte förslår till full ersättning.

Tilläggskonventionen gäller bara beträffande atomolyckor för vars skadeverkningar innehavare av atomanläggning i stat som har tillträtt tilläggskonventionen (i det följande benämnd "Brysselstat") är ansvarig enligt Pariskonventionen (art. 2.a). En ytterligare förutsättning är att anläggningen utnyttjas för fredliga ändamål och vid tiden för olyckan fanns upptagen på en förteckning som förs av Belgiens regering enligt vissa regler i konventionen.

Konventionen är tillämplig endast beträffande 1) skador som uppkommer i Brysselstat, 2) skador som uppkommer ombord på fartyg eller

luftfartyg registrerat i Brysselstat under det att fartyget eller luftfartyget befinner sig på eller över det fria havet. 3) skador som i övrigt uppkommer på eller över det fria havet och drabbar medborgare i Brysselstat, varvid dock skada på fartyg eller luftfartyg ersätts bara om fartyget eller luftfartyget är registrerat i Brysselstat (art. 2.a.ii).

Ersättning enligt Pariskonventionen och tilläggskonventionen utgår med sammanlagt högst 20 milj. betalningsenheter (ca 775 milj. kr.) vid varje olycka. Detta maximibelopp indelas i tre "steg" (art. 3.a och b). Första steget utgörs av anläggningsinnehavarens civilrättsliga ansvarighet, som skall vara täckt av försäkring eller annan ekonomisk garanti. Andra steget utgörs av ersättningsbelopp mellan övre gränsen för första steget och 70 milj. betalningsenheter (ca 450 milj. kr.). Ersättningarna inom detta steg utgår av statsmedel och betalas av anläggningsstaten. Tredje steget utgörs av ersättningsbelopp mellan 70 och 120 milj. betalningsenheter. Även ersättningar inom detta steg betalas av statsmedel.

Erforderliga medel för ersättningar inom tredje steget skall ställas till förfogande gemensamt av samtliga stater som har tillträtt tilläggskonventionen enligt särskilda fördelningsregler. Dessa fördelningsregler (art. 12.a) innebär, att var och en av konventionsstaterna lämnar bidrag till 50% av ersättningarna inom tredje steget på grundval av förhållandet mellan å ena sidan vederbörande stats bruttonationalprodukt enligt den statistik som publicerades av OECD under nästföregående år och å andra sidan bruttonationalprodukten i samtliga konventionsstater. För återstående 50% av ersättningarna beräknas konventionsstaternas bidrag på grundval av förhållandet mellan å ena sidan den termiska effekten hos de atomreaktorer som ligger inom vederbörande stats område och omfattas av konventionen och å andra sidan den termiska effekten hos samtliga sådana reaktorer i konventionsstaterna.

I de enskilda staterna kan ersättningssystemet genomföras *antingen* så att ansvarighetsbeloppet enligt Pariskonventionen sätts till 120 milj. betalningsenheter, varvid den ekonomiska säkerheten enligt Pariskonventionen delvis kommer att utgöras av statsmedel inom andra och tredje stegen, *eller* så att ansvarighetsbeloppet sätts till ett lägre belopp – som dock inte får understiga beloppet av första steget – varvid vederbörande stat har att tillse att ersättningarna inom andra och tredje stegen ställs till förfogande i annan form än som säkerhet för anläggningsinnehavarens civilrättsliga ansvarighet (art. 3.c).

Anläggningsinnehavaren är inte skyldig att utge ersättning inom andra eller tredje steget i vidare mån än statsmedel faktiskt ställts till förfogande. Han bär således inte själv något ekonomiskt ansvar för dessa ersättningar (art. 3.d).

De skadelidande har i princip rätt till full ersättning. Vad som är att anse som full ersättning bestäms enligt lagen i den stat där rättegången förs (lex fori). Konventionsstaterna får genom en nationell lagstiftning fastställa kriterier för ersättningarnas rättvisa fördelning i fall då skadorna totalt

överstiger eller kan beräknas överstiga 120 milj. betalningsenheter. Härvid får dock inte göras någon diskriminering som grundas på nationalitet, hemvist eller uppehållsort. Inte heller får olika kriterier tillämpas alltefter- som ersättningsarna skall utgå inom första, andra eller tredje steget (art. 8).

En konventionsstat har i princip rätt att reglera de frågor som i Pariskonventionen har överlämnats åt nationell lag (art. 14). Med den konstruktion som tilläggskonventionen har kan en stats beslut i sådana frågor få följder för andra staters skyldighet att bidra till kostnaderna för en olycka enligt tilläggskonventionen. I detta hänseende gäller därför vissa begränsningar. Dessa avser *dels* rätten att utvidga Pariskonventionens geografiska tillämpningsområde, *dels* rätten att vid en transportolycka inräkna skador på transportmedlet under anläggningsinnehavarens ansvarighet, *dels* rätten att utsträcka tillämpningsområdet till olyckor som har orsakats av krigshandlingar eller liknande handlingar eller av allvarliga naturkatastrofer. Beslut av en konventionsstat i något av dessa tre hänseenden blir inte bindande för övriga konventionsstater i fråga om deras skyldighet att betala resp. bidra till ersättningar inom andra och tredje stegen, om de inte har lämnat sitt samtycke till detta (art. 14.b).

En konventionsstat kan inte heller i övrigt genom ensidiga åtgärder ådra andra konventionsstater ökade ekonomiska förpliktelser enligt tilläggskonventionen (art. 14.c).

Förfarandet för att tillhandahålla ersättningar inom andra och tredje stegen regleras av *lex fori* (art. 9.a). Den skadelidande skall emellertid inte behöva föra ersättningstalan enligt skilda procedurregler allteftersom ersättning skall utgå inom första, andra eller tredje steget (art. 9.b).

En konventionsstat är inte skyldig att tillhandahålla ersättning inom andra och tredje stegen, så länge ersättning alltjämt kan utgå inom första steget (art. 9.c).

Endast den konventionsstat vars domstolar äger jurisdiktion enligt Pariskonventionen (jurisdiktionsstaten) kan påkalla att övriga konventionsstater tillhandahåller ersättningar av statsmedel inom tredje steget (art. 10.b). De skadelidande kan således inte rikta anspråk direkt mot konventionsstaterna.

Ändring av konventionen förutsätter enhälligt beslut av samtliga konventionsstater. För att en ändring skall träda i kraft krävs att samtliga konventionsstater har ratificerat den (art. 21).

En närmare redogörelse för konventionens innehåll finns i prop. 1968: 25, s. 37 ff.

2.3 Gällande svensk rätt

Ansvarigheten för skador som orsakas av atomolyckor regleras i atomansvarighetslagen (1968: 45).¹ Som tidigare har nämnts grundar sig denna

¹ 3, 14 och 15 §§ har ändrats samt 14 a § tillagts genom lag (1974: 249) om ändring i atomansvarighetslagen (1968: 45).

lag på Pariskonventionen och tilläggskonventionen. Atomansvarighetslagen överensstämmer därför i fråga om sitt sakliga innehåll i huvudsak med konventionerna. Den följande redogörelsen för gällande svensk rätt begränsas därför till de punkter på vilka konventionerna ger konventionsstaterna valfrihet eller på vilka konventionsreglering saknas.

Atomansvarighetslagen inleds med definitioner av vissa begrepp (1 § första stycket). Definitionerna av "atombänsle", "radioaktiv produkt", "atomsbestans", "atomanläggning", "innehavare av atomanläggning" och "atomolycka" har motsvarighet i Pariskonventionen (art. 1). Den svenska lagen innehåller dessutom vissa definitioner som saknar motsvarighet i konventionen, nämligen av begreppen "atomreaktor", "anläggningsstat", "atomskada" och "konventionsstat".

Med konventionsstat avses i atomansvarighetslagen en stat som har tillträtt Pariskonventionen. En stat behöver alltså inte ha tillträtt både Pariskonventionen och tilläggskonventionen för att omfattas av begreppet konventionsstat.

Den yttersta gränsen för atomansvarighetslagens tillämpningsområde anges i 3 §. Atomansvarighetslagen är inte tillämplig på atomskador i följd av atomolyckor som har inträffat i annan stat än konventionsstat. Vissa bestämmelser (14 § tredje stycket och 14 a §) är dock tillämpliga på atomolyckor som inträffar i icke-konventionsstat.

Lagen gäller sålunda alltid i fråga om atomskador som uppkommer i konventionsstat (eller på eller över det fria havet) och som orsakas av en atomolycka som inträffar i konventionsstat (eller på eller över det fria havet). I fråga om sådana olyckor som lagen är tillämplig på, dvs. atomolyckor i konventionsstat eller på eller över det fria havet, gäller i övrigt olika bestämmelser beroende på om atomanläggningen är belägen i Sverige eller i utlandet. I fråga om ansvarighet för innehavare av atomanläggning i Sverige är lagen tillämplig på atomskada som har uppkommit i annan stat än konventionsstat endast om atomolyckan har inträffat i Sverige. I frågan om ansvarighet för innehavare av atomanläggning i utlandet gäller beträffande ansvarighetens utsträckning i rummet vad som föreskrivs i anläggningsstatens lag.

Regleringen i atomansvarighetslagen innebär att konventionens tillämpningsområde i viss mån har utsträckts att omfatta atomskador som uppkommit i icke konventionsstat. Beträffande stat som inte är konventionsstat ges regeringen i lagen rätt att förordna att ersättning för atomskada som uppkommer i den staten inte skall utgå i Sverige i vidare mån än ersättning i samma stat skulle utgå för atomskada som uppkommer här. Sådant förordnande får dock inte tillämpas i den mån tillämpningen skulle vara oförenlig med Sveriges förpliktelser enligt internationellt fördrag.

Atomanläggningsinnehavarens ansvarighet för atomskada regleras i 5–21 §§ atomansvarighetslagen.

I överensstämmelse med Pariskonventionens art. 3 och 9 fastslås i 11 §

principen om objektivt ansvar för anläggningsinnehavaren. Ersättning utgår sålunda enligt atomansvarighetslagen även om atomanläggningens innehavare inte är vållande till skadan. Innehavare av atomanläggningar i Sverige är dock inte ansvariga enligt atomansvarighetslagen i anledning av atomolyckor som är en direkt följd av krigshandling eller liknande handling under väpnad konflikt, inbördeskrig eller uppror eller som har orsakats av en allvarlig naturkatastrof av osedvanlig art. För innehavaren av en atomanläggning i annan konventionsstat föreligger i sådant fall ansvarighet endast om anläggningsstatens lag föreskriver det.

I 12 § undantas viss egendom från atomansvarighetslagens tillämpningsområde. Paragrafen grundas på art. 3.a.ii.1 och 2 samt art. 7.c.

Innehavaren svarar sålunda inte enligt atomansvarighetslagen för skada på själva atomanläggningen eller på egendom som vid tiden för atomolyckan fanns inom anläggningens område och användes eller var avsedd att användas i förbindelse med denna, s.k. on-site-property (12 § första stycket).

Enligt Pariskonventionen omfattar anläggningsinnehavarens ansvarighet vid transportolyckor inte skada på transportmedlet, om inte annat har föreskrivits i anläggningsstatens lag (art. 3.a.ii.2). Sverige har utnyttjat möjligheten att låta anläggningsinnehavarens ansvarighet omfatta även skada på transportmedlet. Den svenska regleringen på denna punkt är dock tillämplig endast på svensk atomanläggningsinnehavare. Är innehavare av atomanläggning i annan konventionsstat ansvarig i anledning av atomolycka som har inträffat under transport av en atoms substans, avgörs enligt anläggningsstatens lag om ersättning skall utgå för skada på transportmedlet (12 § andra stycket).

I 13 § ges vissa regler om grunderna för skadeståndens beräkning. Paragrafen överensstämmer med art. 11 i Pariskonventionen. Om inte annat föreskrivs i atomansvarighetslagen, bestäms ersättning som utgår enligt lagen med tillämpning av allmänna skadestandsregler. Jämkning av skadestånd i anledning av medvållande på den skadelidandes sida får äga rum endast om medverkan till skadan har skett uppsåtligt eller genom grov vårdslöshet. Pariskonventionen innehåller inte någon bestämmelse i sistnämnda avseende utan frågan är lämnad till reglering genom nationell lag.

I 14 § finns regler om s.k. kanalisation av ansvarigheten till anläggningsinnehavaren, dvs. upphävande av skadeståndsansvar enligt andra regler än atomansvarighetslagens. Paragrafen överensstämmer med art. 6. b och c i Pariskonventionen.

Kanalisationsprincipen skall tillämpas även beträffande atomskador för vilka anläggningsinnehavaren på grund av bestämmelserna i 11 eller 12 § eller motsvarande bestämmelser i annan konventionsstats lag inte är ansvarig, dvs. skada på själva atomanläggningen och s.k. on-site-property samt sådan skada på transportmedel som inträffat under transport av atoms substans i de fall då atomanläggningsinnehavaren inte är ansvarig för sådan skada.

Ansvarigheten för atomskada skall enligt Pariskonventionen begränsas till visst belopp för varje skadeorsakande händelse (art. 7). För innehavare av atomanläggning i Sverige är ansvarigheten enligt atomansvarighetslagen begränsad till 50 milj. kr. för varje atomolycka. Regeringen eller myndighet som regeringen bestämmer kan, med hänsyn till anläggningens storlek eller art, omfattningen av transport eller annan omständighet, fastställa ett lägre belopp, dock inte under 25 milj. kr. För innehavare av atomanläggning i utlandet bestäms ansvarighetsbeloppet enligt anläggningsstatens lag. I fråga om atomolyckor som inträffar under transport av atomsubstanser avser anläggningsinnehavarens ansvarighet enligt atomansvarighetslagen för andra skador än skada på transportmedlet inte i något fall ett lägre sammanlagt belopp än 25 milj. kr. Ersättning i anledning av dödsfall eller personskada är begränsad till 1 milj. kr. för varje dödad eller skadad person. De belopp som har nämnts nu innefattar inte ränta eller ersättning för rättegångskostnader (17 §).

Om det ansvarighetsbelopp som gäller för vederbörande anläggningsinnehavare inte förslår för att alla skadelidande skall få full ersättning, nedsätts deras ersättningar och därpå belöpande ränta proportionellt. Om det efter en inträffad olycka kan befaras att sådan nedsättning fordras, får regeringen eller myndighet som regeringen bestämmer förordna att ersättning tills vidare skall utgå endast med viss kvotdel (19 §).

Anläggningsinnehavares regressrätt, dvs. rätt att av annan kräva åter vad han har utgett enligt atomansvarighetslagen eller motsvarande lagstiftning i annan konventionsstat, är starkt begränsad. Regressrätt föreligger sålunda bara mot fysisk person som har orsakat skadan uppsåtligen och mot den som genom skriftligt avtal med anläggningsinnehavaren uttryckligen har åtagit sig att svara för skadan (20 §).

I 21 § finns särskilda preskriptionsbestämmelser. Ersättningsanspråk mot innehavare av atomanläggning eller mot den som har meddelat försäkring för hans ansvarighet preskriberas, om inte vederbörande anmäler sitt anspråk hos innehavaren inom tre år från den dag då han fick eller med iakttagande av skäligen aktsamhet hade bort få kännedom om att han lidit skada som medför rätt till ersättning enligt atomansvarighetslagen och om den för skadan ansvarige.

Talan om ersättning skall väckas mot innehavaren eller dennes försäkringsgivare inom tio år från den dag då atomolyckan inträffade. Har skadan orsakats av en atomsubstans som har tillgripits olovligen, förlorats eller övergivits utan att åter ha tillvaratagits, får talan dock inte väckas efter det att tjugo år har förflutit från dagen för tillgreppet, förlusten eller övergivandet.

Bestämmelser om obligatorisk ansvarsförsäkring finns i 22–27 §§.

Innehavaren av en atomanläggning i Sverige skall sålunda ta och vidmakthålla försäkring för att täcka sin ansvarighet för atomskada enligt atomansvarighetslagen eller motsvarande lagstiftning i annan konventions-

stat. Försäkringen skall täcka ansvarigheten intill det ansvarighetsbelopp som gäller för vederbörande anläggningsinnehavare. Försäkringen skall godkännas av regeringen eller myndighet som regeringen bestämmer (22 § första stycket).

Skyldigheten att ha försäkring enligt atomansvarighetslagen är straffsanktionerad (40 §).

Försäkringen får tas så att försäkringsbeloppet täcker ansvarigheten för varje atomolycka som inträffar. Försäkringsbeloppet skall då motsvara minst det ansvarighetsbelopp som gäller för anläggningens innehavare. Försäkringen kan emellertid i stället tecknas så att den vid varje tidpunkt gäller för anläggningen med avtalat försäkringsbelopp efter avdrag för ersättning som försäkringsgivaren har att utge på grund av försäkringen. Försäkringsbeloppet skall i detta fall motsvara minst 120% av ansvarighetsbeloppet. I det senare fallet åligger det anläggningsinnehavaren att så snart en olycka har inträffat som kan antas medföra nedskrivning av försäkringsbeloppet ta tilläggsförsäkring som åter bringar försäkringen upp till minst 120% av ansvarighetsbeloppet. I försäkringsbeloppet inräknas inte ränta eller ersättning för rättegångskostnader (22 § andra stycket och 23 §).

Ansvarighet för skada under transport får täckas av särskild försäkring (22 § tredje stycket).

Den skadelidande har rätt att få ut ersättning direkt av försäkringsgivaren (24 §).

I 25 § finns vissa bestämmelser som begränsar försäkringsgivarens rätt att säga upp försäkringsavtalet. Vidare gäller att försäkringsgivaren i princip inte får till befrielse från ansvarighet mot den skadelidande åberopa omständighet som beror av annan än denne.

Försäkringsplikt gäller inte för staten. Regeringen eller myndighet som regeringen bestämmer kan befria innehavaren av en atomanläggning från försäkringsplikten, om denne ställer betryggande säkerhet för sina förpliktelser enligt atomansvarighetslagen och motsvarande lagstiftning i annan konventionsstat samt visar att han på tillfredsställande sätt har sört reglering av uppkommande skador. I sådant fall har vad som föreskrivs om försäkring motsvarande tillämpning i fråga om dylik säkerhet (27 §).

I 28–35 §§ finns bestämmelser om ersättning av statsmedel för atomskada.

Enligt 28 § har svenska staten subsidiärt ansvar för den ersättningsskyldighet som åvilar innehavare av svensk atomanläggning. Om sålunda någon, som enligt atomansvarighetslagen eller motsvarande lagstiftning i annan konventionsstat är berättigad till ersättning av innehavaren av en atomanläggning i Sverige, visar att han inte har kunnat få ut ersättningen av anläggningsinnehavarens försäkringsgivare, utges ersättningen av staten. Sådan ersättning utgår inte med högre belopp än som svarar mot det ansvarighetsbelopp som gäller för anläggningsinnehavaren.

Atomansvarighetslagen innehåller också bestämmelser om ersättning av statsmedel vid vissa katastrofolyckor (29–31 §§). Dessa bestämmelser grundas på tilläggskonventionen. Det sammanlagda beloppet av de ersättningar som skall utges till följd av en atomolycka är sålunda begränsat till motvärdet av 120 milj. betalningenheter (ca 775 milj. kr.).

Vid en atomolycka kan genom radioaktiv strålning uppkomma skador som visar sig först lång tid efter olyckan, s. k. sena skador. Bestämmelser om ersättning av statsmedel för sena skador ges i 32 §. Denna paragraf är tillämplig på atomskador som har uppkommit i Sverige i följd av en atomolycka för vars skadeverkningar innehavaren av en atomanläggning i Sverige är ansvarig. Ersättning av statsmedel utgår för skador som har yppats först efter det att anläggningsinnehavarens ansvarighet har preskriberats, dvs. efter det att preskriptionstiden på tio eller i vissa fall tjugo år har gått ut, men inom trettio år från dagen för olyckan. Beträffande ersättningsskyldigheten för sena skador gäller samma korttidspreskription på tre år som för atomskador i allmänhet.

Skulle begränsningen av anläggningsinnehavarens ansvarighet leda till att de skadelidande inte får full ersättning för skador som har uppkommit i Sverige och utgår inte ersättning av svenska statsmedel eller i övrigt enligt tilläggskonventionen, betalas ersättning av statsmedel enligt grunder som fastställs av regeringen och riksdagen (33 §).

Ersättning av statsmedel utgår inte i anledning av atomolyckor till följd av krigshandlingar eller allvarliga naturkatastrofer av osedvanlig art (34 §).

Har staten utgett ersättning inom ramen för anläggningsinnehavarens ansvarighetsbelopp, får staten kräva ersättning åter av anläggningsinnehavaren, dennes försäkringsgivare och den mot vilken anläggningens innehavare har regressrätt. Statens rätt att återkräva ersättning som eljest har utgetts av statsmedel är starkt begränsad. I huvudsak föreligger regressrätt endast mot fysisk person som har orsakat skadan uppsåtligt (35 §).

Svensk domstols behörighet regleras i 36 och 37 §§. Talan mot innehavaren av en atomanläggning eller dennes försäkringsgivare får väckas i Sverige, om atomolyckan helt eller delvis har inträffat i Sverige eller atomanläggningen är belägen här och atomolyckan i sin helhet har inträffat utom konventionsstaternas område eller om platsen för olyckan inte kan bestämmas med säkerhet. Om det är nödvändigt för att efterkomma vissa bestämmelser i Pariskonventionen (art. 13.c.ii), får regeringen förordna om inskränkning av den behörighet som tillkommer svensk domstol enligt vad som nu har sagts (36 §).

Talan mot anläggningsinnehavaren eller dennes försäkringsgivare eller mot staten skall väckas vid rätten i den ort där atomolyckan inträffade. Är två eller flera domstolar behöriga, väcks talan vid någon av dem. Finns inte behörig domstol enligt vad som nu har sagts, skall talan väckas vid Stockholms tingsrätt (37 §).

I 38 § ges vissa bestämmelser om verkställighet av dom i mål om ersätt-

ning för atomskada. Har sådan dom meddelats i annan konventionsstat och är domstolarna i den staten enligt Pariskonventionen behöriga att pröva den tvist som domen gäller, skall den på ansökan verkställas i Sverige utan att ny prövning sker av den sak som har avgjorts genom domen. En förutsättning härför är dock att domen har vunnit laga kraft och kan verkställas i den stat där den meddelades. Skyldighet att verkställa utländsk dom föreligger dock inte, om det ansvarighetsbelopp som gäller för atomanläggningens innehavare därigenom skulle överskridas.

Bestämmelser om transportcertifikat vid transport av atomsubstans finns i 39 §. Skyldighet att utfärda särskilt certifikat gäller, när en atomsubstans sänds från atomanläggning i Sverige till mottagare utom riket eller till atomanläggning i Sverige från avsändare utom riket och anläggningens innehavare är ansvarig för uppkommande skada. Anläggningsinnehavaren skall då till fraktföraren lämna ett certifikat med visst innehåll. Certifikatet skall vara försett med intyg av myndighet som regeringen bestämmer att anläggningsinnehavaren är innehavare av en atomanläggning i Pariskonventionens mening.

3 1981 års ändringsprotokoll till Pariskonventionen och tilläggskonventionen

3.1 Ändringsprotokollet till Pariskonventionen

Artikel 1

Genom protokollet görs vissa ändringar i definitionerna av begreppen "atomolycka", "atomanläggning" och "radioaktiva produkter eller avfallsämnen".

Enligt Pariskonventionen förstås med atomolycka varje skadeorsakande händelse eller serie av händelser med samma ursprung, om denna händelse eller serie av händelser eller någon därav orsakad skada härrör från eller är ett resultat av de radioaktiva egenskaperna eller en kombination av de radioaktiva egenskaperna med giftiga, explosiva eller andra farliga egenskaper hos atombränsle eller radioaktiva produkter eller avfallsämnen. Denna definition medför att anläggningsinnehavarens ansvarighet inte omfattar skador orsakade av joniserande strålning som har utgått från annan strålningskälla inom en atomanläggning än atombränsle eller radioaktiva produkter eller avfallsämnen (jfr art. 3. a). Enligt art. 3. c får emellertid en konventionsstat genom lagstiftning föreskriva att ansvarigheten för innehavare av atomanläggning inom den staten skall omfatta också skada som härrör från eller utgör resultatet av joniserande strålning från annan strålningskälla inom anläggningen än atombränsle eller radioaktiva produkter eller avfallsämnen. De flesta konventionsstaterna har utnyttjat denna möjlighet att utvidga anläggningsinnehavarens ansvarighet. Detta är bl. a. fallet i fråga om de nordiska länderna. Definitionen av "atomskada" i atom-

ansvarighetslagen omfattar sålunda även skador som orsakas av joniserande strålning från annan strålningskälla i en atomanläggning än atombränsle eller radioaktiva produkter.

Ändringsprotokollet gör det obligatoriskt för konventionsstaterna att låta anläggningsinnehavarens ansvarighet omfatta också skador som härrör från eller är ett resultat av joniserande strålning från annan strålningskälla inom anläggningen än atombränsle eller radioaktiva produkter eller avfallsämnen. Detta har skett genom en ändring av definitionen av atomolycka (art. 1.a.i) och genom en ändring av art. 3.a. Ändringen i art. 1. a innebär att orden "eller härrör från eller är ett resultat av joniserande strålning, vilken utgått från annan strålningskälla inom atomanläggning" har tillfogats. Ändringen i art. 3.a innebär att den senare delen av bestämmelsen har anpassats till den nya definitionen av atomolycka. Som en följd av dessa ändringar har art. 3. c upphävts.

Det förekommer i praktiken att två eller flera atomanläggningar med samma innehavare ligger i varandras närhet. Wienkonventionen ger i sådant fall konventionsstaterna möjlighet att förklara att dessa anläggningar skall kunna behandlas som en enda anläggning (art. I.1.j in fine). Denna reglering saknar motsvarighet i Pariskonventionen. Under förarbetet till Pariskonventionen rådde det dock enighet om att anläggningsstaten skulle kunna bestämma att två eller flera anläggningar inom dess område som innehas av en och samma person och som ligger i varandras närhet skall behandlas som en enda anläggning (jfr punkt 49 femte stycket i konventionsmotiven, vilka finns återgivna i en av NEA utgiven tryckt upplaga av Pariskonventionen). De nordiska länderna har utnyttjat denna möjlighet. Enligt 2 § atomansvarighetslagen får regeringen eller myndighet som regeringen bestämmer beträffande atomanläggningar i Sverige förordna, att två eller flera anläggningar som är i samma innehavares hand och ligger i varandras omedelbara närhet skall behandlas som en anläggning vid tillämpningen av lagen.

Genom ändringsprotokollet skrivs anläggningsstatens rätt i detta avseende in i själva konventionstexten. Detta sker genom ett tillägg till definitionen av atomanläggning (art. 1.a.ii) av innebörd att konventionsstat får besluta att två eller flera atomanläggningar med samma innehavare som är belägna inom samma område skall, jämte annan anläggning inom detta område i vilken radioaktivt material finns, anses som en atomanläggning. Det är att märka att statens rätt i detta avseende enligt protokollet går längre än motsvarande föreskrift i Wienkonventionen. En konventionsstat får enligt protokollet låta ett sådant beslut omfatta inte bara atomanläggningar i konventionens mening utan också andra anläggningar i vilka det finns radioaktivt material.

Begreppet "radioaktiva produkter eller avfallsämnen" omfattar enligt Pariskonventionen radioaktiva material som har bildats eller gjorts radioaktiva genom bestrålning i samband med framställning eller användning

av atombränsle. Från detta begrepp undantas dock atombränsle samt radioisotoper utanför atomanläggning vilka används eller är avsedda att användas för industriellt, kommersiellt, jordbrukstekniskt eller vetenskapligt ändamål. Denna definition har förorsakat vissa tillämpningssvårigheter. Bl. a. har anmärkts att den teknik som används i konventionen i detta avseende medför att definitionen av atomanläggning till viss del blir en cirkeldefinition. Genom protokollet införs nu den preciseringen att radioisotoper utanför en atomanläggning undantas från ifrågavarande begrepp endast om de har gjorts färdiga att användas för något av de ändamål som anges i konventionstexten ("have reached the final stage of fabrication so as to be usable for"). Vidare har uppräknningen i konventionstexten utvidgats till att omfatta också undervisningsändamål.

Artikel 3

Atomanläggningsinnehavarens ansvarighet omfattar inte skador på s. k. on-site-property, dvs. skador på själva atomanläggningen eller på egendom som finns inom dess område och används eller är avsedd att användas i förbindelse med anläggningen (art. 3.a.ii.1; jfr 12 § första stycket atomansvarighetslagen). Genom protokollet utvidgas undantaget för on-site-property till att omfatta också skador på annan atomanläggning, däri inbegripet atomanläggning under uppförande, som är belägen inom samma område som den skadevållande atomanläggningen. Detta gäller även om de två anläggningarna har olika innehavare. Avsikten med denna ändring är att förhindra att innehavarens försäkring används för att betala skador på annan atomanläggning i närheten.

Enligt Pariskonventionen omfattar anläggningsinnehavarens ansvarighet vid transportolyckor inte skador på transportmedlet (art. 3.a.ii.2), om inte annat har föreskrivits i anläggningsstatens lag (art. 7.c). De flesta konventionsstaterna har utnyttjat möjligheten att låta anläggningsinnehavarens ansvarighet omfatta även skador på transportmedlet. Detta är bl. a. fallet i de nordiska länderna. Genom ändringsprotokollet har undantaget för skador på transportmedlet i art. 3.a.ii.2 upphävts. Härigenom kommer anläggningsinnehavarens ansvarighet vid transportolyckor att obligatoriskt omfatta skador på transportmedlet.

En ändring i senare delen av art. 3.a och frågan om upphävande av art. 3.c har berörts i anslutning till art. 1.a.i.

Artikel 4

Art. 4.c innehåller föreskrifter om s. k. transportcertifikat. Vid transport av atomsubstanser är den ansvarige anläggningsinnehavaren skyldig att tillhandahålla transportören ett certifikat med visst innehåll, som är utställt av försäkringsgivaren eller den som har ställt annan ekonomisk garanti. När konventionsbestämmelsen utformades, torde man ha haft uteslutande de internationella transporterna för ögonen. Bestämmelsen fick emellertid

en sådan lydelse, att den formellt omfattar också transporter som i sin helhet äger rum inom en och samma stat. Särskilt i länder med en omfattande atomenergiverksamhet förekommer interna transporter i mycket stor omfattning. Att behöva utställa och tillhandahålla certifikat för varje sådan transport innebär självfallet en betydande omgång för anläggningsinnehavare och försäkringsgivare. Under förarbetet till ändringsprotokollet ansågs det inte tjäna något praktiskt bestydelsefullt ändamål att strikt upprätthålla kravet på certifikat för rent nationella transporter. Genom ändringsprotokollet ges konventionsstaterna rätt att göra undantag från anläggningsinnehavarens skyldighet att tillhandahålla certifikat såvitt gäller transporter som äger rum helt och hållet inom vederbörande stats eget område. De nordiska ländernas lagstiftning innehåller redan en sådan begränsning av anläggningsinnehavarens skyldighet (39 § atomansvarighetslagen).

Artikel 5

I art. 5.c behandlas det fall att atombränsle eller radioaktiva produkter eller avfallsämnen (dvs. atomsubstanser) som har medverkat vid en atomolycka har funnits i flera än en atomanläggning men inte finns i sådan anläggning vid den tidpunkt då skadan orsakas. Ansvarigheten åvilar då ingen annan än innehavaren av den anläggning i vilken atomsubstansen senast fanns före nämnda tidpunkt. Om atomsubstansen efter att ha förts från denna anläggning har tagits i förvar av annan anläggningsinnehavare, åvilar ansvarigheten dock denne.

Vid transport av atomsubstanser mellan atomanläggningar övergår som tidigare har nämnts ansvarigheten från den avsändande till den mottagande anläggningsinnehavaren vid den tidpunkt som anges i skriftligt avtal mellan dessa eller, om sådant avtal inte finns, när mottagaren övertar ämnena. Möjligheten att låta ansvarigheten övergå genom skriftligt avtal infördes i konventionen genom 1964 års ändringsprotokoll. Någon motsvarande ändring gjordes inte i art. 5.c. Genom 1981 års protokoll görs en sådan ändring i sistnämnda artikel. I fråga om atombränsle eller radioaktiva produkter eller avfallsämnen, som inte finns i en atomanläggning vid den tidpunkt då skadan orsakas, åvilar ansvarigheten innehavaren av den anläggning i vilken atomsubstansen senast fanns före nämnda tidpunkt. Har annan anläggningsinnehavare tagit atomsubstansen i förvar eller åtagit sig ansvarighet enligt uttryckliga villkor i skriftligt avtal, åvilar enligt protokollet ansvarigheten denne anläggningsinnehavare.

Artikel 6

Innehavaren av en atomanläggning är enligt konventionen inte ansvarig för skador orsakade av atomolyckor enligt andra bestämmelser än konventionens. Enligt art. 6.c.ii görs dock ett undantag för det fall att en konventionsstat inte har utnyttjat möjligheten att avvika från konventionens hu-

vudregel genom att vid transportolyckor låta skador på transportmedlet ingå i innehavarens ansvarighet. Som tidigare har nämnts skall enligt 1981 års protokoll skador på transportmedlet obligatoriskt omfattas av anläggningsinnehavarens ansvarighet. Undantaget i art. 6.c.ii har därför upphävts.

Artikel 7

Ansvarighetsbeloppen i konventionen är uttryckta i den betalningsenhet som avses i det europeiska monetära avtalet den 5 augusti 1955. Denna betalningsenhet består av 0,888671 g fint guld.

Begränsning av ansvarighet finns även i andra konventioner, framför allt på det transporträttsliga området. Ansvarigheten är i allmänhet maximerad till vissa belopp som, i vart fall tidigare, var baserade på guidvärdet och uttryckta i fiktiva värdeenheter med visst guldinnehåll. Genom att använda sådana fiktiva värdeenheter i stället för en nationell valuta ville man undvika att det överenskomna begränsningssystemet rubbades av förskjutningar i växelkurserna.

Tidigare förelåg inte några svårigheter att räkna ut motvärdet i nationellt mynt av värdeenheter som är baserade på guld. De senaste årens utveckling inom det internationella valutasystemet har emellertid förändrat situationen och i rättstillämpningen har det uppstått tveksamhet beträffande sättet för omräkning till nationellt mynt. Sedan man inom Internationella valutafonden hade beslutat att formellt överge guldets såsom bas för kurssystemet, förstärktes denna tveksamhet ytterligare. Detta har lett till att man inom skilda internationella organisationer har reviderat de konventioner som innehåller bestämmelser om fiktiva värdeenheter baserade på guld. Detta har varit fallet med ett stort antal konventioner inom transporträtten. I dessa konventioner har man gått över till en av Internationella valutafonden använd beräkningsenhet, benämnd särskild dragningsrätt (SDR).

Värdeförhållandet mellan SDR och nationella valutor bestäms enligt en metod som är baserad på en "korg" ("standard basket") i vilken numera de viktigaste fem världshandelsvalutorna ingår. Var och en av valutorna har tilldelats ett reduktionstal som bestämmer valutans relativa betydelse i korgen. Reduktionstalen har bestämts med hänsyn till de olika valutornas andel i världshandeln och deras betydelse för det internationella valutasystemet. Denna metod för värdering använder Internationella valutafonden för sin verksamhet och sina transaktioner.

Enligt 1981 års protokoll till Pariskonventionen ersätts de belopp som i konventionen uttrycks i betalningsenheter med belopp uttryckta i särskilda dragningsrätter. Någon ändring av begränsningsbeloppens faktiska storlek har inte åsyftats. Ändringen innebär sålunda endast att en ny beräkningsenhet införs. Omräkningen från betalningsenheter till särskilda dragningsrätter skedde på följande sätt.

När de särskilda dragningsrätterna infördes år 1969 definierades en särskild dragningsrätt som motsvarande 0.888671 g fint guld, dvs. samma värde som den europeiska betalningsenheten. Detta guldvärde av en särskild dragningsrätt användes vid omräkningen. En särskild dragningsrätt ansågs därför motsvara en betalningsenhet enligt det europeiska monetära avtalet. Det innebar att de belopp i konventionen som tidigare uttrycktes i europeiska betalningsenheter ersattes med samma belopp uttryckta i särskilda dragningsrätter. Motsvarande metod har använts vid omräkning av begränsningsbelopp i andra internationella konventioner.

De problem som uppkommer vid omräkningen av betalningsenheter till nationell valuta och som har berörts i det föregående kommer givetvis att kvarstå till dess att ändringsprotokollen till Pariskonventionen och tilläggskonventionen har trätt i kraft. För att undvika dessa svårigheter är avsikten att OECD:s råd skall anta en rekommendation angående sättet för omräkning under tiden fram till dess att protokollen träder i kraft. Under den tiden skall omräkning till nationell valuta av betalningsenheter ske på följande sätt: De belopp i Pariskonventionen och tilläggskonventionen som uttrycks i betalningsenheter skall omräknas till särskilda dragningsrätter såsom denna enhet definieras av Internationella valutafonden, varvid en betalningsenhet skall jämföras med en särskild dragningsrätt. De belopp som då erhålls uttryckta i särskilda dragningsrätter skall omräknas till nationell valuta enligt den beräkningsmetod som tillämpas av Internationella valutafonden för dess verksamhet och transaktioner. En särskild dragningsrätt motsvarade den 16 september 1981 6 kr. 45 öre.

En närmare redogörelse för den utveckling på valutamarknaden som har lett till att man i ett flertal konventioner har lämnat systemet med att uttrycka ansvarighetsbelopp i guldenheter och för den teoretiska bakgrunden till omräkningen finns i proposition 1977/78: 70 om värdet av vissa beräkningsenheter i guld.¹

Som tidigare har nämnts skall ansvarighetsbeloppet för anläggningsinnehavaren i princip utgöra 15 milj. betalningsenheter resp. 15 milj. särskilda dragningsrätter för varje olycka.² En konventionsstat får dock i nationell lag fastställa ett högre eller lägre belopp, dock lägst fem milj. betalningsenheter. Vid avvikelse från beloppet 15 milj. skall hänsyn tas till möjligheten för anläggningsinnehavaren att erhålla försäkring eller annan ekonomisk garanti för sin ansvarighet.

Anledningen till att konventionsstaterna gavs rätt att av försäkringsmässiga skäl fastställa lägre ansvarighetsbelopp än 15 milj. betalningsenheter var att den europeiska försäkringsmarknaden år 1960 när Pariskonven-

¹ Jfr även förordning (1978: 140) om motvärdet av vissa guldfrancs uttryckt i Internationella valutafondens särskilda dragningsrätter.

² Från åtskilliga staters sida framfördes under revisionsarbetet önskemål om en höjning av ansvarighetsbeloppen i Pariskonventionen. Det visade sig dock inte möjligt att uppnå enighet om en sådan höjning.

tionen avslutades inte hade generell kapacitet att åta sig ansvarighetsbelopp motsvarande 15 milj. betalningsenheter. Genom protokollet införs viss möjlighet att av andra skäl än försäkringsmässiga fastställa lägre ansvarighetsbelopp än 15 milj. särskilda dragningsrätter. Enligt den nya lydelsen får lägre belopp fastställas, om det är sannolikt att de skador som kan uppkomma vid en olycka i en viss anläggning eller till följd av en viss transport blir av ringa omfattning. En stat får alltså fastställa lägre ansvarighetsbelopp med hänsyn till karaktären hos en viss atomanläggning eller vissa atomsubstanser och till de sannolika följderna av en olycka som härrör från anläggningen eller substanserna (art. 7.b.ii). Inte heller i detta fall får ansvarighetsbeloppet understiga fem milj. särskilda dragningsrätter. Det förtjänar nämnas att de nordiska atomansvarighetslagarna redan ger en sådan möjlighet.

Avsikten är att OECD:s råd i anslutning till sistnämnda ändring skall anta en rekommendation som gäller de fall där en stat har utnyttjat möjligheten att med stöd av art. 7.b.ii för vissa anläggningar eller transporter fastställa lägre ansvarighetsbelopp än det som har fastställts för anläggningsinnehavare i allmänhet. En sådan stat skall enligt rekommendationen vidta åtgärder i syfte att göra allmänna medel tillgängliga för betalning av krav på ersättning som överstiger det sålunda fastställda lägre beloppet upp till det ansvarighetsbelopp som gäller för anläggningsinnehavare i allmänhet. Denna rekommendation får i allt väsentligt betydelse endast för stater som har tillträtt Pariskonventionen men inte tilläggskonventionen.

Enligt art. 7.c får en konventionsstat, med avvikelse från konventionens huvudregel i art. 3.a.ii.2, föreskriva att vid transportolyckor skador på transportmedlet skall omfattas av anläggningsinnehavarens ansvarighet. Detta får dock inte leda till att anläggningsinnehavarens skyldighet att utge ersättning för andra skador kommer att avse belopp lägre än fem milj. betalningsenheter. Med anledning av att enligt ändringsprotokollet skador på transportmedlet obligatoriskt omfattas av anläggningsinnehavarens ansvarighet har den förra delen av art. 7.c upphävts. Den senare delen, nämligen föreskriften att ett visst minsta belopp alltid skall stå till förfogande för ersättning för andra skador än skada på transportmedlet, har däremot bibehållits efter viss redaktionell omarbetning. Detta belopp anges oförändrat till fem milj. särskilda dragningsrätter. Vidare har införts en uttrycklig föreskrift om att en konventionsstat har rätt att föreskriva att ett högre belopp än fem milj. särskilda dragningsrätter skall reserveras för andra skador än skada på transportmedlet.

Artikel 8

Art. 8 innehåller preskriptionsbestämmelser. Genom 1964 års tilläggsprotokoll ändrades denna artikel i sak på ett flertal punkter. Dessutom ändrades ordningsföljden mellan bestämmelserna i artikeln. I art. 8.d föreskrivs att rätt till ersättning under vissa förhållanden inte preskriberas även

om den normala preskriptionstiden har gått ut. I art. 8.d anges att bestämmelsen är tillämplig på frist som avses i art. 8.a, dvs. den tioåriga preskriptionsfrist som är konventionens huvudregel. Någon hänvisning till art. 8.b och c, som innehåller regler om en subsidiär tjugoårsfrist i vissa fall resp. korttidspreskription, görs däremot inte. Detta beror uppenbarligen på ett förbiseende i samband med 1964 års revision. I art. 8.d görs genom 1981 års protokoll den ändringen att hänvisningen till art. 8.a ändras att omfatta även art. 8.b och 8.c.

Artikel 15

Art. 15.b innehåller ett belopp som är angivet i europeiska betalningsenheter. Detta belopp ersätts genom protokollet med samma belopp uttryckt i särskilda dragningsrätter.

Slutbestämmelser

Protokollet innehåller sedvanliga slutbestämmelser. Av innehållet i dessa skall endast nämnas att protokollet skall ratificeras eller bekräftas samt att protokollet (enligt konventionens art. 20) träder i kraft när det har ratificerats eller bekräftats av två tredjedelar av konventionsstaterna.

3.2 Ändringsprotokollet till tilläggskonventionen

Artikel 2

I art. 2.b görs genom protokollet en redaktionell ändring, som innebär att hänvisningen till bestämmelserna under a.ii preciseras till att avse a.ii.3.

Artikel 3

Enligt 1981 års ändringsprotokoll uttrycks de belopp som anges i tilläggskonventionen i Internationella valutafondens särskilda dragningsrätter i stället för i de tidigare använda europeiska betalningsenheterna. Beträffande detta utbyte hänvisas till vad som sägs om motsvarande utbyte i Pariskonventionen (avsnitt 3.1).

I art. 3.g ersätts definitionen av den hittills använda betalningsenheten med en definition av begreppet "särskild dragningsrätt". Därmed avses den särskilda dragningsrätten såsom denna definieras av Internationella valutafonden. De belopp som anges i tilläggskonventionen skall omräknas till en konventionsstats nationella valuta på grundval av denna valutas värde den dag då olyckan inträffade, om inte för viss olycka annan dag för omräkning fastställs genom överenskommelse mellan konventionsstaterna. Värdet av en konventionsstats nationella valuta uttryckt i särskilda dragningsrätter skall räknas ut enligt den beräkningsmetod som ifrågavarande dag tillämpas av Internationella valutafonden för dess verksamhet och transaktioner.

Som tidigare har nämnts kommer de problem som uppkommer vid omräkningen av europeiska betalningsenheter till nationell valuta att kvarstå till dess att ändringsprotokollen till Pariskonventionen och tilläggskonventionen har trätt i kraft. Beträffande den rekommendation som torde komma att antas av OECD:s råd hänvisas till vad som har anförts i anslutning till ändringen i Pariskonventionens art. 7 (avsnitt 3.1).

Artiklarna 4 och 8

I art. 4.a och b samt art. 8 har betalningsenheterna ersatts av särskilda dragningsrätter samt beloppet 120 milj. (maximibeloppet för ersättningar enligt tilläggskonventionen) höjts till 300 milj. särskilda dragningsrätter.

Artikel 10

I art. 10.a har betalningsenheterna ersatts av särskilda dragningsrätter samt beloppet 70 milj. (övre gränsen för ersättningar enligt "andra steget") höjts till 175 milj. särskilda dragningsrätter.

Artikel 14

Enligt Pariskonventionens huvudregel omfattar anläggningsinnehavarens ansvarighet vid transportolyckor inte skador på transportmedlet. Konventionsstaterna ges dock rätt att inräkna skador på transportmedlet under anläggningsinnehavarens ansvarighet (art. 7.c). En konventionsstats beslut att utvidga ansvarigheten i detta och vissa andra hänseenden blir emellertid inte bindande för övriga konventionsstater i fråga om deras skyldighet att betala resp. bidra till ersättningar inom andra och tredje stegen enligt tilläggskonventionen, om de inte har lämnat sitt samtycke till detta (art. 14.b).

Genom 1981 års ändringsprotokoll till Pariskonventionen kommer som tidigare flera gånger har påpekats skador på transportmedlet obligatoriskt att omfattas av anläggningsinnehavarens ansvarighet. I art. 14.b i tilläggskonventionen har därför gjorts den ändringen att hänvisningen till Pariskonventionens art. 7.c har utgått.

Bihang till konventionen

Tilläggskonventionen är tillämplig bara om den ifrågavarande atomanläggningen används för fredliga ändamål och vid tiden för olyckan fanns upptagen på en förteckning som förs av Belgiens regering enligt vissa regler. I ett bihang till konventionen har konventionsstaterna avgett en förklaring beträffande ersättning för skador orsakade av sådana atomolyckor som inte omfattas av tilläggskonventionens bestämmelser på grund av att den skadevållande atomanläggningen inte finns upptagen på denna förteckning. Förklaringen innebär bl. a. att konventionsstaterna garanterar att ersättning kommer att utgå med upp till 120 milj. betalningsenheter också i fråga om sådana anläggningar. I bihanget har genom änd-

ringsprotokollet betalningsenheterna ersatts av särskilda dragningsrätter samt beloppet 120 milj. höjts till 300 milj. särskilda dragningsrätter.

Slutbestämmelser

Protokollet innehåller sedvanliga slutbestämmelser. Av innehållet i dessa skall endast nämnas, att protokollet skall ratificeras eller bekräftas samt att protokollet (enligt konventionens art. 21) träder i kraft när det har ratificerats eller bekräftats av samtliga konventionsstater.

4 Sammanfattning av departementspromemorian

Atomansvarighetslagens ersättningssystem bygger på Pariskonventionen och tilläggskonventionen. Enligt detta system ansvarar den skadevållande anläggningens innehavare upp till ett visst belopp per olycka. Därutöver utgår ersättning av statsmedel med viss begränsning.

Ersättningssystemet enligt de två konventionerna innebär i korthet följande. Systemet är indelat i tre steg. Ersättning utgår i första hand från anläggningsinnehavarens ansvarighetsbelopp, dvs. normalt ur dennes försäkring. Skulle ansvarighetsbeloppet inte räcka för att ge alla skadelidande full ersättning betalas ersättning av den stat där den skadevållande anläggningen ligger upp till ett sammanlagt belopp på 70 milj. betalningsenheter (ca 450 milj. kr.). Skulle inte heller detta belopp räcka, utgår ersättning enligt tredje steget upp till sammanlagt 120 milj. betalningsenheter (ca 775 milj. kr.). Ersättningar inom detta steg betalas av statsmedel, som skall ställas till förfogande gemensamt av samtliga stater som har tillträtt tilläggskonventionen. Staterna svarar för utbetalda belopp enligt vissa fördelningsregler som grundas på varje stats bruttonationalprodukt och den sammanlagda effekten hos vederbörande stats atomanläggningar.

Pariskonventionen och tilläggskonventionen har nyligen reviderats genom två ändringsprotokoll. Den viktigaste ändringen innebär att beloppen enligt andra och tredje steget i tilläggskonventionen höjs avsevärt. Gränsen för andra steget höjs sålunda från 70 milj. betalningsenheter till 175 milj. särskilda dragningsrätter (ca 1,1 miljarder kr.). Tredje stegets maximibelopp höjs från 120 milj. betalningsenheter till 300 milj. särskilda dragningsrätter (ca 1,9 miljarder kr.). Övriga förändringar är huvudsakligen av formell natur eller eljest av mindre betydelse.

I promemorian föreslås att Sverige tillträder ändringsprotokollen. För att så skall kunna ske fordras att atomansvarighetslagens bestämmelser bringas i överensstämmelse med konventionerna i deras lydelse enligt de nya protokollen. I promemorian läggs fram förslag till sådana ändringar. I enlighet med ändringarna i tilläggskonventionen föreslås sålunda en höj-

ning av den ersättning av statsmedel som skall utgå enligt denna konvention från ca 775 milj. kr. till ca 1,9 miljarder kr. per olycka.¹

Promemorian innehåller också en del andra förslag. I fråga om anläggningsinnehavarens ansvarighet förordas en höjning av ansvarighetsbeloppet från nuvarande 50 milj. kr. till 500 milj. kr. per olycka. I syfte att förbättra rätten till ersättning för den som lider skada i samband med drift av en atomanläggning föreslås att i atomansvarighetslagen införs statsansvar utöver vad som gäller enligt konventionerna. I promemorian förordas att detta statsansvar fastställs så att det sammanlagda belopp som står till förfogande för dem som lider skada i samband med driften av en atomanläggning uppgår till tre miljarder kr. per olycka. I promemorian berörs också frågan om ersättning utöver atomansvarighetslagens bestämmelser efter särskilt riksdagsbeslut samt behovet av lagändringar för att anpassa atomansvarighetslagen till den nya regeringsformen.

5 Frågan om Sveriges tillträde till 1981 års ändringsprotokoll

Föredraganden

Departementspromemorians förslag att Sverige snarast tillträder 1981 års ändringsprotokoll till Pariskonventionen och tilläggskonventionen har tillstyrkts eller lämnats utan erinran av remissinstanserna. Ingen remissinstans har uttalat sig mot ett svenskt tillträde till ändringsprotokollet.

Som framgår av vad som tidigare har sagts innebär ändringsprotokollet en förbättring av de skadelidandes möjligheter att få ersättning vid en eventuell olycka.

1981 års revision av tilläggskonventionen innebär sålunda att det maximibelopp som enligt konventionen står till förfogande vid stora olyckor höjs väsentligt. Från ett belopp som motsvarar ungefär 775 milj. kr. höjs sålunda ersättningsmaximum till ett belopp som motsvarar ca 1,9 miljarder kr. (300 milj. särskilda dragningsrätter). Denna höjning motsvarar den genomsnittliga inflation som sedan år 1963 har ägt rum i de stater som har tillträtt tilläggskonventionen. Inflationen i Sverige har under denna tid varit något lägre än detta genomsnitt.

Också ändringarna i Pariskonventionen innebär en förstärkning av de skadelidandes ställning. Genom protokollet till Pariskonventionen ändras nämligen innebörden av begreppet *on-site-property*, dvs. den egendom

¹ När promemorian utarbetades, motsvarade en särskild dragningsrätt ca 5 kr. 50 öre. Sedan dess har den särskilda dragningsrättens värde i förhållande till den svenska kronan ökat avsevärt beroende på att kursen på dollar har stigit kraftigt och att kronan devalverades den 14 september 1981. De belopp som anges i svenska kronor i promemorian och som grundas på belopp uttryckta i särskilda dragningsrätter har i remissen justerats med hänsyn till denna kursutveckling.

som inte omfattas av anläggningsinnehavarens ansvarighet. Ändringen innebär en utvidgning av detta begrepp till att omfatta andra atomanläggningar i närheten av den skadevällande anläggningen. Detta medför en förstärkning av skyddet för tredje man, eftersom de ersättningsbelopp som står till förfogande enligt Pariskonventionen och tilläggskonventionen inte får användas för att betala ersättning för skada på on-site-property.

Övriga ändringar i Pariskonventionen är av mindre betydelse. På vissa punkter innebär ändringarna att valmöjligheter som konventionen hittills har gett staterna avskaffas. De lösningar som därvid blir obligatoriska överensstämmer med den reglering som redan finns i den nordiska lagstiftningen.

Den förstärkning av de skadelidandes ställning som ändringsprotokollen innebär måste för svenskt vidkommande hälsas med tillfredsställelse. Särskilt mot bakgrund av den penningvärdeförsämring som har ägt rum i tilläggskonventionens stater sedan 1960-talets början framstår den beslutade höjningen av maximibeloppet enligt tilläggskonventionen som i hög grad påkallad. För egen del anser jag det angeläget att Sverige genom ratifikation av protokollen bidrar till att ändringarna i konventionerna träder i kraft så snart som möjligt.

Jag hade gärna sett att ändringarna gått längre i ett avseende, nämligen då det gäller de belopp som enligt Pariskonventionen gäller för anläggningsinnehavarens ansvarighet. Från bl. a. de nordiska ländernas sida föreslogs också under revisionsarbetet att dessa ansvarighetsbelopp skulle höjas i samma mån som höjningarna av maximibeloppet enligt tilläggskonventionen. Från vissa länders sida restes emellertid starkt motstånd mot detta förslag. Det visade sig därför inte möjligt att uppnå enighet om en sådan ändring. För att undvika att revisionsarbetet skulle dra ut på tiden och därigenom förscena en höjning av det maximibelopp som står till förfogande för de skadelidande enligt tilläggskonventionen avstod man från de nordiska ländernas sida från att vidare driva denna fråga. Det ansågs nämligen att det väsentligaste var att snarast möjligt få till stånd en höjning av maximibeloppet enligt tredje steget i tilläggskonventionen.

Att önskemålet om höjning av de belopp som gäller för anläggningsinnehavarens ansvarighet inte kunde tillgodoses under revisionsarbetet kan emellertid enligt min mening inte utgöra något skäl för Sverige att avstå från att tillträda ändringsprotokollen. Det bör i detta sammanhang betonas att de ansvarighetsbelopp som anges i Pariskonventionen är minimibelopp och att konventionsstaterna står fria att i nationell lagstiftning fastställa högre belopp än dem som anges i konventionen.

I promemorian påpekas att ett svenskt tillträde till ändringsprotokollet till tilläggskonventionen medför en ökning av svenska statens ersättningskyldighet vid mycket stora olyckor. Vid en olycka med så stor omfattning att de sammanlagda ersättningsbeloppen uppgår till maximibeloppet enligt

tredje steget skulle anläggningsinnehavarens ansvarighet enligt atoman-svarighetslagen i dess nuvarande lydelse vara begränsad till 50 milj. kr. Anläggningsstaten skulle vara skyldig att betala ersättning enligt andra steget med ca 400 milj. kr. Ersättningar enligt tredje steget skulle utgå med sammanlagt ca 325 milj. kr. Av detta belopp skulle Sverige svara för ca 6,5 %, ca 21 milj. kr. I det följande (avsnitt 6.1) föreslås att anläggningsinnehavarens ansvarighet höjs till 500 milj. kr. Om denna ändring och en höjning av statsansvaret enligt tilläggskonventionen genomförs, skulle Sverige som anläggningsstat betala ersättning enligt andra steget med ca 600 milj. kr. Ersättning av statsmedel enligt tredje steget skulle utgå med sammanlagt ca 800 milj. kr. Av detta belopp skulle Sverige få betala ca 52 milj. kr. För en så stor olycka som nu har nämnts skulle alltså den svenska statens ekonomiska åtagande höjas från ca 420 milj. kr. till ca 650 milj. kr., om den skadevållande anläggningen ligger i Sverige, och från ca 21 milj. kr. till ca 52 milj. kr., om olyckan orsakas av en atomanläggning i annan konventionsstat. Med hänsyn till det angelägna i att de som kan lida skada vid en atomolycka bereds fullgod ersättning bör emellertid ökningen av statens ansvarighet inte medföra att Sverige avstår från att tillträda protokol-len.

Jag föreslår därför att Sverige snarast tillträder de två ändringsprotokol-len. Detta kan givetvis inte ske förrän de har antagits av OECD:s råd. Sverige bör verka för att andra stater tillträder ändringsprotokollen så att de kommer att träda i kraft så snart som möjligt.

6 Allmän motivering till den föreslagna lagstiftningen

6.1 Höjningen av anläggningsinnehavarens ansvarighet

Gällande ordning

Enligt Pariskonventionen skall anläggningsinnehavarens ansvarighet vara begränsad till visst belopp för varje olycka. Ansvarighetsbeloppet skall utgöra 15 milj. betalningsenheter (ca 100 milj. svenska kr.). En konventionsstat får dock med beaktande av möjligheten till försäkrings-täckning genom nationell lag fastställa ett högre eller lägre belopp, dock lägst fem milj. betalningsenheter (ca 30 milj. svenska kr.).

Enligt atoman-svarighetslagen (17 §) är ansvarigheten för innehavare av atomanläggningar i Sverige begränsad till 50 milj. kr. för varje atomolycka. Regeringen eller myndighet som regeringen bestämmer kan, med hänsyn till anläggningens storlek eller art, omfattningen av transport eller annan omständighet, fastställa ett lägre belopp, dock inte under 25 milj. kr. Ansvarigheten skall vara täckt av försäkring eller annan ekonomisk säker-

het. Staten är befriad från försäkringsplikt.¹ För innehavare av atomanläggningar i utlandet bestäms ansvarighetsbeloppet enligt anläggningsstatens lag.

Promemorian

I promemorian påpekas att de belopp som anges i Pariskonventionen inte höjs genom ändringsprotokollet och att det därför inte är nödvändigt att ändra ansvarighetsbeloppen i atomansvarighetslagen i samband med tillträdet till protokollet. Atomansvarighetslagens ansvarighetsbelopp har emellertid varit oförändrade sedan slutet av 1960-talet. Det finns därför enligt promemorian anledning att nu ta upp frågan om en höjning av begränsningen för anläggningsinnehavarens civilrättsliga ansvarighet.

När det gäller frågan om höjning av innehavarens ansvarighet berörs i promemorian först grunden för att rätt till ansvarsbegränsning bör föreligga. Därvid anförs följande. Genom den särskilda lagstiftningen om ansvarighet för atomskada har anläggningsinnehavarna ålagts ett skadeståndsansvar som är mycket strängare än vad som gäller enligt allmän skadeståndsrätt. En anläggningsinnehavare har sålunda ett i princip objektiva ansvar, dvs. ersättning utgår även om fel eller försummelse inte kan läggas anläggningsinnehavaren eller hans anställda till last. Undantag från detta ansvar förcligger endast beträffande olyckor som är en direkt följd av krigshandlingar eller vissa därmed jämställda handlingar eller som har orsakats av en allvarlig naturkatastrof av osedvanlig art. Det har ansetts rimligt att i gengäld ge anläggningsinnehavaren rätt till ansvarsbegränsning. Därför bygger också Pariskonventionen på principen att anläggningsinnehavarens ansvarighet skall vara begränsad till visst belopp. Det torde sålunda inte vara förenligt med Pariskonventionen att ålägga anläggningsinnehavaren obegränsad ansvarighet.

Det finns emellertid även ett annat skäl som talar för att ansvarigheten bör vara begränsad. Anläggningsinnehavaren har givetvis behov av att täcka sitt objektiva ansvar med försäkring, och det är tveksamt om en ansvarighet som går utöver möjligheten att ta försäkring i praktiken har något större värde för de skadelidande. Det är inte möjligt att få en ansvarsförsäkring för obegränsad ansvarighet. Varje ansvarsförsäkring innehåller därför en begränsning av försäkringsgivarens åtagande till visst belopp. Detta gäller inte endast i fråga om försäkring för ansvarighet för atomskador utan också annan ansvarsförsäkring. Som exempel på ett annat område där den skadeståndsskyldiges objektiva ansvar är begränsat

¹ Av de svenska kärnkraftverken är endast reaktorerna i Ringhals helt statsägda och därför befriade från försäkringsskyldighet. För övriga reaktorer (dvs. dem i Oskarshamn, Barsebäck och Forsmark) tecknas försäkring. I Studsvik finns en försöksreaktor som omfattas av statsgaranti. I Finnslätt utanför Västerås finns en anläggning som består av bränslefabrik och bränslelager. För denna anläggning, som är en atomanläggning i atomansvarighetslagens mening, tecknas försäkring.

kan nämnas en fartygsägares ansvarighet för skada som orsakas av oljeutsläpp från fartyget. Även på detta rättsområde fastställdes ansvarighetsbeloppet med utgångspunkt i försäkringsmarknadens kapacitet.

Mot bakgrund av vad sålunda har anförts föreslås i promemorian att anläggningsinnehavarens civilrättsliga ansvarighet även i fortsättningen skall vara begränsad till ett visst belopp för varje atomolycka. I fråga om ansvarighetsbeloppets storlek anför följande.

Det nuvarande beloppet för anläggningsinnehavarens ansvarighet fastställdes vid atomansvarighetslagens tillkomst år 1968. Begränsningen tillkom delvis med hänsyn till att den kapitalkrävande kärnkraftsindustrin i början inte borde belastas med så höga försäkringskostnader att dess utveckling hämmades (prop. 1968: 25 s. 50 f). Ett annat viktigt skäl var emellertid att atomförsäkringsmarknadens kapacitet i mitten av 1960-talet knappast tillät högre försäkringsbelopp.

Sedan atomansvarighetslagen tillkom, har emellertid frågan om ansvarighetsbeloppets storlek kommit i ett delvis annat läge genom tilläggskonventionens ikraftträdande år 1974. Tilläggskonventionens ersättningssystem innebär att de skadelidande tillförsäkras ersättning med ett sammanlagt belopp per atomolycka som f. n. är ca 775 milj. kr. och som när 1981 års ändringsprotokoll har trätt i kraft kommer att uppgå till ca 1,9 miljarder kr. När innehavaren av en svensk atomanläggning är ansvarig för skador till följd av en atomolycka, kommer genom tilläggskonventionens ersättningssystem ett avsevärt belopp att stå till förfogande för att ersätta skador som har tillskyndats svenska medborgare eller eljest svenska intressen och detta oberoende av anläggningsinnehavarens ansvarighetsbelopp. Det samma gäller skada som har uppkommit för medborgare i annan stat som har tillträtt tilläggskonventionen eller som har drabbat intressen som har anknytning till sådan stat. Hänsynen till de skadelidandes intressen talar sålunda inte längre med samma styrka för att anläggningsinnehavaren bör åläggas en hög ansvarighet.

Det är dock enligt promemorian inte möjligt att helt bortse från de fall då tilläggskonventionen inte är tillämplig, dvs. framför allt vid skador till följd av vissa olyckor under transport av atomsubstanser. Vid en olycka under transport av atomsubstanser som inträffar på eller över det fria havet kan det sålunda finnas skadelidande som på grund av sin nationalitet eller sitt hemvist inte är berättigade till ersättning enligt tilläggskonventionen.

I promemorian anförts också att ansvarigheten för atomskador i första hand bör bäras av kärnkraftsindustrin. Någon anledning att behålla ett lågt ansvarighetsbelopp i syfte att avlasta kärnkraftsindustrins kostnader kan enligt promemorian inte längre anses föreligga. Försäkringsmarknadens kapacitet är vidare numera betydligt högre än 1968.

På grund av det anförda förordas i promemorian att beloppet för den högsta ansvarighet som kan åläggas anläggningsinnehavaren nu höjs avsevärt.

När det gäller frågan om vilket belopp som skall utgöra gränsen för anläggningsinnehavarens ansvarighet anförts i promemorian följande.

Av väsentlig betydelse för denna fråga är givetvis möjligheten för anläggningsinnehavaren att täcka ansvarigheten genom försäkring. Försäkring för atomskada meddelas i Sverige av svenska atomförsäkringspoolen för de svenska försäkringsbolag som åtar sig ansvarighet för dylika skador. De försäkringar som tecknas av svenska atomförsäkringspoolen återförsäkras i väsentlig omfattning i de atomförsäkringspooler som finns i övriga länder i Västeuropa samt i USA och Japan.

Den försäkring som det gäller i förevarande lagstiftningsärende är försäkring av ansvarigheten för skada på tredje man. Genom atomförsäkringspoolen meddelas också försäkring för skada på själva atomanläggningen (sakförsäkring). Kapaciteten för sådan försäkring torde f. n. vara ca 2,0 miljarder kr. per kärnkraftverk (dvs. för samtliga reaktorer på samma plats). Det bör tilläggas att kostnaden för nybyggnad av en reaktor i dag torde ligga på 5–7 miljarder kr. i dagens prisnivå. Av hänsyn till dem som har meddelat lån för uppförande av ett kärnkraftverk är det givetvis av utomordentlig betydelse att kärnkraftsanläggningens värde åtminstone till väsentlig del täcks av sakförsäkring. Det är vidare viktigt att kärnkraftsföretagen ges möjlighet att ta upp nya lån med anläggningarna som säkerhet. Sådana lån kan behövas t. ex. för finansiering av åtgärder för förbättrad säkerhet och för förvaring av använt kärnbränsle. En höjning av ansvarighetsbeloppet från 50 milj. kr. till 200 milj. kr. torde kunna ske utan att detta nämnvärt påverkar kapaciteten för försäkring av skada på själva atomanläggningen. En höjning av ansvarighetsbeloppet från 50 till 500 milj. kr. skulle troligen innebära en minskning av kapaciteten för sakskada med 250–300 milj. kr.¹ En sådan minskning av kapaciteten när det gäller sakskada torde i praktiken inte påverka de nuvarande långivarnas säkerhet och inte heller i nämnvärd mån möjligheterna att ta upp nya lån.

Frågan om anläggningsinnehavarens ansvarighet kan emellertid inte bedömas enbart med utgångspunkt i försäkringsmarknadens nuvarande kapacitet. Den internationella försäkringsmarknadens kapacitet kan nämligen komma att variera i framtiden, bl. a. beroende på skadefallet. Det kan därför vara av intresse att studera hur frågan har lösts i övriga konventionsstater.

De flesta av de stater som tillträtt Pariskonventionen har i vart fall tidigare haft ansvarighetsbelopp i storleksordningen 50 milj. kr. De övriga nordiska länderna har ansvarighetsbelopp av samma storleksordning som Sverige, Finland 42 milj. finska mark, Danmark 75 milj. danska kronor och Norge 70 milj. norska kronor. Frankrike tillämpar ett ansvarighetsbelopp

¹ Det bör i detta sammanhang anmärkas att ett ansvarighetsbelopp på 500 milj. kr. i praktiken leder till att försäkring måste tecknas för 600 milj. kr. Försäkring kan nämligen inte tecknas per anläggning. Enligt 23 § atomansvarighetslagen måste försäkringen då tecknas så att den motsvarar minst 120 % av ansvarighetsbeloppet.

på 50 milj. francs (ca 50 milj. kr.) per olycka. Under de senaste åren har dock i åtskilliga länder genomförts höjningar, och i vissa länder torde höjningar komma att genomföras under de närmaste åren. I Belgien har ansvarighetsbeloppet nyligen höjts från 500 milj. francs (ca 70 milj. kr.) till en miljard francs (ca 140 milj. kr.). Förslag föreligger om ytterligare höjning till tre miljarder francs (ca 520 milj. kr.). I Storbritannien är ansvarigheten begränsad till 5 milj. pund (ca 50 milj. kr.) men en höjning till 12,5 milj. pund diskuteras f. n. Nederländerna har ett ansvarighetsbelopp på 100 milj. gulden (ca 215 milj. kr.). I Danmark och Finland övervägs en höjning av gällande ansvarighetsbelopp. Det är däremot osäkert om någon höjning kommer att ske i Norge.

En särställning intar Förbundsrepubliken Tyskland och Schweiz. I Förbundsrepubliken Tyskland är anläggningsinnehavarens ansvarighet begränsad till 1 miljard DM (ca 2,3 miljarder kr.). Av detta belopp skall 500 milj. DM vara täckt av försäkring. F. n. täcks skador upp till 200 milj. DM genom den tyska atomförsäkringspoolen och därutöver skador på sammanlagt 300 milj. DM av en försäkring meddelad av en sammanslutning av tyska kärnkraftsproducenter. Återstående 500 milj. DM täcks av statsgaranti. F. n. diskuteras en avsevärd höjning av dessa belopp. I Schweiz, som inte tillträtt Pariskonventionen och tilläggskonventionen, har ansvarigheten hitintills varit 200 milj. schweizerfrancs (ca 500 milj. kr.), vilket belopp skall vara täckt av försäkring eller annan ekonomisk säkerhet. I det schweiziska parlamentet behandlas f. n. ett lagförslag enligt vilket innehavarens ansvarighet skulle vara obegränsad. Ansvarigheten skulle enligt förslaget upp till 200 milj. francs täckas av försäkring och därutöver upp till sammanlagt 1 miljard francs (ca 2,5 miljarder kr.) av statsgaranti.

Som jämförelse kan nämnas att i USA de skadelidandes rätt till ersättning för en atomolycka är begränsad till 560 milj. dollar (numera ca 3,1 miljarder kr.) per olycka. Därav täcks f. n. ca 160 milj. dollar (numera ca 900 milj. kr.) av försäkring, 355 milj. dollar av en av kärnkraftsindustrin upprättad fond och återstående 45 milj. dollar av statsmedel.

Som framgår av redogörelsen varierar de belopp för vilka försäkrings-täckning krävs kraftigt mellan konventionsstaterna. Det högsta belopp för vilket försäkring på den vanliga försäkringsmarknaden krävs i Europa är ca 500 milj. kr. (Förbundsrepubliken Tyskland och Schweiz). Den tillgängliga försäkringskapaciteten torde vara ungefär densamma i alla konventionsstater. Man kan därför utgå ifrån att ett försäkringsbelopp som svarar mot en ansvarighet om ca 500 milj. kr. också för svensk del kommer att stå till förfogande för att täcka innehavarens ansvarighet utan att det får oacceptabelt stora verkningar på kapaciteten för sakskadeförsäkring. Det synes som tidigare har framhållits inte vara meningsfullt att ha ett högre ansvarighetsbelopp än det belopp som skall täckas av försäkring.

En höjning av ansvarighetsbeloppet från 50 till 500 milj. kr. kommer givetvis att påverka försäkringspremierna. Det är svårt att ange hur stor

inverkan en sådan höjning får på premienivån innan svenska atomförsäkringspoolen har förmedlat en sådan försäkring, eftersom kostnaden för försäkring till stor del är avhängig av storleken av premierna för återförsäkring i utlandet. En höjning av premierna i storleksordningen 400–500 % förefaller dock trolig. I absoluta tal är emellertid en sådan höjning så pass begränsad att de höjda premiekostnaderna enligt promemorian inte i praktiken skulle påverka priset på den energi som levereras från kärnkraftverken.

Med hänvisning till det anförda föreslås i promemorian att ansvarighetsbeloppet för innehavarna av atomanläggningar i Sverige bestäms till 500 milj. kr. per olycka och att detta belopp skall täckas av försäkring eller annan ekonomisk säkerhet. Det bör understrykas att detta belopp inte får användas för att ersätta skador på själva atomanläggningen, eftersom dessa skador inte omfattas av ansvarigheten. Risken för sådana skador får täckas genom särskild sakförsäkring.

Atomansvarighetslagen medger att efter särskild prövning ett lägre ansvarighetsbelopp fastställs för viss atomanläggning eller viss transport av atoms substans. När atomansvarighetslagen tillkom ansågs det att ett ansvarighetsbelopp på 50 milj. kr. med däremot svarande försäkring i vissa fall var onödigt högt tilltaget. Detta ansågs särskilt vara fallet beträffande ansvarighet under transport (prop. 1968:25 s. 50). Det lägre ansvarighetsbeloppet är f. n. 25 milj. kr. Det är emellertid att märka att såvitt gäller atomolyckor som inträffar under transport av atoms substanser ansvarigheten för andra skador än skador på transportmedlet inte i något fall avser lägre sammanlagt belopp än 25 milj. kr. Detta innebär att en eventuell nedsättning av skadestånden i första hand går ut över den som är berättigad till ersättning för skada på transportmedlet.

Det föreligger enligt promemorian alltså skäl att i atomansvarighetslagen öppna en möjlighet att i vissa fall sätta ned ansvarighetsbeloppet under vad som eljest gäller. Det finns sålunda ett intresse av att kunna anpassa ansvarighetsbeloppet och därmed försäkringskostnaderna till en rimlig nivå, när det gäller transporter som anses medföra obetydliga olycksrisker. Behovet av ett nedsatt ansvarighetsbelopp blir avsevärt större, om förslaget att höja det normala ansvarighetsbeloppet till 500 milj. kr. genomförs. Såvitt gäller verksamhet i Sverige synes det enligt promemorian finnas skäl att ha ett lägre ansvarighetsbelopp endast såvitt gäller transporter av obestrålat uran.

På grund härav föreslås i promemorian att ett lägre ansvarighetsbelopp skall gälla för transporter av obestrålat uran. Även detta lägre belopp bör emellertid höjas. Det föreslås att det lägre ansvarighetsbeloppet höjs från 25 milj. kr. till 100 milj. kr.

Enligt atomansvarighetslagen (17 § andra stycket) gäller en särskild begränsning av personskadeersättningar. Ersättning i anledning av dödsfall eller personskada är begränsad till en milj. kr. för varje dödad eller skadad

person. Begränsningen infördes efter mönster av trafikförsäkringslagstiftningen av försäkringsmässiga skäl. Det torde numera inte finnas anledning att ha en särskild begränsning av ersättningen vid personskada. Någon sådan begränsning finns inte längre i trafikförsäkringslagstiftningen. På grund härav föreslås i promemorian att den särskilda begränsningen i atomansvarighetslagen av ersättning i anledning av dödsfall eller personskada upphävs.

Föredraganden

I promemorian föreslås att anläggningsinnehavarens ansvarighetsbelopp höjs från nuvarande 50 milj. kr. till 500 milj. kr. per olycka och att detta belopp skall täckas av försäkring eller annan ekonomisk säkerhet. Förslaget tillstyrks eller lämnas utan erinran av flertalet remissinstanser.

En remissinstans, Lantbrukarnas riksförbund (LRF), anser dock att de föreslagna höjningarna är otillräckliga. LRF reagerar mot att ansvarsbegränsningen sätts till 500 milj. kr., när försäkringskapaciteten för sakförsäkring är två miljarder kr. LRF anser att anläggningsinnehavarens ansvarighet bör vara obegränsad. Förbundet hänvisar till att ansvarighetsbeloppet i några andra länder är högre och påpekar att ansvarigheten i vissa av dessa länder är delvis täckt av statsgaranti. Enligt förbundet bör det ansvarighetsbelopp som staten åtar sig betraktas som en försäkring för vilken normala försäkringspremier tas ut.

LRF:s remissyttrande synes bygga på tanken att kostnaderna för atomskador fullt ut bör bäras av kärnkraftsindustrin. Som framgår av promemorian torde det dock inte vara förenligt med Pariskonventionen att ålägga anläggningsinnehavarna obegränsad ansvarighet. En sådan ordning skulle därför bara kunna uppnås till priset av att Sverige säger upp Pariskonventionen och tilläggskonventionen. Det kan enligt min mening knappast komma i fråga att Sverige nu ställer sig utanför det ersättningssystem som sedan lång tid gäller i större delen av Västeuropa.

Att den sammanlagda försäkringskapaciteten på kärnkraftsområdet väsentligt överstiger 500 milj. kr. innebär inte att denna kapacitet utan vidare kan tas i anspråk för att täcka ett högre ansvarighetsbelopp. Som påpekas i promemorian är det viktigt att en kärnkraftsanläggnings värde åtminstone till väsentlig del täcks av sakförsäkring. Annars skulle de som har meddelat lån mot inteckningssäkerhet för uppförande av kärnkraftsanläggningen kunna gå miste om sin säkerhet. Möjligheterna för kärnkraftsföretagen att ta upp nya lån för angelägna åtgärder skulle också äventyras.

Jag anser det vidare tveksamt om en obegränsad ansvarighet för innehavaren i praktiken har något större värde för de skadelidande, eftersom det inte är möjligt att få en ansvarsförsäkring som täcker en sådan ansvarighet. Att konstruera statens skadeståndsåtagande såsom en försäkring torde medföra betydande tekniska problem. Jag kan också instämma i de övriga skäl för att bibehålla ansvarsbegränsningen som redovisas i promemorian.

Jag delar därför den uppfattning som har framförts i promemorian att anläggningsinnehavarens civilrättsliga ansvarighet även i fortsättningen bör vara begränsad till ett visst belopp för varje atomolycka.

Av de skäl som har anförts i promemorian anser jag att beloppet för den högsta ansvarighet som kan åläggas anläggningsinnehavaren bör höjas avsevärt.

När det gäller frågan om ansvarighetsbeloppets storlek vill jag anföra följande. I promemorian har väsentlig betydelse tillagts möjligheten för anläggningsinnehavaren att täcka ansvarigheten genom försäkring. Jag delar uppfattningen att denna omständighet bör tillmätas stor betydelse. Sedan promemorian utarbetades har kapaciteten för försäkring på kärnkraftsområdet ökat något. För år 1982 torde den totala kapaciteten för ansvarighetsförsäkring och sakförsäkring vara ca 2,5 miljarder kr. per kärnkraftverk (dvs. för samtliga reaktorer på samma plats). Samtidigt är emellertid kostnaderna för nybyggnad av en reaktor ca 7 miljarder kr. i dagens prisnivå. De siffror som redovisas i promemorian beträffande minskningen av kapaciteten för sakskada som en följd av förslaget och beträffande den troliga premiehöjningen torde alltså ha giltighet. Jag instämmer i den uppfattning som uttalas i promemorian att en minskning av kapaciteten för sakförsäkring med 250–300 milj. kr. inte i praktiken torde påverka de nuvarande långivarnas säkerhet och inte heller i nämnvärd mån möjligheten att ta upp nya lån. Det har inte heller framkommit något som ger anledning att frångå bedömningen, att förslaget till höjning av innehavarens ansvarighet skulle leda till premieökningar i storleksordningen 400–500% och att en sådan ökning av premiekostnaderna inte i praktiken skulle påverka priset på den energi som levereras från kärnkraftverk.

På grund härav föreslår jag i överensstämmelse med promemorian att ansvarighetsbeloppet för innehavarna av atomanläggningar i Sverige bestäms till 500 milj. kr. per olycka och att detta belopp skall täckas av försäkring eller annan ekonomisk säkerhet.

Sydkraft förordar i sitt remissyttrande att den föreslagna höjningen av ansvarighetsbeloppet genomförs stegvis i takt med att försäkringskapaciteten ökar. Som skäl härför anför Sydkraft att den kraftiga höjning av ansvarighetsbeloppet som föreslås i promemorian allvarligt skulle påverka försäkringskapaciteten från belåningssynpunkt. Även den föreslagna utvidgningen av begreppet on-site-property talar enligt Sydkraft för att höjningen bör genomföras stegvis. Denna utvidgning kommer nämligen enligt Sydkraft att medföra ett ökat behov av försäkringsskydd med därav ökade försäkringskostnader. Sydkraft anför vidare att de höjda ansvarighetsbeloppen för transportförsäkringar också kommer att medföra ökade försäkringskostnader.

Av vad jag har anfört i det föregående framgår att jag för min del inte anser att den föreslagna höjningen av ansvarighetsbeloppet får någon

avgörande inverkan på belåningsmöjligheterna. Jag anser inte heller att de ökade försäkringskostnaderna är särskilt allvarliga. På grund härav finner jag inte någon anledning föreslå att höjningen skall genomföras stegvis.

Enligt atomansvarighetslagen får efter särskild prövning ett lägre ansvarighetsbelopp fastställas för vissa atomanläggningar eller vissa transporter av atomsubstans. Detta ansvarighetsbelopp kan f. n. bestämmas till lägst 25 milj. kr.

Enligt promemorian finns det alltså skäl att i atomansvarighetslagen öppna en möjlighet att i vissa fall sätta ned ansvarighetsbeloppet under vad som annars gäller. Det finns sålunda enligt promemorian ett intresse av att kunna anpassa ansvarighetsbeloppet och därmed försäkringskostnaderna till en rimlig nivå, när det gäller transporter som anses medföra obetydliga olycksrisker. Såvitt gäller verksamhet i Sverige synes det enligt promemorian finnas skäl att ha ett lägre ansvarighetsbelopp endast såvitt gäller transporter av obestrålat uran. I promemorian föreslås att det lägre ansvarighetsbeloppet för dylika transporter skall vara 100 milj. kr.

ASEA-ATOM påpekar i sitt remissyttrande att förslaget i denna del innebär att bolagets bränslefabrik i Finnslätt utanför Västerås inte kommer att omfattas av möjligheten till ett lägre ansvarighetsbelopp. Det nuvarande ansvarighetsbeloppet på 25 milj. kr. skulle sålunda höjas till 500 milj. kr. En sådan höjning kan enligt ASEA-ATOM komma att leda till en minskning av sakförsäkringsbeloppet för denna anläggning på motsvarande sätt som för kärnkraftverk. ASEA-ATOM framhåller att verksamheten i fabriken enligt gällande tillstånd avser endast obestrålat uran. Enligt ASEA-ATOM synes rent tekniska skäl tala för att de omständigheter som har ansetts motivera ett lägre ansvarighetsbelopp för transport av obestrålat uran är giltiga även för verksamheten i Finnslättanläggningen. ASEA-ATOM föreslår därför att ansvarigheten för atomolyckor i bränslefabriker som bearbetar endast obestrålat uran begränsas till 100 milj. kr.

Med anledning av vad ASEA-ATOM har anfört vill jag först framhålla att det är riktigt att verksamheten vid Finnslättanläggningen enligt gällande tillstånd avser endast obestrålat uran. I anläggningen förvaras och bearbetas visserligen betydande mängder sådant material, bl. a. i form av uranhexafluorid. Detta ämne kan t. ex. vid en brand övergå i gasform och kan då under mycket ogynnsamma omständigheter tänkas medföra omfattande skador. Sannolikheten för att så skall ske måste dock bedömas som tämligen obetydlig. Uranhexafluorid kondenserar vid normal lufttemperatur och risken för omfattande spridning i luften är därför liten. Med hänsyn härtill anser jag att ansvarigheten för innehavare av atomanläggningar enbart för framställning, behandling eller förvaring av obestrålat uran bör begränsas till 100 milj. kr. för varje olycka.

Svensk kärnbränsleförsörjning AB (SKBF) anför att den hantering av radioaktiva ämnen som kommer att äga rum i det planerade centralagret för mellanlagring av använt kärnbränsle (CLAB) från nukleär synpunkt

väsentligt skiljer sig från förhållandena i en atomreaktor. Detsamma gäller enligt SKBF i fråga om använt kärnbränsle som är under transport till eller från CLAB och i fråga om hanteringen av låg- och medelaktivt avfall. SKBF uttalar att de grundläggande förutsättningarna för spridning av radioaktivitet vid en olycka i samband med sådan hantering eller transport är helt annorlunda än då det gäller en atomreaktor. Vid transporter måste man dessutom beakta att det är fråga om mycket begränsade kvantiteter. Från risk- och skadesynpunkt föreligger därför enligt SKBF väsentligt olika förhållanden vid de olika formerna av hantering av atomsubstanser som förekommer inom kärnkraftsindustrin. SKBF framhåller att lagförslaget inte tar hänsyn till detta genom någon motsvarande differentiering i fråga om ansvarighetsbeloppet.

Vad gäller den verksamhet som skall äga rum vid CLAB vill jag påpeka att den kommer att avse förvaring av utbränt kärnbränsle i mycket stora mängder. Jag anser det knappast kunna komma i fråga att för förvaringen i detta centrallager fastställa ett lägre ansvarighetsbelopp än det som gäller för kärnkraftverken. Vad angår transporterna till och från CLAB delar jag SKBF:s uppfattning att läget är ett annat från risksynpunkt. För transporter av använt kärnbränsle gäller stränga säkerhetsbestämmelser och sannolikheten för att en atomolycka skall inträffa i samband med sådana transporter är jämförelsevis liten. Om en olycka trots allt skulle inträffa, kan emellertid skadorna under olyckliga omständigheter bli av betydande omfattning. Jag är därför inte beredd att förorda ett lägre ansvarighetsbelopp också för transporter av använt kärnbränsle. Jag vill tillägga att premierna för försäkringar av sådana transporter är förhållandevis låga. Den merkostnad som det nya ansvarighetsbeloppet kommer att föra med sig för de försäkringsskyldiga blir därför inte särskilt betungande. Även förvaring och hantering av låg- och medelaktivt avfall medför väsentligt mindre risker än verksamheten i ett kärnkraftverk. Jag anser det emellertid inte påkallat att i lagen införa ett särskilt ansvarighetsbelopp enbart för sådan förvaring och hantering.

Som har anförts i promemorian finns det däremot skäl att ha ett lägre ansvarighetsbelopp än 500 milj. kr. såvitt gäller transporter av obestrålat uran. Det lägre ansvarighetsbeloppet för dylika transporter bör fastställas till det belopp som föreslås i promemorian, 100 milj. kr.

När det gäller ansvarighetsbeloppen framhåller några remissinstanser att dessa belopp bör justeras i takt med penningvärdesförändringen med kortare tidsintervaller än vad som hittills har varit fallet. Det skulle enligt en remissinstans kunna ske antingen genom beslut om lagändring från tid till annan eller genom införandet av ett system med automatisk omräkning. Jag instämmer i att frågan om höjning av ansvarighetsbeloppen i framtiden bör övervägas oftare än vad som hittills har varit fallet. Jag är emellertid inte beredd att i atomansvarighetslagen införa ett system för automatisk höjning av ansvarighetsbelopp, t. ex. i form av uppräknings enligt något index.

Enligt atomansvarighetslagen skall anläggningsinnehavarens ansvarighet vara täckt av försäkring eller annan ekonomisk säkerhet. Staten är dock befriad från försäkringsplikt. Av de svenska kärnkraftverken är endast reaktorerna i Ringhals helt statsägda och därför befriade från försäkringsskyldighet. I Studsvik finns en försöksreaktor som omfattas av en statsgaranti. För övriga reaktorer (dvs. dem i Oskarshamn, Barsebäck och Forsmark) tecknas försäkring liksom för ASEA-ATOM:s anläggning i Finnslätt som består av bränslefabrik och bränslelager.

Sydkraft ifrågasätter i sitt remissyttrande om det finns anledning att ha olika bestämmelser beträffande försäkringsskyldigheten beroende på vem som är ägare. Även Lantbrukarnas riksförbund anser att försäkringsavgifter bör tas ut för anläggningar som ägs av staten.

Med anledning av dessa remissyttranden vill jag påpeka att det är en allmän princip att staten, inbegripet de statliga affärsverken, inte tecknar försäkring för sin verksamhet. Jag är därför inte beredd att föreslå någon ändring som innebär att försäkringsskyldighet enligt atomansvarighetslagen skall åvila även staten. Det bör emellertid påpekas att när ett kärnkraftverk ägs av ett bolag som är statsägt eller i vilket staten är delägare, skyldighet att teckna försäkring eller ställa säkerhet föreligger i vanlig ordning. Detta är t. ex. fallet beträffande kärnkraftverket i Forsmark, som ägs av ett aktiebolag i vilket statens vattenfallsverk är delägare.

Enligt atomansvarighetslagen (17 § andra stycket) gäller en särskild begränsning av personskadeersättningar. Den ersättning som kan utgå vid dödsfall eller personskada är sålunda begränsad till 1 milj. kr. för varje dödad eller skadad person. I promemorian föreslås att denna särskilda begränsning upphävs. Förslaget har tillstyrkts eller lämnats utan erinran under remissbehandlingen. Jag ansluter mig till detta förslag. Jag förordar därför att denna begränsning upphävs.

6.2 Statsansvaret enligt tilläggskonventionen

Föredraganden

I atomansvarighetslagens ersättningssystem ingår som nämnts ett statsansvar. Om Sverige tillträder 1981 års ändringsprotokoll medför det att den övre gräns för statsansvaret som nu gäller enligt 31 § atomansvarighetslagen, 120 milj. betalningsenheter, måste höjas till 300 milj. särskilda dragningsrätter (ca 1,9 miljarder kr.).

Höjningen av övre gränsen för andra steget enligt tilläggskonventionen (från 70 milj. betalningsenheter till 175 milj. särskilda dragningsrätter) påverkar inte den svenska lagstiftningen. Denna höjning får nämligen betydelse endast för det inbördes förhållandet mellan konventionsstaterna. Såvitt gäller skada orsakad av anläggning i en främmande stat som har tillträtt tilläggskonventionen innebär höjningen att Sveriges skyldighet att bidra till ersättningarna med statsmedel inträder först när det sammanlagda

beloppet av skadorna överstiger 175 milj. särskilda dragningsrätter mot f. n. 70 milj. betalningsenheter. I fråga om skada orsakad av atomanläggning i Sverige medför höjningen att de övriga konventionsstaterna är skyldiga att bidra till ersättningar endast i den mån de sammanlagda ersättningsbeloppen överstiger 175 milj. särskilda dragningsrätter.

6.3 Fråga om införande av statsansvar utöver tilläggskonventionens maximibelopp

Promemorian

Det förhöjda beloppet för statsansvaret enligt 1981 års ändringsprotokoll innebär givetvis en avsevärd förbättring av de skadelidandes skydd. Det är emellertid inte uteslutet att en atomolycka kan få så stora skadeverkningar att de sammanlagda skadestånden överstiger 300 milj. särskilda dragningsrätter (ca 1,9 miljarder kr.). Det är vidare att märka att ändringsprotokollet till tilläggskonventionen träder i kraft först när det har ratificerats av samtliga de stater som för närvarande har tillträtt konventionen, dvs. när dessa stater har avgett förklaringar att de önskar vara bundna av protokollet. Detta kan uppenbarligen dröja åtskilliga år. Det förtjänar nämnas att tilläggskonventionen avslutades redan år 1963 men trädde i kraft först år 1974. I promemorian tas därför upp frågan om i den svenska lagstiftningen bör införas ett statsansvar utöver maximibeloppet enligt tilläggskonventionen.

Ett sådant "fjärde steg" finns i vissa länders lagstiftning. I Nederländerna svarar staten för ersättningar upp till 1 miljard gulden (ca 2,5 miljarder kr.). I Förbundsrepubliken Tyskland uppgår statsansvaret till 1 miljard DM (ca 2,3 miljarder kr.). I dessa belopp ingår de ersättningar som omfattas av anläggningsinnehavarens ansvarighetsbelopp och de ersättningsbelopp som utgår enligt tilläggskonventionen. I det schweiziska parlamentet behandlas f. n. ett lagförslag enligt vilket staten skulle garantera ersättningar upp till sammanlagt 1 miljard schweizerfrancs (ca 2,5 miljarder kr.).

Man torde kunna utgå från att staten under alla förhållanden kommer att få tillskjuta medel, om en atomolycka skulle få så stora skadeverkningar att de sammanlagda ersättningsbeloppen överstiger maximibeloppet enligt tilläggskonventionen. Det synes därför enligt promemorian lämpligt att svenska staten, i likhet med vad som är fallet i vissa andra länder, åtar sig civilrättslig ansvarighet utöver vad som krävs enligt tilläggskonventionen. I promemorian föreslås att gränsen för statsansvaret sätts till tre miljarder kr., däri inbegripet de ersättningar som utgår enligt första, andra och tredje stegen. Detta extra statsansvar bör enligt promemorian gälla endast skador för vilka innehavare av svenska atomanläggningar är ansvariga.

En ytterligare fråga som behandlas i promemorian är huruvida detta extra statsansvar skall begränsas till vissa olyckor eller vissa skadelidande.

En lösning kunde enligt promemorian vara att begränsa rätten till ersättning utöver det belopp, som utgör maximibeloppet enligt tilläggskonventionen, till skador som uppkommer i Sverige. Såvitt gäller skador orsakade av svenska atomanläggningar skulle dock en sådan lösning strida mot 1974 års nordiska miljöskyddskonvention, som har införlivats med svensk rätt genom lagen (1974: 268) med anledning av miljöskyddskonventionen den 19 februari 1974 mellan Danmark, Finland, Norge och Sverige. Enligt miljöskyddskonventionen skall den som lider skada till följd av miljöfarlig verksamhet i annat nordiskt land ha rätt att föra talan om ersättning vid domstol i det land där verksamheten bedrivs. Hans rätt till ersättning får därvid inte bedömas efter mindre förmånliga ersättningsregler än om skadan hade inträffat i verksamhetslandet.

För det fall att ett statsansvar i fråga om skador för vilka innehavaren av en svensk atomanläggning är ansvarig införs utöver vad som gäller enligt tilläggskonventionen måste sålunda detta ansvar på samma villkor täcka skador i Danmark, Finland, Norge och Sverige. Däremot är det möjligt att utesluta skador i annan konventionsstat än nordisk stat från denna rätt till ersättning. Det är tveksamt om en sådan geografisk begränsning skulle ha någon praktisk betydelse. Såvitt gäller skador utanför de nordiska länderna synes det dock enligt promemorian rimligt att låta detta extra statsansvar gälla endast under förutsättning av ömsesidighet, dvs. endast beträffande skador i en stat som i sin lagstiftning har ett extra statsansvar och då bara i den mån denna stat låter detta statsansvar omfatta skador i Sverige.

För att tillgodose skyddet för svenska intressen bör enligt promemorian det extra statsansvaret, utöver skador av det slag som har berörts i det föregående, omfatta skador på eller över det fria havet ombord på svenskt fartyg eller luftfartyg samt skador på eller över det fria havet som i annat fall har tillfogats svensk medborgare eller svensk juridisk person. Med hänsyn till grunderna för den nordiska miljöskyddskonventionen bör fartyg och luftfartyg som är registrerat i Danmark, Finland eller Norge jämsättas med svenskt fartyg resp. svenskt luftfartyg såvitt gäller det extra statsansvaret.

Föredraganden

I promemorian föreslås att svenska staten åtar sig ansvarighet utöver vad som krävs enligt tilläggskonventionen och att gränsen för statsansvaret sätts till tre miljarder kr. per olycka, däri inbegripet de ersättningar som utgår enligt första, andra och tredje stegen i tilläggskonventionen. Enligt promemorian bör detta statsansvar gälla endast skador för vilka innehavare av svenska atomanläggningar är ansvariga. Vidare föreslås i promemorian att detta extra statsansvar ges en viss geografisk begränsning. Enligt promemorian bör det sålunda omfatta skador i Danmark, Finland, Norge och Sverige för vilka en svensk atomanläggningsinnehavare

vare är ansvarig. Det bör vidare omfatta skador på eller över det fria havet ombord på svenskt fartyg eller luftfartyg samt skador på eller över det fria havet som i annat fall har tillfogats svensk medborgare eller svensk juridisk person. Fartyg och luftfartyg som är registrerat i Danmark, Finland eller Norge bör enligt promemorian jämföras med svenskt fartyg resp. luftfartyg när det gäller det extra statsansvaret. Såvitt gäller skador utanför de nordiska länderna föreslås detta extra statsansvar gälla endast under förutsättning av ömsesidighet.

Promemorians förslag om införande av ett extra statsansvar tillstyrks eller lämnas utan erinran av remissinstanserna. Även jag anser det lämpligt att införa ett sådant extra statsansvar för att ytterligare förbättra de skadelidandes skydd vid stora olyckor. Jag anser den föreslagna gränsen, tre miljarder kr., väl avvägd. Vidare anser jag att det extra statsansvaret skall gälla endast olyckor för vilka en svensk anläggningsinnehavare är ansvarig och att detta statsansvar bör ges den geografiska begränsning som föreslås i promemorian.

6.4 Ersättning efter särskilt riksdagsbeslut

Gällande ordning

Tilläggskonventionens tillämpningsområde är snävare än Pariskonventionens. Utanför tilläggskonventionens tillämpningsområde faller framför allt olyckor för vars skadeverkningar ansvarigheten åvilar innehavare av atomanläggning i stat som har tillträtt Pariskonventionen men inte tilläggskonventionen. Vid vissa transportolyckor föreligger också skillnader mellan konventionernas tillämpningsområde. I dylika fall är de skadelidandes ersättningsrätt begränsad till det ansvarighetsbelopp som gäller för anläggningsinnehavaren.

På grund härav infördes i atomansvarighetslagen en särskild bestämmelse om supplerande ersättning av statsmedel i fall då ersättning inte utgår enligt tilläggskonventionen (33 §). För *skador i Sverige* bereds i sådana fall gottgörelse enligt grunder som fastställs av regeringen och riksdagen.

Promemorian

I promemorian anförs att tillämpningsområdena för de två konventionerna såvitt gäller skador i Sverige numera sammanfaller i allt väsentligt sedan ett flertal stater har tillträtt tilläggskonventionen. Samtliga de stater i Nordvästeuropa som har tillträtt Pariskonventionen är numera också anslutna till tilläggskonventionen (Danmark, Finland, Norge, Förbundsrepubliken Tyskland, Nederländerna och Storbritannien). Bestämmelsen i 33 § atomansvarighetslagen har därigenom enligt promemorian förlorat större delen av sitt tillämpningsområde.

I promemorian uttalas att det mot bakgrund härav synes föga meningsfullt att behålla ifrågakvarande bestämmelse i dess nuvarande lydelse. Det

kan däremot enligt promemorian finnas skäl att ersätta nuvarande 33 § med en allmän bestämmelse om supplerande gottgörelse av statsmedel. Denna bestämmelse synes böra avse alla de fall i vilka de begränsningsbelopp som gäller enligt atomansvarighetslagen inte förslår till full ersättning. I sådana fall skulle enligt den nya bestämmelsen gottgörelse utgå av statsmedel enligt grunder som riksdagen fastställer.

I promemorian påpekas att en sådan bestämmelse visserligen kommer att ha begränsad rättslig betydelse. Även utan stöd av en dylik bestämmelse har riksdagen givetvis alltid möjlighet att vid atomolyckor – liksom vid olyckor av annat slag, t. ex. ras och översvämningar – besluta att ställa medel till förfogande för gottgörelse till de skadelidande. Bestämmelsen skulle emellertid innebära att riksdagen i de fall som här avses har att anslå medel för att bereda de skadelidande gottgörelse även vid olyckor vilkas skadeverkningar är så omfattande att tilläggskonventionens maximibelopp och det "fjärde stegets statsansvar" inte förslår till full ersättning. Någon viss ersättningsnivå garanteras dock inte.

Föredraganden

I promemorian föreslås att nuvarande 33 § atomansvarighetslagen ersätts med en allmän bestämmelse om supplerande ersättning av statsmedel. Förslaget har lämnats utan erinran under remissbehandlingen.

Jag biträder förslaget i denna del. Den nya bestämmelsen bör alltså avse alla de fall i vilka de begränsningsbelopp som gäller enligt atomansvarighetslagen inte förslår till full ersättning. Gottgörelse bör i sådana fall utgå av statsmedel enligt grunder som fastställs av riksdagen i särskild lag.

6.5 Lagteknisk anpassning till ändringsprotokollen och regeringsformen

Promemorian

För att Sverige skall kunna tillträda 1981 års ändringsprotokoll till Pariskonventionen och tilläggskonventionen fordras sådana ändringar i atomansvarighetslagen att svensk rätt överensstämmer med konventionerna i deras lydelse enligt dessa protokoll. 1981 års ändringsprotokoll innebär emellertid endast en begränsad revision av konventionerna.

I fråga om Pariskonventionen görs genom 1981 års protokoll vissa ändringar som innebär att den valfrihet som konventionsstaterna enligt konventionens nuvarande lydelse har på vissa punkter slopats. Sålunda gör ändringsprotokollet det obligatoriskt för konventionsstaterna att låta atomanläggningsinnehavarens ansvarighet omfatta också skada som härrör från eller utgör resultatet av joniserande strålning från annan strålningskälla inom anläggningen än atombränsle eller radioaktiv produkt. Vidare kommer genom ändringsprotokollet anläggningssinnehavarens ansvarighet vid transportolyckor att obligatoriskt omfatta skada på transportmedlet. Dessa ändringar överensstämmer med den reglering som redan finns i atom-

svarighetslagen (definitionen av begreppet "atomskada" i 1 § resp. 12 § e contrario). På dessa punkter krävs därför inte lagändring.

Ändringsprotokollet ger en konventionsstat rätt att beträffande anläggningar i den egna staten besluta att två eller flera atomanläggningar med samma innehavare som är belägna inom samma område skall anses som en atomanläggning. Såvitt gäller atomanläggningar i Sverige ges regeringen i 2 § atomansvarighetslagen redan rätt att meddela sådant beslut. Ändringsprotokollet går emellertid längre i detta avseende, eftersom enligt protokollet konventionsstat får låta sådant beslut omfatta inte bara atomanläggningar i konventionens mening utan även annan anläggning inom samma område i vilken radioaktivt material finns. Enligt promemorian synes det lämpligt att 2 § bringas i saklig överensstämmelse med protokollets reglering.

I sin nuvarande lydelse är 2 § en fullmaktsbestämmelse för regeringen. Enligt promemorian är en dylik fullmaktsbestämmelse inte förenlig med 1974 års regeringsform. I promemorian föreslås därför att paragrafen utformas så att den blir förenlig med regeringsformen. Sålunda föreslås att paragrafen ges den innebörden att två eller flera atomanläggningar som har samma innehavare och ligger inom visst högsta avstånd från varandra skall anses som en enda atomanläggning.

Som tidigare har nämnts (avsnitt 3.1) utvidgas genom 1981 års protokoll begreppet on-site-property. Detta föranleder en ändring i 12 § atomansvarighetslagen.

De frågor som rör ansvarsbeloppen i Pariskonventionen och maxibeloppet för statsansvaret enligt tilläggskonventionen har behandlats i det föregående (avsnitt 6.1 och 6.2).

Övriga ändringar i Pariskonventionen och tilläggskonventionen är av formell natur eller eljest av mindre betydelse. De föranleder inte lagändring, bortsett från en mindre justering av definitionen av begreppet "atomsubstans" i 1 § och en ändring i 9 §.

Föredraganden

Förslagen i promemorian om anpassning till tilläggsprotokollen och regeringsformen tillstyrks eller lämnas utan erinran av remissinstanserna. Såvitt gäller den föreslagna anpassningen av 2 § till regeringsformen har dock två remissinstanser ansett att den föreslagna regleringen är sämre än nu gällande ordning.

Jag anser för egen del att promemorians förslag till anpassning bör genomföras. I fråga om kritiken mot förslaget till ändring av 2 § hänvisas till vad som anförs i specialmotiveringen till denna paragraf.

7 Upprättat lagförslag

I enlighet med vad jag nu har anfört har inom justitiedepartementet upprättats förslag till lag om ändring i atomansvarighetslagen (1968: 45).

Förslaget bör fogas till regeringsprotokollet i detta ärende som *bilaga 5*.

8 Specialmotivering

1 §

Denna paragraf innehåller definitioner av vissa begrepp som används i lagen. Genom lagförslaget ändras definitionerna av begreppen "atoms substans", "Pariskonventionen" och "tilläggskonventionen".

Med "atoms substans" avses enligt paragrafen i dess nuvarande lydelse dels atombränsle med undantag av naturligt uran och utarmat uran, dels radioaktiv produkt med undantag av vissa radioisotoper. "Radioaktiv produkt" definieras i paragrafen som annat radioaktivt material än atombränsle samt radioaktivt avfall, om materialet eller avfallet har bildats vid framställning eller användning av atombränsle eller blivit radioaktivt genom bestrålning i samband med sådan framställning eller användning. De radioisotoper som undantas från begreppet atoms substans är radioisotoper som används för eller har gjorts färdiga att användas för industriellt, kommersiellt, jordbrukstekniskt, medicinskt eller vetenskapligt ändamål.

Lagtexten grundas på Pariskonventionens art. 1.a.iv och v.

Genom 1981 års protokoll utvidgas undantaget för vissa radioisotoper till att omfatta också isotoper som är avsedda för undervisningsändamål.

Det bör påpekas att undantaget för vissa radioisotoper i konventionstexten är utformad på ett sätt som avviker från den svenska lagtexten. Undantaget görs i konventionen i definitionen av begreppet "radioaktiva produkter eller avfallsämnen" och anges där omfatta sådana radioisotoper utanför en atomanläggning som används eller är avsedda att användas för sådant ändamål som nyss har nämnts. I det svenska lagstiftningsärendet ansågs att denna teknik medförde att definitionen av "atomanläggning" till viss del blir en cirkeldefinition. På grund härav togs i atomansvarighetslagen undantaget i stället upp i definitionen av begreppet "atoms substans". Något behov av att uttryckligen begränsa undantaget till att gälla isotoper som befinner sig utanför en atomanläggning föreligger inte med denna teknik, eftersom begreppet atoms substans i lagen – liksom i konventionen – används endast i fråga om atomolyckor som inträffar utanför atomanläggningar. I enlighet med vad som nu har sagts har det av ändringsprotokollet föranledda tillägget beträffande isotoper för undervisningsändamål införts i den svenska lagens definition av begreppet "atoms substans".

Under förarbetet till konventionen rådde enighet om att undantaget för vissa radioisotoper avser endast isotoper som har nått ett sådant stadium i

framställningsprocessen att de omedelbart kan användas för något av de angivna ändamålen. Detta överensstämmer med lydelsen av motsvarande bestämmelse i Wienkonventionen (art. I.1.g). Den svenska lagtexten utformades i enlighet härmed. Det har emellertid visat sig att Pariskonventionens text har gett upphov till vissa tillämpningssvårigheter. I anledning härav har texten genom ändringsprotokollet getts den avfattningen att undantaget för radioisotoper omfattar isotoper utanför atomanläggning vilka har gjorts färdiga att användas för något av de ändamål som här avses. Detta har dock inte föranlett ändring av den svenska lagtexten.

Med "Pariskonventionen" avses enligt förevarande paragraf i dess nuvarande lydelse 1960 års konvention om skadeståndsansvar på atomenergis område i dess lydelse enligt 1964 års tilläggsprotokoll. I denna definition har gjorts den ändringen att med Pariskonventionen avses konventionen i dess lydelse enligt 1964 års tilläggsprotokoll eller i dess lydelse enligt detta protokoll och 1981 års ändringsprotokoll.

Denna formulering har föranletts av att Pariskonventionen för Sveriges del kan ha olika lydelse i förhållande till olika konventionsstater. Anledningen till detta är att 1981 års ändringsprotokoll träder i kraft när det har tillträtts av två tredjedelar av konventionsstaterna. Till följd härav kan Sverige under en övergångstid vara bundet av konventionen i dess lydelse enligt 1981 års ändringsprotokoll i förhållande till majoriteten av konventionsstaterna men alltjämt vara bundet av konventionen i dess lydelse enligt 1964 års tilläggsprotokoll i förhållande till vissa konventionsstater.

Med "tilläggskonventionen" avses enligt paragrafen i dess nuvarande lydelse 1963 års konvention sådan den har reviderats genom 1964 års tilläggsprotokoll. Enligt lagförslaget avses med tilläggskonventionen 1963 års konvention i dess lydelse enligt 1964 års tilläggsprotokoll och 1981 års ändringsprotokoll. Detta beror på att Sverige kan vara bundet endast av en lydelse av tilläggskonventionen. 1981 års ändringsprotokoll träder nämligen inte i kraft förrän det har tillträtts av samtliga konventionsstater. Sedan protokollet har trätt i kraft, är Sverige därför i förhållande till samtliga konventionsstater bundet av konventionen i dess lydelse enligt 1964 års tilläggsprotokoll och 1981 års ändringsprotokoll.

Som tidigare har nämnts görs i konventionen genom ändringsprotokollet en ändring i definitionen av begreppet "atomolycka". Denna ändring föranleds av att konventionen genom ändringsprotokollet gör det obligatoriskt för konventionsstaterna att låta anläggningsinnehavarens ansvarighet omfatta också skador som härrör från eller är ett resultat av joniserande strålning från annan strålningskälla inom anläggningen än atombränsle eller radioaktiv produkt. Sådana skador omfattas av anläggningsinnehavarens ansvarighet redan enligt den svenska lagen i dess nuvarande lydelse. Denna bestämmelse i ändringsprotokollet föranleder därför inte någon ändring av den svenska lagtexten.

Studsvik Energiteknik AB har föreslagit att nomenklaturen i atoman-

svarighetslagen ses över och harmoniseras samt i möjligaste mån ansluts till vedertaget tekniskt-vetenskapligt språkbruk. Det har dock inte ansetts behövt att i detta lagstiftningsärende se över nomenklaturen i lagen. Det bör tilläggas att lagens nomenklatur nära följer den nomenklatur som används i Pariskonventionen.

2 §

Förevarande paragraf innehåller en bestämmelse om att två eller flera atomanläggningar i vissa fall skall kunna behandlas som en enda anläggning vid lagens tillämpning. Regeringen eller myndighet som regeringen bestämmer kan sålunda beträffande atomanläggningar i Sverige förordna, att två eller flera anläggningar som är i samma innehavares hand och ligger i varandras omedelbara närhet skall behandlas som en anläggning vid tillämpningen av atomansvarighetslagen. Denna bestämmelse saknar motsvarighet i Pariskonventionen i dess nuvarande lydelse. Wienkonventionen innehåller däremot en sådan bestämmelse (art. I.1.j in fine). Under förarbetet till Pariskonventionen rådde dock enighet om att anläggningsstaten skulle kunna meddela sådant förordnande.

Förordnanden enligt paragrafen har meddelats i fråga om reaktorområdena i Oskarshamn, Barsebäck och Forsmark. Något förordnande har däremot inte meddelats beträffande reaktorområdet i Ringhals, där reaktorerna ägs av staten.

Genom ändringsprotokollet har konventionsstaternas rätt i detta avseende skrivits in i Pariskonventionen. Detta har skett genom ett tillägg till art. I.a.ii. Tillägget har emellertid en något vidare omfattning än den svenska lagtexten och motsvarande föreskrift i Wienkonventionen. Konventionsstat får enligt protokollet låta sitt beslut omfatta inte bara atomanläggningar i konventionens mening utan också annan anläggning inom samma område i vilken det finns radioaktivt material. Paragrafens tillämpningsområde har därför utvidgats så att den överensstämmer med ändringsprotokollet.

Förevarande paragraf är i sin nuvarande lydelse en fullmaktsbestämmelse för regeringen att i vissa fall besluta att två eller flera atomanläggningar som ligger i varandras omedelbara närhet skall anses som en anläggning. Enligt promemorian torde ett sådant beslut inte vara förenligt med 1974 års regeringsform. De regler som det här är fråga om måste nämligen enligt promemorian ha form av lag, eftersom de är av civilrättslig karaktär. I promemorian föreslås att paragrafen i samband med den ändring som föranleds av protokollet utformas så att den blir förenlig med den nya regeringsformen. Det synes enligt promemorian lämpligt att bestämmelsen ges den innebörden att två eller flera atomanläggningar som har samma innehavare och ligger inom visst högsta avstånd från varandra skall anses som en enda atomanläggning.

Studsvik Energiteknik AB har anfört att den nu gällande utformningen

av förevarande paragraf är mer ändamålsenlig än den som föreslås i promemorian. Enligt bolaget läggs i förslaget till ny lydelse i onödan för stor vikt vid det godtyckligt valda, precisa avståndet 1 000 m. samt den ordningsföljd i vilken tre eller flera anläggningar hos samme ägare kan ha kommit att uppföras.

Det är givetvis riktigt att promemorians förslag innebär en mindre flexibel lösning än vad som f. n. gäller. Som anförs i promemorian är den nu gällande regleringen dock inte förenlig med den nya regeringsformen. Det torde inte vara möjligt att finna någon lösning som uppfyller kravet på grundlagsenlighet och som samtidigt ger samma flexibilitet som den nuvarande regleringen. Paragrafen har därför utformats i enlighet med promemorians förslag.

Studsvik Energiteknik AB har vidare föreslagit att uttrycket "radioaktivt material" i andra meningen byts mot "atoms substans". En sådan ändring skulle emellertid inte vara förenlig med Pariskonventionens art. I.a.ii i dess lydelse enligt ändringsprotokollet. Promemorians förslag till lagtext har därför inte ändrats på denna punkt.

Ligger två eller flera atomanläggningar som har samma innehavare i närheten av varandra, skall enligt förslaget den av anläggningarna som har uppförts först och den eller de som befinner sig inom en radie av 1 000 meter från den första anläggningen vid tillämpningen av atomansvarighetslagen behandlas som en enda atomanläggning. Om det i ett sådant fall ligger en annan anläggning som innehåller radioaktivt material inom nämnda radie, skall den anläggningen och atomanläggningarna tillsammans betraktas som en enda anläggning, om de har samma innehavare. Avstånden bör räknas från mittpunkten i resp. anläggning. Då det gäller en reaktor anläggning, bör reaktorkärlets mitt räknas som mittpunkt. I fråga om annan anläggning bör avståndet räknas från anläggningens geometriska mittpunkt.

Förslaget innebär i praktiken att vart och ett av de fyra reaktorområden som finns i Sverige, dvs. de i Oskarshamn, Barsebäck, Forsmark och Ringhals, kommer att utgöra en anläggning i atomansvarighetslagens mening. Bortsett från reaktorområdet i Ringhals innebär detta inte någon ändring i sak.

Länsstyrelsen i Kalmar län har påpekat att förslaget innebär att det planerade centrallagret för använt kärnbränsle (CLAB) och kärnkraftverket i Oskarshamn kommer att utgöra två skilda atomanläggningar i lagens mening, trots att avståndet mellan lagret och en av reaktorerna i Oskarshamnsverket understiger 1 km. Påpekandet är riktigt under förutsättning att CLAB och kärnkraftverket har olika innehavare, vilket troligen kommer att bli fallet.

9§

I denna paragraf, som motsvarar art. 3.a in fine och art. 5.c i Pariskonventionen, regleras ansvarigheten vid atomolyckor orsakade av atomsubstanser som utan att vara under transport befinner sig utanför en atomanläggning.

Ansvarigheten åvilar i dylika fall den anläggningsinnehavare som vid tiden för olyckan hade den atomsubstans som orsakade atomskadan i sin besittning. Var atomsubstansen då inte i någon anläggningsinnehavares besittning, är den anläggningsinnehavare ansvarig som senast haft substansen i sin besittning (första meningen i paragrafens nu gällande lydelse).

Vid transport av atomsubstans övergår som tidigare har nämnts ansvarigheten från den avsändande till den mottagande anläggningsinnehavaren vid den tidpunkt som anges i skriftligt avtal mellan dessa eller, om sådant skriftligt avtal inte finns, när mottagaren övertar substansen. Möjligheten att i samband med transport låta ansvarigheten övergå genom skriftligt avtal infördes i konventionen genom 1964 års tilläggsprotokoll. Någon motsvarande ändring gjordes inte i art. 5.c. Detta torde ha berott på ett förbiseende. Genom 1981 års protokoll görs en sådan ändring i sistnämnda artikel.

I förevarande paragraf har som en ny mening tagits in en bestämmelse i överensstämmelse med nämnda ändring i konventionen. Har en anläggningsinnehavare genom skriftligt avtal övertagit ansvarigheten för sådan atomskada som avses i paragrafen, åvilar sålunda ansvarigheten denne. Samtidigt har nuvarande första meningen av språkliga skäl delats upp i två meningar.

I paragrafens sista mening (nuvarande andra meningen; fjärde meningen enligt lagförslaget) har inte gjorts någon ändring.

12§

I denna paragraf undantas viss egendom från anläggningsinnehavarens ansvarighet. Paragrafen grundas på art. 3.a.ii. 1 och 2 samt art. 7.c. Innehavaren av en atomanläggning svarar sålunda inte enligt atomansvarighetslagen för skada på atomanläggningen eller på egendom som vid tiden för atomolyckan fanns inom anläggningens område och användes eller var avsedd att användas i förbindelse med denna, s.k. on-site-property.

Genom ändringsprotokollet utvidgas undantaget från atomanläggningsinnehavarens ansvarighet för on-site-property till att omfatta också skada på annan atomanläggning, däri inbegripet atomanläggning under uppförande, som är belägen inom samma område ("site") som den skadevallande atomanläggningen. Syftet med denna ändring är att förhindra att atomanläggningsinnehavarens ansvarsförsäkring används för att betala skada på annan atomanläggning i närheten.

Förevarande paragrafs första stycke har ändrats i överensstämmelse med protokollet. Enligt lagförslaget (punkt 1) svarar innehavaren av en atomanläggning inte enligt atomansvarighetslagen för skada på atomanläggningen eller på annan atomanläggning inom samma område. Begreppet "annan atomanläggning" omfattar enligt uttrycklig föreskrift även annan atomanläggning under uppförande. Undantaget från innehavarens ansvarighet för skada på annan atomanläggning gäller även om de två anläggningarna har olika innehavare.

Enligt paragrafens nuvarande lydelse undantas från anläggningsinnehavarens ansvarighet egendom som vid tidpunkten för atomolyckan fanns inom den skadevållande atomanläggningens område och användes eller var avsedd att användas i förbindelse med denna. Som en följd av utvidgningen av begreppet on-site-property har, liksom i protokollet, undantaget från anläggningsinnehavarens ansvarighet utsträckts att omfatta också egendom som vid nämnda tidpunkt fanns inom samma område som den skadevållande atomanläggningen och användes eller var avsedd att användas i förbindelse med annan sådan anläggning inom detta område (punkt 2). Begreppet "atomanläggning" omfattar i förevarande punkt även en atomanläggning under uppförande.

Under konventionsarbetet ansågs det inte möjligt att närmare avgränsa begreppet "inom samma område" ("on the same site"). De gränsdragningsproblem som kan uppkomma torde få lösas i rättstillämpningen. Ledning kan därvid ofta erhållas i de geografiska avgränsningar som görs i de tillståndsbeslut som ligger till grund för anläggningens drift.

Det är att märka att till följd av att skada på on-site-property undantas från anläggningsinnehavarens ansvarighet, ersättning av statsmedel enligt tilläggskonventionens system inte utgår för skada på sådan egendom.

I förevarande paragrafs andra stycke regleras skada på transportmedel i anledning av atomolycka som har inträffat under transport av atomsubstans. Enligt Pariskonventionen i dess nuvarande lydelse omfattar anläggningsinnehavarens ansvarighet vid transportolyckor inte skada på transportmedlet, om inte annat föreskrivs i anläggningsstatens lag. Sverige har, liksom de flesta övriga konventionsstaterna, utnyttjat möjligheten att låta anläggningsinnehavarens ansvarighet omfatta även skador på transportmedlet i dylika fall. Den svenska regleringen på denna punkt är dock endast tillämplig på svenska atomanläggningsinnehavare. Är innehavaren av en atomanläggning i annan konventionsstat ansvarig i anledning av atomolycka som har inträffat under transport av atomsubstans, avgörs enligt anläggningsstatens lag om ersättning skall utgå för skador på transportmedlet.

Genom ändringsprotokollet har undantaget för skador på transportmedel i art. 3.a.ii.2 upphävts. Härigenom kommer anläggningsinnehavarens ansvarighet vid transportolyckor obligatoriskt att omfatta skada på transportmedlet. Som tidigare har nämnts träder emellertid ändringsprotokollet

i kraft när det har tillträtts av två tredjedelar av konventionsstaterna. Under en övergångstid, som troligen kommer att omfatta många år, kommer Sverige därför att vara bundet av konventionen i dess äldre lydelse i förhållande till vissa konventionsstater. Till följd härav har någon ändring inte gjorts i andra stycket.

Tredje stycket har inte ändrats.

17 §

Paragrafen grundar sig på art. 7 och 11 i Pariskonventionen och innehåller bestämmelser om begränsning av anläggningsinnehavarens ansvarighet.

Enligt paragrafens första stycke i dess nuvarande lydelse är ansvarigheten för innehavare av atomanläggning i Sverige enligt atomansvarighetslagen begränsad till 50 milj. kr. för varje atomolycka. Regeringen eller myndighet som regeringen bestämmer kan, med hänsyn till anläggningens storlek eller art, omfattningen av transport eller annan omständighet, fastställa ett lägre belopp, dock inte under 25 milj. kr. För innehavare av atomanläggningar i utlandet bestäms ansvarighetsbeloppet enligt anläggningsstatens lag. I fråga om atomolyckor som inträffar under transport av atomsubstanser avser anläggningsinnehavarens ansvarighet enligt atomansvarighetslagen för andra skador än skador på transportmedlet inte i något fall ett lägre sammanlagt belopp än 25 milj. kr.

Av skäl som har anförts i det föregående (avsnitt 6.1) innebär lagförslaget att anläggningsinnehavarens ansvarighet enligt huvudregeln höjs från 50 till 500 milj. kr. per atomolycka.

Det nyssnämnda bemyndigandet i första stycket innebär att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer i enskilda fall kan fastställa ett lägre belopp. Ett sådant bemyndigande torde inte vara förenligt med 1974 års regeringsform, eftersom reglerna i detta fall måste ha formen av lag. Paragrafen bör i samband med höjningen av ansvarighetsbeloppen bringas i överensstämmelse med den nya regeringsformen. Som tidigare har nämnts (avsnitt 6.1) torde det finnas skäl att ha ett lägre ansvarighetsbelopp i fråga om anläggningar för enbart framställning, behandling eller förvaring av obestrålat uran och såvitt gäller transporter av sådant uran. Bestämmelsen har därför i förslaget getts den avfattningen att ansvarigheten såvitt gäller sådana anläggningar och transporter är begränsad till 100 milj. kr. per olycka.

Den särskilda bestämmelsen beträffande olyckor som inträffar under transport av atomsubstans har ändrats, så att anläggningsinnehavarens ansvarighet för andra skador än skador på transportmedlet inte får understiga 100 milj. kr. (första stycket sista meningen).

I fråga om den särskilda bestämmelsen för transportolyckor bör framhållas att den innebär att en eventuellt nödvändig nedsättning av skadestånden i första hand går ut över den som är berättigad till ersättning för skada

på transportmedlet. Beträffande den praktiska tillämpningen av denna reduktionsregel hänvisas till prop. 1968: 25 s. 127.

Förevarande paragrafs andra stycke i dess nuvarande lydelse innehåller en särskild bestämmelse om begränsning av ersättning för personskada. Ersättning i anledning av dödsfall eller personskada är begränsad till en milj. kr. för varje dödad eller skadad person. Av skäl som har anförts i det föregående (avsnitt 6.1) har denna särskilda begränsningsregel slopats. Den föreslagna lagändringen innebär sålunda att någon särskild begränsning av ersättning i anledning av dödsfall eller personskada inte kommer att gälla. Sådana skador blir liksom andra skador endast underkastade den allmänna begränsningen av anläggningsinnehavarens ansvarighet i förevarande paragraf samt begränsningen av statsansvaret enligt 31 och 31 a §§.

I sin nuvarande lydelse innehåller förevarande paragraf i tredje stycket en föreskrift om att de belopp som anges i första och andra styckena inte innefattar ränta eller ersättning för rättegångskostnader. Denna bestämmelse grundas på art. 7.g i Pariskonventionen. I detta stycke, som kommer att utgöra andra stycket i paragrafen i dess nya lydelse, har hänvisningen till det upphävda andra stycket utgått.

30 §

I denna paragraf har den nuvarande hänvisningen till 17 § andra och tredje styckena ändrats att avse endast andra stycket. Enligt förslaget upphävs nämligen nuvarande 17 § andra stycket. Vad som nu utgör 17 § tredje stycket blir enligt förslaget paragrafens andra stycke.

31 §

Denna paragraf grundar sig på art. 3 och 15 i tilläggskonventionen och innehåller bestämmelser om maximibelopp för den ersättning som sammanlagt kan utgå med anledning av en atomolycka. Sammanlagda beloppet av de ersättningar som skall utgå av statsmedel enligt tilläggskonventionen är begränsat. Enligt konventionens art. 3 i dess nuvarande lydelse skall det sammanlagda beloppet av ersättningar inom första, andra och tredje stegen inte överstiga 120 milj. betalningsenheter vid varje atomolycka. I överensstämmelse härmed föreskrivs i förevarande paragraf i dess nuvarande lydelse att det sammanlagda beloppet av de ersättningar som skall utges i följd av en atomolycka är begränsat till ett belopp som svarar mot 120 milj. betalningsenheter. I detta belopp inräknas inte ränta eller ersättning för rättegångskostnader.

Tilläggskonventionen medger att en stat som har tillträtt den konventionen avtalar med en stat som inte har tillträtt konventionen om ersättning av statsmedel för atomskador som inte omfattas av tilläggskonventionen. Ett sådant avtal kan föranleda en viss modifiering av regeln om begränsning av ersättningarna till 120 milj. betalningsenheter. Under vissa förutsättningar får nämligen enligt art. 15.b i tilläggskonventionen ersättningar-

na enligt avtalet tas i beräkning vid bedömningen av om maximibeloppet 120 milj. betalningsenheter överskrids och skadeersättningarna på grund härav skall reduceras. En föreskrift härom finns intagen i paragrafen. Beträffande de problem som uppkommer vid fördelningen av ersättningsbeloppen när sådant avtal skall beaktas hänvisas till prop. 1968: 25 s. 161 f.

Sverige har inte ingått något sådant avtal.

Av skäl som har anförts i det föregående (avsnitt 6.2) görs i paragrafen den ändringen att maximibeloppet av de ersättningar som skall utges till följd av en och samma atomolycka höjs från 120 milj. betalningsenheter till 300 milj. särskilda dragningsrätter.

Till paragrafen har i lagförslaget fogats ett nytt andra stycke som innehåller en definition av begreppet "särskilda dragningsrätter". Därmed avses de av internationella valutafonden använda särskilda dragningsrätterna (första meningen). I fråga om den närmare innebörden av detta begrepp hänvisas till vad som anförs i avsnitt 3.1 i anslutning till art. 7.

I ändringsprotokollet till tilläggskonventionen (art. 3.g) regleras hur särskilda dragningsrätter skall omräknas till nationell valuta. De belopp som anges i tilläggskonventionen skall enligt huvudregeln omräknas till en konventionsstats nationella valuta på grundval av denna valutas värde den dag då olyckan inträffade. Under förarbetet till ändringsprotokollet ansågs emellertid att det i särskilda fall kunde leda till obilliga resultat för de skadelidande att till utgångspunkt för omräkningen ta valutakursen på dagen för olyckan. På grund härav ges konventionsstaterna rätt att för viss olycka genom överenskommelse fastställa annan dag för omräkning. Värdet av en konventionsstats nationella valuta uttryckt i särskilda dragningsrätter skall räknas ut enligt den beräkningsmetod som ifrågavarande dag tillämpas av Internationella valutafonden för dess verksamhet och transaktioner.

I överensstämmelse med art. 3.g regleras i andra stycket andra meningens förfarandet vid omräkning. Förs talan om ersättning, skall omräkning från särskilda dragningsrätter till svenska kronor ske efter kursen den dag då atomolyckan inträffade, om inte för viss olycka annan dag fastställs genom överenskommelse mellan de stater som har tillträtt tilläggskonventionen. Vid omräkning till svensk valuta skall kronans värde beräknas i enlighet med den beräkningsmetod som Internationella valutafonden nämnda dag tillämpar för sin verksamhet och sina transaktioner.

En annat än överslagsmässig omräkning enligt förevarande lagrum blir i praktiken aktuell endast om en olycka är av så stor omfattning att de sammanlagda skadeståndsbeloppen kan antas närma sig 300 milj. särskilda dragningsrätter.

Det kan givetvis också bli nödvändigt att räkna om det belopp som utgör övre gränsen för andra steget, 175 milj. särskilda dragningsrätter, till svenska kronor för att fastställa om och i vilken omfattning övriga konventionsstater är skyldiga att ställa medel till förfogande för att betala ersätt-

ningar inom tredje steget. Denna omräkning regleras dock inte av förevarande lagrum utan skall ske direkt med stöd av art. 3.g i tilläggskonventionen.

Paragrafens andra stycke i dess nuvarande lydelse innehåller särskilda bestämmelser för det fall att det belopp som står till förfogande för gottgörelse av statsmedel enligt 29 och 30 §§ inte förslår till ersättning av skadorna. Dessa bestämmelser, som kommer att utgöra tredje stycket i paragrafen i dess nya lydelse, har inte ändrats.

31 a §

I denna paragraf, som inte har någon motsvarighet i gällande lag, ges bestämmelser om ytterligare statsansvar för det fall att anläggningsinnehavarens ansvarighetsbelopp och i förekommande fall vad som utgår enligt tilläggskonventionen inte är tillräckligt för att ge full ersättning till de skadelidande.

Enligt paragrafens första stycke avser rätten till ersättning atomskador som innehavaren av en atomanläggning i Sverige är ansvarig för. Vidare begränsas ersättningsrätten till skador som har uppkommit i Sverige, Danmark, Finland eller Norge. Med sådana skador jämföras skador som har uppkommit på ett fartyg eller ett luftfartyg som är registrerat i Sverige, Danmark, Finland eller Norge. Har skador uppkommit på ett annat ställe än som nu har nämnts, utges ersättning bara om skadorna har tillfogats en svensk medborgare eller en svensk juridisk person. I fråga om skälen till denna avgränsning hänvisas till avsnitt 6.3.

Det bör påpekas att första stycket kan leda till att ersättning i vissa fall utgår för skador som inte täcks av tilläggskonventionen, eftersom tillämpningsområdet för den nya 31 a § i vissa speciella fall kan bli vidsträcktare än ersättningsrätten enligt tilläggskonventionen.

Ersättning av statsmedel inom tilläggskonventionens ram utgår inte bara när anläggningsinnehavarens ansvarighetsbelopp är otillräckligt för att ge full ersättning. Enligt tilläggskonventionen kan nämligen ersättning av statsmedel också utgå då en preliminär nedsättning har skett av det skadestånd som anläggningsinnehavaren skall utge. Det har inte ansetts föreligga skäl att ge rätt till sådan ersättning också inom ramen för det ytterligare statsansvaret, när en preliminär nedsättning har beslutats av skadestånd som skall utgå enligt 29 §.

Det extra statsansvaret är alltså i princip begränsat till skador som har uppkommit i Sverige, Danmark, Finland och Norge eller som eljest drabbar svenska intressen. Under förutsättning av ömsesidighet omfattar emellertid detta statsansvar även skador i annan stat. Ersättning utgår sålunda för skador i annan stat som har tillträtt tilläggskonventionen, i samma mån som ersättning i den staten skulle utgå för atomskador som uppkommer i Sverige (andra stycket). Av uttrycket "i samma mån" framgår, att ersättning för skador som uppkommer i en sådan stat som nu har nämnts utgår

utöver tilläggskonventionens ansvarighetsbelopp endast upp till det belopp inom vilket skador i Sverige får delta i fördelningen av ersättningen av statsmedel enligt den statens lagstiftning.

Det extra statsansvaret enligt förevarande paragraf omfattar endast skador för vilka en atomanläggningsinnehavare är ansvarig: Detta ansvar omfattar sålunda inte skador för vilka anläggningsinnehavarens ansvarighet är preskriberad enligt 21 §. Statens ansvar för s. k. sena skador regleras i 32 §. Statsansvaret enligt förevarande paragraf gäller inte heller skador orsakade av sådana atomolyckor för vilka ansvarighet inte föreligger för anläggningsinnehavaren, nämligen olyckor till följd av krigshandlingar eller vissa därmed jämställda handlingar och olyckor till följd av en allvarlig naturkatastrof av osedvanlig art.

Det är att märka att den allmänna avgränsningen av atomansvarighetslagens tillämpningsområde i 3 § gäller även i fråga om förevarande paragraf. Det extra statsansvaret omfattar sålunda inte atomskador i följd av en atomolycka som har inträffat i en stat som inte har tillträtt Pariskonventionen.

I förevarande paragrafs tredje stycke begränsas de sammanlagda ersättningsbeloppen till tre miljarder kr. för varje atomolycka. I detta belopp ingår *dels* vad som utges av atomanläggningens innehavare (eller av staten) inom ramen för anläggningsinnehavarens ansvarighetsbelopp, *dels* vad som utgår enligt tilläggskonventionens ersättningssystem. Vidare ingår de ersättningsbelopp som lämnas enligt sådant avtal som avses i art. 15 i tilläggskonventionen. Beträffande sådana avtal hänvisas till vad som anförs i anslutning till 31 §. I beloppet inräknas inte ränta och inte heller ersättning för rättegångskostnader.

I 30 § finns en hänvisning till vissa tidigare paragrafer som skall tillämpas på ersättning som utgår av statsmedel enligt 29 §, dvs. enligt tilläggskonventionens ersättningssystem. Sådan ersättning skall bestämmas enligt de grunder som anges i 11 § första stycket (bestämmelsen om objektivt ansvar), 12 § (undantag från ansvarigheten för skador på on-site-property och transportmedel), 13 § (hänvisning till skadeståndslagens regler om bestämmande av ersättning samt om jämkning av skadestånd) samt 17 § andra stycket¹ (bestämmelsen om att ränta och rättegångskostnader faller utanför ansvarsbegränsningen). Vidare föreskrivs att bestämmelserna i 15 § första stycket första meningen och tredje stycket om rätt till återkrav mot innehavaren av en atomanläggning skall ha motsvarande tillämpning beträffande rätt att av staten återkräva vad som har utgetts i anledning av atomskada för vilken ersättning av statsmedel utgår enligt 29 §.

Samma regler bör gälla i fråga om ersättning av statsmedel enligt före-

¹ Nuvarande 17 § tredje stycket som enligt förslaget skall utgöra paragrafens andra stycke.

varande paragraf. En föreskrift om detta har tagits in i paragrafen som ett fjärde stycke.

Paragrafens femte stycke innehåller bestämmelser om nedsättning av ersättningarna för det fall att inte heller beloppet tre miljarder kr. skulle räcka till för att ge alla skadelidande full ersättning. I överensstämmelse med vad som gäller i övriga fall av nedsättning enligt atomansvarighetslagen sker en proportionell nedsättning av ersättningsbeloppen (första meningen). Vidare ges genom en hänvisning till 19 § andra stycket möjlighet att företa en preliminär nedsättning innan man med bestämdhet kan avgöra om beloppet tre miljarder kr. förslår (andra meningen).

32 §

Denna paragraf innehåller bestämmelser om ersättning för s.k. sena skador, dvs. för skador som visar sig först efter det att anläggningsinnehavarens ansvarighet har preskriberats.

Enligt förevarande paragrafs första stycke utgår ersättning för sena skador i följd av en atomolycka för vars skadeverkningar innehavaren av en svensk atomanläggning är ansvarig. Rätten till ersättning omfattar skador som har visat sig efter det att preskription har inträtt men inom trettio år från dagen för atomolyckan.

I vissa fall kan ersättning utgå också för skador som har visat sig före preskriptionstidens utgång, nämligen om den skadelidande visserligen har underlåtit att inom föreskriven tid väcka talan eller företa annan åtgärd för att avbryta preskriptionen men haft godtagbar ursäkt för sin underlåtenhet. Dessa bestämmelser har inte ändrats.

I paragrafens andra stycke behandlas det fall att skadeersättning har nedsatts till följd av bestämmelserna om begränsning av anläggningsinnehavarens ansvarighet (19 § första stycket) och om begränsning av statsansvaret (31 § andra stycket¹) eller motsvarande bestämmelser i annan konventionsstats lag. Har skadestånd nedsatts enligt dessa bestämmelser, nedsätts ersättning av statsmedel för sena skador enligt förevarande paragraf i samma mån. I denna bestämmelse har tillfogats nedsättning enligt den nya 31 a § femte stycket, dvs. nedsättning till följd av begränsningen av det extra statsansvaret till 3 miljarder kr. per olycka. Vidare har hänvisningen till 31 § andra stycket justerats. Övriga bestämmelser i förevarande stycke har inte ändrats.

33 §

Paragrafen innehåller i sin nuvarande lydelse bestämmelser om supplerande ersättning av statsmedel enligt särskilt riksdagsbeslut i fall då ersättning inte utgår enligt tilläggskonventionens regler. Lagrummet är tillämpligt för det fall att ersättning inte utgår av statsmedel enligt 29 §, dvs. enligt

¹ Tredje stycket enligt förslaget.

de bestämmelser i atomansvarighetslagen som grundas på tilläggskonventionen, eller i övrigt enligt tilläggskonventionen. Skulle i sådant fall begränsningen av anläggningsinnehavarens ansvarighet leda till att de skadelidande inte får full ersättning för skador som har uppkommit i Sverige, bereds gottgörelse av statsmedel enligt grunder som fastställs av regeringen och riksdagen. Detsamma gäller för det fall att ersättning för sena skador som uppkommit i Sverige har satts ned.

Det extra statsansvar som har införts genom 31 a § föranleder en ändring i förevarande paragraf. Vidare har den uttryckliga begränsningen av paragrafens tillämpningsområde till skador i Sverige utgått. I fråga om de överväganden som ligger till grund för paragrafens utformning hänvisas till avsnitt 6.4.

Med anledning av den fördelning av behörighet som enligt 1974 års regeringsform gäller mellan regering och riksdag föreskrivs slutligen i den nya lydelsen av paragrafen att gottgörelse av statsmedel utges enligt grunder som fastställs av riksdagen ensam genom en särskild lag.

Paragrafen i den föreslagna lydelsen är tillämplig för det fall att det ansvarighetsbelopp som gäller för anläggningsinnehavaren enligt 17 § första stycket eller 18 § första stycket eller motsvarande bestämmelse i annan konventionsstats lag och ersättning av statsmedel som utges enligt 29–31 §§ eller i övrigt enligt tilläggskonventionen samt enligt 31 a § inte förslår till full ersättning för uppkommen skada. I sådant fall bereds gottgörelse av statsmedel enligt grunder som fastställs i särskild lag. Lagrummet är tillämpligt även för det fall att ersättningsbeloppen har preliminärt satts ned enligt 19 § andra stycket, 31 § tredje stycket andra meningen eller 31 a § femte stycket andra meningen. Liksom enligt den nuvarande lydelsen kan ersättning med stöd av paragrafen utgå också i det fall att ersättning för sena skador som uppkommit i Sverige har satts ned.

Gottgörelse enligt förevarande paragraf utgår sålunda enligt grunder som fastställs av riksdagen i särskild lag. I en sådan lag kan riksdagen givetvis avgränsa rätten till ersättning och i övrigt föreskriva under vilka villkor ersättning skall utgå. Bestämmelsen utgör självfallet inte något hinder emot att riksdagen fattar beslut om särskild ersättning i enskilda fall, om detta skulle vara påkallat av omständigheterna.

Det är att märka att förevarande paragraf inte är begränsad till det fall att skador har orsakats av en atomolycka för vilken innehavaren av en atomanläggning i Sverige är ansvarig. Förevarande paragraf är tillämplig även om domstol i annan konventionsstat är behörig att handlägga ersättningsanspråk mot anläggningsinnehavaren och således den stats lag är tillämplig i fråga om dennes ersättningsskyldighet. Ett fall då paragrafen skulle kunna bli tillämplig är om innehavaren av en atomanläggning i en stat som har tillträtt Pariskonventionen men inte tilläggskonventionen är ansvarig för sådan olycka i samband med transport som äger rum på internationellt vatten men i sådan närhet av svenskt område att olyckan

har orsakat skada i Sverige. I sådant fall kan gottgörelse utgå enligt förevarande paragraf, om det ansvarighetsbelopp som gäller för anläggningsinnehavaren inte förslår till full ersättning för skadorna.

34 §

Genom denna paragraf undantas i dess nu gällande lydelse vissa atomolyckor från tillämpningsområdet för bestämmelserna i 28 § om subsidiär statsgaranti och från bestämmelserna i 29 och 33 §§ om supplerande statsansvar vid katastrofolyckor. Undantaget omfattar sådana olyckor som avses i 11 § andra stycket, dvs. olyckor till följd av krigshandlingar eller därmed jämställda handlingar och olyckor i följd av allvarlig naturkatastrof av osedvanlig art. I fråga om skälen till detta undantag hänvisas till prop. 1968: 25, s. 168. Den i förslaget tillagda 31 a § om extra statsansvar vid mycket stora olyckor har fogats till de bestämmelser för vilka undantag görs när det gäller olyckor i följd av krigshandlingar eller allvarlig naturkatastrof av osedvanlig art.

35 §

Paragrafen, som delvis grundar sig på art. 5 och 10 c i tilläggskonventionen, innehåller regler om regressrätt för staten i fråga om ersättning som har utgetts av statsmedel.

I paragrafens första stycke regleras det fall att staten enligt 28 § har utgett ersättning inom ramen för anläggningsinnehavarens ansvarighetsbelopp. I sådant fall får staten kräva ersättningen åter av anläggningsinnehavaren, dennes försäkringsgivare och den mot vilken anläggningens innehavare har regressrätt. Denna bestämmelse har inte ändrats.

Övriga regressfrågor behandlas i paragrafens andra stycke. I första meningen regleras det fall att beslut har meddelats enligt 19 § andra stycket om preliminär nedsättning av ersättningsbeloppen innan man med bestämdhet kan avgöra om anläggningsinnehavarens ansvarighetsbelopp förslår till att ge alla skadelidande full ersättning. Enligt lagrummet i dess nuvarande lydelse gäller att staten inträder i den rätt till ersättning av anläggningsinnehavaren som kan tillkomma den skadelidande, om ersättning av statsmedel i sådant fall har utgetts enligt 29 eller 33 §. I denna bestämmelse har endast gjorts den ändringen att den har utvidgats till att omfatta ersättning av statsmedel enligt den nya 31 a §. Andra meningen i dess nuvarande lydelse behandlar övriga fall då ersättning har utgetts av statsmedel enligt 29–31 §§ eller eljest enligt tilläggskonventionens bestämmelser i anledning av en atomolycka, för vars skadeverkningar en innehavare av atomanläggning i Sverige är ansvarig enligt annan konventionsstatslag, eller som svenska staten har utgett enligt 33 §. I sådant fall får ersättningen krävas åter endast från fysisk person som har orsakat skadan uppsåtligen. I denna bestämmelse har gjorts den ändringen att ersättning som utges enligt 31 a § jämföras med ersättning enligt 29–31 §§. I tredje

meningen, som behandlar statens regressrätt om ersättning av statsmedel har utgetts för s. k. sena skador, görs inte någon ändring.

37 §

Paragrafen innehåller interna forumregler. Frågan huruvida svensk domstol över huvud taget är behörig att pröva mål om ersättning för atomskada regleras i 36 §.

I paragrafens första stycke behandlas frågan om rätt domstol när det gäller talan i mål mot anläggningsinnehavaren eller dennes försäkringsgivare som får tas upp i Sverige och talan mot staten om ersättning av statsmedel. Beträffande förstnämnda slag av mål görs inte någon ändring. Beträffande talan mot staten omfattar paragrafen i dess nuvarande lydelse talan enligt 28, 29, 32 eller 33 §. I fråga om talan mot staten har forumregeln utvidgats att omfatta även talan om ersättning av statsmedel enligt den nya 31 a §.

I samtliga fall som avses i förevarande paragrafs första stycke väcks talan vid rätten i den ort där atomolyckan inträffade. Om två eller flera domstolar är behöriga, väcks talan vid någon av dem. I paragrafens andra stycke föreskrivs att om behörig domstol inte finns enligt första stycket, talan väcks vid Stockholms rådhusrätt. I lagrummet har ordet "rådhusrätt" ersatts med "tingsrätt".

Ikraftträdandebestämmelser

De föreslagna lagändringarna innebär en förbättring av de skadelidandes skydd. Det är angeläget att de träder i kraft snarast möjligt. De bör därför i största möjliga utsträckning sättas i kraft utan att ändringsprotokollens ikraftträdande avvaktas. Detta gäller särskilt det extra statsansvaret enligt nya 31 a §.

Atomförsäkringspoolen, Forsmarks kraftgrupp AB och Oskarshamnswerkets kraftgrupp AB har ansett att de föreslagna lagändringarna bör träda i kraft vid ett årsskifte. Som skäl härför anförts att höjningen av ansvarsförsäkringsbeloppen kommer att påverka sakförsäkringarna för atomanläggningarna och att båda försäkringarna därför måste omförhandlas. Det framhålls att både ansvarsförsäkringarna och sakförsäkringarna tecknas per kalenderår samt att det med hänsyn till återförsäkringarna är svårt att genomföra ändringar under löpande försäkringsår.

Enligt min uppfattning är det inte möjligt att ta ställning till tidpunkten för ikraftträdandet av de föreslagna lagändringarna förrän ändringsprotokollen till konventionerna har antagits av OECD:s råd. När ställning skall tas i denna fråga är givetvis de synpunkter som nyssnämnda remissinstanser har framfört tungt vägande.

Vissa av de föreslagna ändringarna är på sådant sätt knutna till konventionsregleringen att det inte är folkrättsligt möjligt att sätta ändringarna i kraft förrän 1981 års ändringsprotokoll till konventionerna har trätt i kraft.

Detta gäller sålunda ändringarna i 1 § av definitionerna av begreppen "atomsubstans", "Pariskonventionen" och "tillägskonventionen", och ändringen i 12 §, som avser utvidgningen av begreppet on-site-property. Dessa ändringar kan därför inte sättas i kraft förrän ändringsprotokollet till Pariskonventionen resp. ändringsprotokollet till tillägskonventionen träder i kraft för Sveriges del. Tillägskonventionens ersättningsssystem kommer givetvis inte att kunna tillämpas med de höjda ersättningsbeloppen förrän ändringsprotokollet till den konventionen träder i kraft. Den nya lydelsen av 31 § bör därför inte sättas i kraft förrän sistnämnda protokoll träder i kraft. Det bör med hänsyn härtill ankomma på regeringen att fastställa vilken dag ändringarna i nämnda paragrafer skall träda i kraft.

Ändringen av 2 § torde däremot kunna sättas i kraft utan att man avvaktar ändringsprotokollets ikraftträdande, eftersom paragrafen i sin nuvarande lydelse inte grundas på någon konventionsbestämmelse.

Ändringen i 9 § rörande ansvarigheten vid vissa olyckor orsakade av atomsubstans som befinner sig utanför en atomanläggning är visserligen knuten till konventionsregleringen. Som har nämnts i anslutning till 9 § torde det ha berott på ett förbiseende att man inte genom 1964 års tilläggsprotokoll införde möjligheten att låta ansvarigheten övergå genom skriftligt avtal även i de fall som avses i 9 §. NEA:s styrelse antog år 1967 en rekommendation av innebörd att övertagande av ansvarighet genom skriftligt avtal i dylika fall skulle anses uppfylla villkoren för ansvarighetens övergång i art. 5. c. Mot bakgrund härav får 1981 års protokoll på denna punkt ses som ett förtydligande av vad som redan anses gälla. Det kan därför inte föreligga något hinder mot att låta ändringen i 9 § träda i kraft utan att avvakta protokollets ikraftträdande.

I detta sammanhang bör påpekas att 12 § andra stycket och 14 § andra stycket andra meningen bör upphävas när samtliga konventionsstater har tillträtt 1981 års protokoll till Pariskonventionen. Dessa bestämmelser utformades med hänsyn till att vissa konventionsstater, med stöd av konventionen i dess ursprungliga lydelse, i motsats till Sverige gjorde undantag från atomanläggningsinnehavarens ansvarighet för skada på transportmedel i samband med transportolyckor. Enligt 1981 års protokoll är ett sådant undantag från ansvarigheten inte tillåtet.

9 Hemställan

Jag hemställer att lagrådets yttrande inhämtas över förslaget till lag om ändring i atomansvarighetslagen (1968:45).

10 Beslut

Regeringen beslutar i enlighet med föredragandens hemställan.

**Ändringsprotokoll till konventionen den 29 juli 1960 om skadeståndsansvar
på atomenergins område i dess lydelse enligt tilläggsprotokoll
den 28 januari 1964**

Protocole portant modification de la Convention du 29 juillet 1960 sur la Responsabilité Civile dans le Domaine de l'Energie Nucléaire, amendée par le Protocole Additionnel du 28 janvier 1964

LES GOUVERNEMENTS de la République fédérale d'Allemagne, de la République d'Autriche, du Royaume de Belgique, du Royaume de Danemark, du Royaume de l'Espagne, de la République de Finlande, de la République Française, de la République Hellenique, de la République Italienne, du Grand-Duché de Luxembourg, du Royaume de Norvège, du Royaume des Pays-Bas, de la République Portugaise, du Royaume-Uni de Grande-Bretagne et d'Irlande du Nord, du Royaume de Suède, de la Confédération Suisse et de la République Turque;

CONSIDÉRANT qu'il est souhaitable de modifier la Convention sur la Responsabilité Civile dans le Domaine de l'Energie Nucléaire, conclue à Paris le 29 juillet 1960 dans le cadre de l'Organisation Européenne de Coopération Economique, devenue l'Organisation de Coopération et de Développement Economiques, amendée par le Protocole Additionnel signé à Paris le 28 janvier 1964 ;

SONT CONVENUS de ce qui suit :

I

La Convention sur la Responsabilité Civile dans le Domaine de l'Energie Nucléaire du 29 juillet 1960, telle qu'elle a été amendée par le Protocole Additionnel du 28 janvier 1964, est modifiée comme suit :

A. Le deuxième paragraphe du préambule est remplacé par le texte suivant :

CONSIDÉRANT que l'Agence de l'OCDE pour l'Energie Nucléaire, créée dans le cadre de l'Organisation de Coopération et de Développement Economiques (appelée ci-après l'« Organisation »), est chargée de promouvoir l'élaboration et l'harmonisation des lé-

Protocol to Amend the Convention on Third Party Liability in the Field of Nuclear Energy of 29th July 1960, as Amended by the Additional Protocol of 28th January 1964

THE GOVERNMENTS of the Federal Republic of Germany, the Republic of Austria, the Kingdom of Belgium, the Kingdom of Denmark, the Kingdom of Spain, the Republic of Finland, the French Republic, the Hellenic Republic, the Italian Republic, the Grand Duchy of Luxembourg, the Kingdom of Norway, the Kingdom of the Netherlands, the Portuguese Republic, the United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland, the Kingdom of Sweden, the Swiss Confederation and the Turkish Republic;

CONSIDERING that it is desirable to amend the Convention on Third Party Liability in the Field of Nuclear Energy, concluded at Paris on 29th July 1960 within the framework of the Organisation for European Economic Co-operation, now the Organisation for Economic Co-operation and Development, as amended by the Additional Protocol signed at Paris on 28th January 1964;

HAVE AGREED as follows:

I

The Convention on Third Party Liability in the Field of Nuclear Energy of 29th July 1960, as amended by the Additional Protocol of 28th January 1964, shall be amended as follows:

A. The second paragraph of the Preamble shall be replaced by the following text:

CONSIDERING that the OECD Nuclear Energy Agency, established within the framework of the Organisation for Economic Co-operation and Development (hereinafter referred to as the "Organisation"), is charged with encouraging the elaboration and

(Översättning)

Ändringsprotokoll till konventionen den 29 juli 1960 om skadeståndsansvar på atomenergins område i dess lydelse enligt tilläggsprotokoll den 28 januari 1964

REGERINGARNA i Förbundsrepubliken Tyskland, Republiken Österrike, Konungariket Belgien, Konungariket Danmark, Konungariket Spanien, Republiken Finland, Franska republiken, Republiken Grekland, Italienska republiken, Storhertigdömet Luxemburg, Konungariket Norge, Konungariket Nederländerna, Portugisiska republiken, Det Förenade Konungariket Storbritannien och Nordirland, Konungariket Sverige, Schweiziska edsförbundet och Turkiska republiken:

VILKA ANSE att det är önskvärt att ändra konventionen om skadeståndsansvar på atomenergins område, avslutad i Paris den 29 juli 1960 inom organisationen för europeiskt ekonomiskt samarbete, numera organisationen för ekonomiskt samarbete och utveckling, i dess lydelse enligt tilläggsprotokollet undertecknat i Paris den 28 januari 1964:

HA ÖVERENSKOMMIT om följande:

I

Konventionen den 29 juli 1960 om skadeståndsansvar på atomenergins område, i dess lydelse enligt tilläggsprotokollet den 28 januari 1964, skall ändras som följer:

A. Andra stycket i preambeln ersättes av följande text:

VILKA BEAKTA att OECD:s atomenergiorgan, som upprättats inom organisationen för ekonomiskt samarbete och utveckling (nedan kallad "organisationen"), har till uppgift att främja utarbetande och samordning av lagstiftningen rörande atomenergi i medlems-

gislations intéressant l'énergie nucléaire dans les pays participants, en ce qui concerne notamment le régime de la responsabilité civile et de l'assurance des risques atomiques :

B. Le dernier paragraphe du préambule est remplacé par le texte suivant :

CONVAINCUS de la nécessité d'unifier les règles fondamentales applicables dans les différents pays à la responsabilité découlant de ces dommages, tout en laissant à ces pays la possibilité de prendre, sur le plan national, les mesures complémentaires qu'ils estimeraient nécessaires :

C. Le paragraphe (a) de l'article 1 est remplacé par le texte suivant :

a) Au sens de la présente Convention :

i) « Un accident nucléaire » signifie tout fait ou succession de faits de même origine ayant causé de dommages, dès lors que ce fait ou ces faits ou certains des dommages causés proviennent ou résultent soit des propriétés radioactives, ou à la fois des propriétés radioactives et des propriétés toxiques, explosives ou autres propriétés dangereuses des combustibles nucléaires ou produits ou déchets radioactifs, soit de rayonnements ionisants émis par une autre source quelconque de rayonnements se trouvant dans une installation nucléaire.

ii) « Installation nucléaire » signifie les réacteurs à l'exception de ceux qui font partie d'un moyen de transport ; les usines de préparation ou de fabrication de substances nucléaires ; les usines de séparation des isotopes de combustibles nucléaires ; les usines de traitement de combustibles nucléaires irradiés ; les installations de stockage de substances nucléaires à l'exclusion du stockage de ces substances en cours de transport, ainsi que toute autre installation dans laquelle des combustibles nucléaires ou des produits ou des déchets radioactifs sont détenus et qui serait désignée par le Comité de Direction de l'Energie Nucléaire de l'Organisation (appelé ci-après le « Comité de Direction ») ; toute Partie Contractante peut décider que seront considérées comme une installation nucléaire unique, plusieurs installations nucléaires ayant le même ex-

harmonization of legislation relating to nuclear energy in participating countries, in particular with regard to third party liability and insurance against atomic risks:

B. The last paragraph of the Preamble shall be replaced by the following text:

CONVINCED of the need for unifying the basic rules applying in the various countries to the liability incurred for such damage, whilst leaving these countries free to take, on a national basis, any additional measures which they deem appropriate:

C. Paragraph (a) of Article 1 shall be replaced by the following text:

a) For the purposes of this Convention:

(i) "A nuclear incident" means any occurrence or succession of occurrences having the same origin which causes damage, provided that such occurrence or succession of occurrences, or any of the damage caused, arises out of or results either from the radioactive properties, or a combination of radioactive properties with toxic, explosive, or other hazardous properties of nuclear fuel or radioactive products or waste or with any of them, or from ionizing radiations emitted by any other source of radiation inside a nuclear installation.

(ii) "Nuclear installation" means reactors other than those comprised in any means of transport; factories for the manufacture or processing of nuclear substances; factories for the separation of isotopes of nuclear fuel; factories for the re-processing of irradiated nuclear fuel; facilities for the storage of nuclear substances other than storage incidental to the carriage of such substances; and such other installations in which there are nuclear fuel or radioactive products or waste as the Steering Committee for Nuclear Energy of the Organisation (hereinafter referred to as the "Steering Committee") shall from time to time determine: any Contracting Party may determine that two or more nuclear installations of one operator which are located on the same site shall, together with any other premises on that site where radioactive material is held, be treated as a

länderna, särskilt beträffande skadeståndsansvar och försäkring mot atomrisker:

B. Sista stycket i preambeln ersättes av följande text:

VILKA ÄRO övertygade om nödvändigheten att samordna de grundläggande bestämmelserna i de olika ländernas lagstiftning avseende skyldigheten att ersätta sådana skador, samtidigt som dessa länder lämnas frihet att på det nationella planet vidtaga de ytterligare åtgärder som anses nödvändiga;

C. Artikel 1 (a) ersättes av följande text:

(a) I denna konvention förstås med

(i) "En nukleär olycka" varje skadeorsakande händelse eller serie av händelser med samma ursprung, om denna händelse eller serie av händelser eller någon därav orsakad skada antingen härrör från eller är ett resultat av de radioaktiva egenskaperna eller en kombination av de radioaktiva egenskaperna med giftiga, explosiva eller andra farliga egenskaper hos nukleärt bränsle eller radioaktiva produkter eller avfallsämnen, eller härrör från eller är ett resultat av joniserande strålning, vilken utgått från annan strålningskälla inom atomanläggning.

(ii) "Nukleär anläggning" reaktorer med undantag av sådana som ingå i ett transportmedel; fabriker för tillverkning eller behandling av nukleära substanser; fabriker för separation av isotoper i nukleärt bränsle; fabriker för bearbetning av bestrålat nukleärt bränsle; anläggningar för förvaring av nukleära substanser med undantag av tillfällig förvaring under transport; samt andra anläggningar i vilka nukleärt bränsle eller radioaktiva produkter eller avfallsämnen förvaras, under förutsättning att organisationens styrelse för atomenergi (nedan kallad "styrelsen") beslutar härom; fördragsslutande part får besluta att två eller flera nukleära anläggningar med samma innehavare som är belägna inom samma område skall, jämte annan anläggning inom detta område i vilken radioaktivt material finnes, anses som en nukleär anläggning.

exploitant et se trouvant sur le même site, ainsi que toute autre installation sur ce site où sont détenues des matières radioactives.

iii) « Combustibles nucléaires » signifie les matières fissiles comprenant l'uranium sous forme de métal, d'alliage ou de composé chimique (y compris l'uranium naturel), le plutonium sous forme de métal, d'alliage ou de composé chimique et toute autre matière fissile qui serait désignée par le Comité de Direction.

iv) « Produits ou déchets radioactifs » signifie les matières radioactives produites ou rendues radioactives par exposition aux radiations résultant des opérations de production ou d'utilisation de combustibles nucléaires, à l'exclusion, d'une part, des combustibles nucléaires et, d'autre part, lorsqu'ils se trouvent en dehors d'une installation nucléaire, des radioisotopes parvenus au dernier stade de fabrication qui sont susceptibles d'être utilisés à des fins industrielles, commerciales, agricoles, médicales, scientifiques ou d'enseignement.

v) « Substances nucléaires » signifie les combustibles nucléaires (à l'exclusion de l'uranium naturel et de l'uranium appauvri) et les produits ou déchets radioactifs.

vi) « Exploitant » d'une installation nucléaire signifie la personne désignée ou reconnue par l'autorité publique compétente comme l'exploitant de cette installation nucléaire.

single nuclear installation.

(iii) "Nuclear fuel" means fissionable material in the form of uranium metal, alloy, or chemical compound (including natural uranium), plutonium metal, alloy, or chemical compound, and such other fissionable material as the Steering Committee shall from time to time determine.

(iv) "Radioactive products or waste" means any radioactive material produced in or made radioactive by exposure to the radiation incidental to the process of producing or utilizing nuclear fuel, but does not include (1) nuclear fuel, or (2) radioisotopes outside a nuclear installation which have reached the final stage of fabrication so as to be usable for any industrial, commercial, agricultural, medical, scientific or educational purpose.

(v) "Nuclear substances" means nuclear fuel (other than natural uranium and other than depleted uranium) and radioactive products or waste.

(vi) "Operator" in relation to a nuclear installation means the person designated or recognised by the competent public authority as the operator of that installation.

D. Le paragraphe *(a)* de l'article 3 est remplacé par le texte suivant :

a) L'exploitant d'une installation nucléaire est responsable conformément à la présente Convention :

i) de tout dommage aux personnes ; et

ii) de tout dommage aux biens, à l'exclusion

1. de l'installation nucléaire elle-même et des autres installations nucléaires, même en cours de construction, qui se trouvent sur le site où est implantée cette installation ;

2. des biens qui se trouvent sur ce même site et qui sont ou doivent être utilisés en rapport avec l'une ou l'autre de ces installations.

D. Paragraph *(a)* of Article 3 shall be replaced by the following text:

(a) The operator of a nuclear installation shall be liable, in accordance with this Convention, for:

(i) damage to or loss of life of any person; and

(ii) damage to or loss of any property other than

1. the nuclear installation itself and any other nuclear installation, including a nuclear installation under construction, on the site where that installation is located; and

2. any property on that same site which is used or to be used in connection with any such installation,

(iii) "Nukleärt bränsle" klyvbart material innehållande uran i form av metall, legering eller kemisk förening (därunder inbegripet naturligt uran), plutonium i form av metall, legering eller kemisk förening samt annat klyvbart material som styrelsen från tid till annan bestämmer.

(iv) "Radioaktiva produkter eller avfallsämnen" radioaktiva material som bildats eller gjorts radioaktiva genom bestrålning i samband med framställning eller användning av nukleärt bränsle, med undantag av (1) nukleärt bränsle och (2) radioisotoper utanför nukleär anläggning vilka gjorts färdiga att användas för industriellt, kommersiellt, jordbrukstekniskt, medicinskt eller vetenskapligt ändamål eller för undervisningsändamål.

(v) "Nukleära substanser" nukleärt bränsle (med undantag av naturligt eller utarmat uran) samt radioaktiva produkter eller avfallsämnen.

(vi) "Innehavare av nukleär anläggning" den person som av behörig myndighet förklarats vara eller erkännes såsom anläggningsinnehavare.

D. Artikel 3 (a) ersättes av följande text:

(a) Innehavaren av en nukleär anläggning skall vara ansvarig enligt denna konvention för

i) skada på person och

ii) skada på eller förlust av egendom med undantag av

1) den nukleära anläggningen och annan nukleär anläggning, däri inbegripet nukleär anläggning under uppförande, som är belägen inom samma område som ifrågasvarande atomanläggning och

2) sådan egendom inom detta område som användes eller är avsedd att användas i förbindelse med sådan anläggning.

s'il est établi que ce dommage (appelé ci-après le « dommage ») est causé par un accident nucléaire survenu dans cette installation, ou mettant en jeu des substances nucléaires provenant de cette installation, sous réserve des dispositions de l'article 4.

E. Le paragraphe (c) de l'article 3 est abrogé.

F. Le paragraphe (c) de l'article 4 est remplacé par le texte suivant :

c) L'exploitant responsable conformément à la présente Convention doit remettre au transporteur un certificat délivré par ou pour le compte de l'assureur ou de toute autre personne ayant accordé une garantie financière conformément à l'article 10. Toutefois, une Partie Contractante peut écarter cette obligation pour les transports se déroulant exclusivement à l'intérieur de son territoire. Le certificat doit énoncer le nom et l'adresse de cet exploitant ainsi que le montant, le type et la durée de la garantie. Les faits énoncés dans le certificat ne peuvent être contestés par la personne par laquelle ou pour le compte de laquelle il a été délivré. Le certificat doit également désigner les substances nucléaires et l'itinéraire couverts par la garantie et comporter une déclaration de l'autorité publique compétente que la personne visée est un exploitant au sens de la présente Convention.

G. Le paragraphe (c) de l'article 5 est remplacé par le texte suivant :

c) Si les combustibles nucléaires, produits ou déchets radioactifs mis en jeu dans un accident nucléaire ont été détenus dans plusieurs installations nucléaires et ne sont pas détenus dans une installation nucléaire au moment où le dommage est causé, aucun exploitant autre que l'exploitant de la dernière installation nucléaire dans laquelle ils ont été détenus avant que le dommage ait été causé, ou que l'exploitant qui les a pris en charge ultérieurement ou en a assumé la responsabilité aux termes d'un contrat écrit, n'est responsable du dommage.

upon proof that such damage or loss (hereinafter referred to as "damage") was caused by a nuclear incident in such installation or involving nuclear substances coming from such installation, except as otherwise provided for in Article 4.

E. Paragraph (c) of Article 3 shall be repealed.

F. Paragraph (c) of Article 4 shall be replaced by the following text:

(c) The operator liable in accordance with this Convention shall provide the carrier with a certificate issued by or on behalf of the insurer or other financial guarantor furnishing the security required pursuant to Article 10. However, a Contracting Party may exclude this obligation in relation to carriage which takes place wholly within its own territory. The certificate shall state the name and address of that operator and the amount, type and duration of the security, and these statements may not be disputed by the person by whom or on whose behalf the certificate was issued. The certificate shall also indicate the nuclear substances and the carriage in respect of which the security applies and shall include a statement by the competent public authority that the person named is an operator within the meaning of this Convention.

G. Paragraph (c) of Article 5 shall be replaced by the following text:

(c) If the nuclear fuel or radioactive products or waste involved in a nuclear incident have been in more than one nuclear installation and are not in a nuclear installation at the time damage is caused, no operator other than the operator of the last nuclear installation in which they were before the damage was caused or an operator who has subsequently taken them in charge, or has assumed liability therefor pursuant to the express terms of a contract in writing shall be liable for the damage.

allt under förutsättning att sådan skada eller förlust (nedan kallad "skada" eller "skadan") visas ha orsakats av en nukleär olycka i denna nukleära anläggning eller av en nukleär olycka, vid vilken medverkat nukleära substanser som kommo från denna nukleära anläggning, med förbehåll dock för vad som föreskrives i artikel 4.

E. Artikel 3 (c) upphäves.

F. Artikel 4 (c) ersättes av följande text:

(c) Den anläggningsinnehavare som är ansvarig enligt denna konvention skall tillhandahålla transportören ett certifikat, utställt av försäkringsgivaren eller den som ställt annan ekonomisk garanti enligt artikel 10 eller på dennes vägnar. Fördragsslutande part får emellertid göra undantag från denna förpliktelse såvitt gäller transport som äger rum helt och hållet inom sitt eget område. Certifikatet skall innehålla uppgift om anläggningsinnehavarens namn och adress samt säkerhetens belopp, art och varaktighet; dessa uppgifter få ej motbevisas av den som utställt certifikatet eller den på vilkens vägnar det utställts. Certifikatet skall också ange det nukleära material som försäkringen eller garantin avser samt innehålla förklaring av behörig myndighet i anläggningsstaten att den person vilken angivits som anläggningsinnehavare är innehavare av nukleär anläggning i konventionens mening.

G. Artikel 5 (c) ersättes av följande text:

(c) Om nukleärt bränsle eller radioaktiva produkter eller avfallsämnen, som medverkat vid en nukleär olycka, funnits i flera än en nukleär anläggning men icke finnas i en sådan anläggning vid den tidpunkt då skadan orsakas, åvilar ansvarigheten ingen annan än innehavaren av den anläggning i vilken ämnena senast funnos före sagda tidpunkt eller, om ämnena efter att ha förts från denna anläggning tagits i förvar av eller ansvarigheten enligt uttryckliga villkor i ett skriftligt avtal övertagits av annan anläggningsinnehavare, den sistnämnde.

H. Le paragraphe (c) de l'article 6 est remplacé par le texte suivant :

c) *i*) Aucune disposition de la présente Convention n'affecte la responsabilité:

1. de toute personne physique qui, par un acte ou une omission procédant de l'intention de causer un dommage, a causé un dommage résultant d'un accident nucléaire dont l'exploitant, conformément à l'article 3 (a) (ii) (1) et (2) ou à l'article 9, n'est pas responsable en vertu de la présente Convention ;

2. de la personne dûment autorisée à exploiter un réacteur faisant partie d'un moyen de transport pour un dommage causé par un accident nucléaire, lorsqu'un exploitant n'est pas responsable de ce dommage en vertu de l'article 4 (a) (iii) ou (b) (iii).

ii) L'exploitant ne peut être rendu responsable, en dehors de la présente Convention, d'un dommage causé par un accident nucléaire.

I. Le paragraphe (b) de l'article 7 est remplacé par le texte suivant :

b) Le montant maximum de la responsabilité de l'exploitant pour les dommages causés par un accident nucléaire est fixé à 15.000.000 de droits de tirage spéciaux tels qu'ils sont définis par le Fonds Monétaire International et utilisés par lui pour ses propres opérations et transactions (appelés ci-après « droits de tirage spéciaux »). Cependant,

i) un autre montant plus ou moins élevé peut être fixé par la législation d'une Partie Contractante, compte tenu de la possibilité pour l'exploitant d'obtenir l'assurance ou une autre garantie financière requise à l'article 10 :

ii) une Partie Contractante peut d'autre part fixer, eu égard à la nature de l'installation nucléaire ou des substances nucléaires en cause et aux conséquences prévisibles d'un accident les mettant en jeu, un montant moins élevé,

sans toutefois que les montants ainsi fixés puissent être inférieurs à 5.000.000 de droits de tirage spéciaux. Les montants prévus au présent paragraphe peuvent être convertis en monnaie nationale en chiffres ronds.

H. Paragraph (c) of Article 6 shall be replaced by the following text:

(c) *i*) Nothing in this Convention shall affect the liability:

1. of any individual for damage caused by a nuclear incident for which the operator, by virtue of Article 3 (a) (ii) (1) and (2) or Article 9, is not liable under this Convention and which results from an act or omission of that individual done with intent to cause damage;

2. of a person duly authorized to operate a reactor comprised in a means of transport for damage caused by a nuclear incident when an operator is not liable for such damage pursuant to Article 4 (a) (iii) or (b) (iii).

ii) The operator shall incur no liability outside this Convention for damage caused by a nuclear incident.

I. Paragraph (b) of Article 7 shall be replaced by the following text:

(b) The maximum liability of the operator in respect of damage caused by a nuclear incident shall be 15,000,000 Special Drawing Rights as defined by the International Monetary Fund and used by it for its own operations and transactions (hereinafter referred to as "Special Drawing Rights"). However,

i) any Contracting Party, taking into account the possibilities for the operator of obtaining the insurance or other financial security required pursuant to Article 10, may establish by legislation a greater or lesser amount;

ii) any Contracting Party, having regard to the nature of the nuclear installation or the nuclear substances involved and to the likely consequences of an incident originating therefrom, may establish a lower amount,

provided that in no event shall any amounts so established be less than 5,000,000 Special Drawing Rights. The sums mentioned above may be converted into national currency in round figures.

H. Artikel 6 (c) ersättes av följande text:

(c) (i) Ingen bestämmelse i denna konvention skall inverka på ansvarigheten

1. för fysisk person beträffande sådan skada orsakad av en nukleär olycka för vilken anläggningsinnehavaren på grund av artikel 3 (a) (ii) (1) och (2) eller artikel 9 icke är ansvarig enligt denna konvention och vilken framkallats genom uppsåtligt handlande eller uppsåtlig underlåtenhet av en sådan person;

2. för en person, som vederbörligen be-
myndigats att driva en reaktor ingående i ett transportmedel beträffande sådan skada genom en nukleär olycka för vilken anläggningsinnehavaren icke är ansvarig enligt artikel 4 (a) (iii) eller (b) (iii).

(ii) Innehavaren av en nukleär anläggning är icke ansvarig enligt andra bestämmelser än dem som innefattas i denna konvention för skada orsakad av en nukleär olycka.

I. Artikel 7 (b) ersättes av följande text:

(b) Maximibeloppet för anläggningsinnehavarens ansvarighet i anledning av skador orsakade av en nukleär olycka utgör 15 miljoner särskilda dragningsrätter såsom dessa definieras av Internationella valutafonden och användes för dess verksamhet och transaktioner (i det följande benämnda "särskilda dragningsrätter"). Fördragsslutande part får emellertid

(i) under hänsynstagande till möjligheten för anläggningsinnehavaren att erhålla försäkring eller annan ekonomisk garanti enligt artikel 10 i sin lagstiftning föreskriva ett högre eller lägre belopp;

(ii) med hänsyn till karaktären hos den nukleära anläggningen eller de nukleära substanserna och till de sannolika följderna av en olycka som härrör från anläggningen eller substanserna, föreskriva ett lägre belopp.

varvid dock sådant belopp icke i något fall får understiga 5 miljoner särskilda dragningsrätter. Nu angivna belopp få konverteras till nationell valuta i runda tal.

J. Le paragraphe (c) de l'article 7 est remplacé par le texte suivant :

c) La réparation des dommages causés au moyen de transport sur lequel les substances nucléaires en cause se trouvent au moment de l'accident nucléaire ne peut avoir pour effet de réduire la responsabilité de l'exploitant pour les autres dommages à un montant inférieur soit à 5.000.000 de droits de tirage spéciaux, soit au montant plus élevé fixé par la législation d'une Partie Contractante.

K. Le paragraphe (d) de l'article 8 est remplacé par le texte suivant :

d) Dans les cas prévus à l'article 13 (c) (ii), il n'y a pas de déchéance de l'action en réparation si, dans les délais prévus aux paragraphes (a), (b) et (c) du présent article,

i) une action a été intentée, avant que le Tribunal visé à l'article 17 n'ait pris une décision, devant l'un des tribunaux entre lesquels ledit Tribunal peut choisir; si le Tribunal désigne comme tribunal compétent, un autre tribunal que celui devant lequel l'action a déjà été intentée, il peut fixer un délai dans lequel l'action doit être intentée devant le tribunal compétent ainsi désigné;

ii) une demande a été introduite auprès d'une Partie Contractante intéressée en vue de la désignation du tribunal compétent par le Tribunal conformément à l'article 13 (c) (ii), à condition qu'une action soit intentée après cette désignation dans le délai qui serait fixé par ledit Tribunal.

L. Le paragraphe (b) de l'article 15 est remplacé par le texte suivant :

b) Pour la part des dommages dont la réparation proviendrait d'une intervention financière mettant en jeu des fonds publics et qui excéderait le montant minimum de 5.000.000 de droits de tirage spéciaux prévu à l'article 7, l'application de ces mesures, quelle que soit leur forme, pourrait être soumise à des conditions particulières dérogeant aux dispositions de la présente Convention.

J. Paragraph (c) of Article 7 shall be replaced by the following text:

(c) Compensation for damage caused to the means of transport on which the nuclear substances involved were at the time of the nuclear incident shall not have the effect of reducing the liability of the operator in respect of other damage to an amount less than either 5,000,000 Special Drawing Rights, or any higher amount established by the legislation of a Contracting Party.

K. Paragraph (d) of Article 8 shall be replaced by the following text:

(d) Where the provisions of Article 13 (c) (ii) are applicable, the right of compensation shall not, however, be extinguished if, within the time provided for in paragraphs (a), (b), and (c) of this Article,

(i) prior to the determination by the Tribunal referred to in Article 17, an action has been brought before any of the courts from which the Tribunal can choose; if the Tribunal determines that the competent court is a court other than that before which such action has already been brought, it may fix a date by which such action has to be brought before the competent court so determined; or

(ii) a request has been made to a Contracting Party concerned to initiate a determination by the Tribunal of the competent court pursuant to Article 13 (c) (ii) and an action is brought subsequent to such determination within such time as may be fixed by the Tribunal.

L. Paragraph (b) of Article 15 shall be replaced by the following text:

(b) In so far as compensation for damage involves public funds and is in excess of the 5,000,000 Special Drawing Rights referred to in Article 7, any such measure in whatever form may be applied under conditions which may derogate from the provisions of this Convention.

J. Artikel 7 (c) ersättes av följande text:

(a) Ersättning för skada på det transportmedel på vilket ifrågavarande nukleära substanser befunno sig vid tidpunkten för den nukleära olyckan får icke i något fall leda till att anläggningsinnehavarens skyldighet att utge ersättning för andra skador kommer att avse lägre belopp än 5 miljoner särskilda dragningsrätter eller det högre belopp som föreskrives i fördragsslutande parts lagstiftning.

K. Artikel 8 (d) ersättes av följande text:

(d) I fall som avses i artikel 13 (c) (ii) förloaras icke talerätten om, inom den frist som anges under (a), (b) och (c) i denna artikel.

(i) innan beslut meddelats av den internationella domstol varom stadgas i artikel 17 talan väckts vid en av de domstolar bland vilka den internationella domstolen äger välja; utser den internationella domstolen som behörig domstol annan domstol än den vid vilken talan redan väckts, äger den internationella domstolen bestämma en frist inom vilken talan skall väckas vid den domstol som sålunda angivits som behörig; eller

(ii) hemställan gjorts hos någon fördragsslutande part att den skall begära hos den internationella domstolen att behörig domstol utses enligt artikel 13 (c) (ii) samt, sedan den internationella domstolen meddelat sitt beslut, talan väckts inom tid som bestämts av sistnämnda domstol.

L. Artikel 15 (b) ersättes av följande text:

(b) I den mån allmänna medel tagas i anspråk för ersättningar utöver det belopp om 5 miljoner särskilda dragningsrätter som anges i artikel 7, få åtgärder i sådant hänseende, oberoende av vilken form de erhålla, genomföras under villkor som avvika från vad som föreskrives i denna konvention.

II

a) Entre les Parties au présent Protocole, les dispositions dudit Protocole font partie intégrante de la Convention du 29 juillet 1960 sur la Responsabilité Civile dans le Domaine de l'Énergie Nucléaire telle qu'elle a été amendée par le Protocole Additionnel du 28 janvier 1964 (appelée ci-après la « Convention ») qui sera dénommée « Convention du 29 juillet 1960 sur la Responsabilité Civile dans le Domaine de l'Énergie Nucléaire amendée par le Protocole Additionnel du 28 janvier 1964 et par le Protocole du --- 1981. »

b) Le présent Protocole sera ratifié ou confirmé. Les instruments de ratification du présent Protocole seront déposés auprès du Secrétaire Général de l'Organisation de Coopération et de Développement Economiques; le cas échéant, la confirmation du présent Protocole lui sera notifiée.

c) Les Signataires du présent Protocole qui ont déjà ratifié la Convention, s'engagent à ratifier ou à confirmer aussitôt que possible le présent Protocole. Les autres Signataires du présent Protocole s'engagent à le ratifier ou à le confirmer en même temps qu'ils ratifieront la Convention.

d) Le présent Protocole sera ouvert à l'adhésion conformément aux dispositions de l'article 21 de la Convention. Aucune adhésion à la Convention ne sera reçue si elle n'est accompagnée d'une adhésion au présent Protocole.

e) Le présent Protocole entrera en vigueur conformément aux dispositions de l'article 20 de la Convention.

f) Le Secrétaire Général de l'Organisation de Coopération et de Développement Economiques donnera communication à tous les Signataires, ainsi qu'aux Gouvernements adhérents, de la réception des instruments de ratification et d'adhésion ainsi que de la notification des confirmations.

EN FOI DE QUOI les Plénipotentiaires soussignés, dûment habilités, ont apposé leurs signatures au bas du présent Protocole.

FAIT à Paris, le --- 1981, en français, en allemand, en anglais, en espagnol, en italien et en néerlandais, les six textes faisant

II

(a) The provisions of this Protocol shall, as between the Parties thereto, form an integral part of the Convention on Third Party Liability in the Field of Nuclear Energy of 29th July 1960, as amended by the Additional Protocol of 28th January 1964 (hereinafter referred to as the "Convention"), which shall be known as the "Convention on Third Party Liability in the Field of Nuclear Energy of 29th July 1960, as amended by the Additional Protocol of 28th January 1964 and by the Protocol of --- 1981".

(b) This Protocol shall be ratified or confirmed. Instruments of ratification of this Protocol shall be deposited with the Secretary-General of the Organisation for Economic Co-operation and Development. Where there is a confirmation of this Protocol, it shall be notified to him.

(c) The Signatories of this Protocol who have already ratified the Convention undertake to ratify or to confirm this Protocol as soon as possible. The other Signatories of this Protocol undertake to ratify it or to confirm it at the same time as they ratify the Convention.

(d) This Protocol shall be open for accession in accordance with the provisions of Article 21 of the Convention. Accessions to the Convention will be accepted only if they are accompanied by accession to this Protocol.

(e) This Protocol shall come into force in accordance with the provisions of Article 20 of the Convention.

(f) The Secretary-General of the Organisation for Economic Co-operation and Development shall give notice to all Signatories and acceding Governments of the receipt of any instrument of ratification or accession and of the receipt of any confirmation.

IN WITNESS WHEREOF, the undersigned Plenipotentiaries, duly empowered, have signed this Protocol.

DONE at Paris, this --- 1981 in the English, Dutch, French, German, Italian and Spanish languages, the six texts being equally

II

(a) I förhållandet mellan de stater som ha tillträtt detta protokoll utgöra bestämmelserna i protokollet en integrerande del av konventionen den 29 juli 1960 om skadeståndsansvar på atomenergins område i dess lydelse enligt tilläggsprotokollet den 28 januari 1964 (i det följande benämnd konventionen), och konventionen skall betecknas "konventionen den 29 juli 1960 om skadeståndsansvar på atomenergins område i dess lydelse enligt tilläggsprotokollet den 28 januari 1964 och protokollet den — — — 1981".

(b) Detta protokoll skall ratificeras eller bekräftas. Instrument avseende ratifikation av protokollet skall deponeras hos generalsekreteraren i Organisationen för ekonomiskt samarbete och utveckling. Såvitt gäller bekräftelse av protokollet skall underrättelse om bekräftelsen lämnas till denne.

(c) De stater som underteckna detta protokoll och som redan ha ratificerat konventionen förbinda sig att ratificera eller bekräfta detta protokoll så snart som möjligt. Övriga stater som underteckna detta protokoll förbinda sig att ratificera eller bekräfta det samtidigt som de ratificera konventionen.

(d) Detta protokoll är öppet för anslutning enligt artikel 21 i konventionen. Anslutning till konventionen godtages endast om den sker i förbindelse med anslutning till detta protokoll.

(e) Detta protokoll träder i kraft enligt artikel 20 i konventionen.

(f) Generalsekreteraren i Organisationen för ekonomiskt samarbete och utveckling skall underrätta alla signatärmakter och anslutna regeringar om mottagandet av varje ratifikations- eller anslutningsinstrument och om mottagandet av varje underrättelse avseende bekräftelse.

TILL BEKRÄFTELSE VARPÅ undertecknade befullmäktigade och vederbörligen bemyndigade ombud ha undertecknat detta protokoll.

SOM SKEDDE i Paris den — — — 1981 på engelska, franska, holländska, italienska, spanska och tyska språken, med lika vitsord

également foi, en un seul exemplaire qui sera déposé auprès du Secrétaire Général de l'Organisation de Coopération et de Développement Economiques qui en communiquera une copie certifiée conforme à tous les Signataires et aux Gouvernements adhérents.

authoritative, in a single copy which shall be deposited with the Secretary-General of the Organisation for Economic Co-operation and Development by whom certified copies will be communicated to all Signatories and acceding Governments.

för texterna på vart och ett av språken, i ett exemplar, som skall deponeras hos Organisationen för ekonomiskt samarbete och utveckling generalsekreterare, vilken skall tillställa alla signatärmakter och anslutna regeringar bestyrkta avskrifter därav.

Ändringsprotokoll till konventionen den 31 januari 1963 utgörande tillägg till Pariskonventionen den 29 juli 1960 om skadeståndsansvar på atomenergis område i dess lydelse enligt tilläggsprotokoll den 29 januari 1964

Protocole portant modification de la Convention du 31 janvier 1963 complémentaire à la Convention de Paris du 29 juillet 1960 sur la responsabilité Civile dans le Domaine de l'Énergie Nucléaire, amendée par le Protocole Additionnel du 28 janvier 1964

LES GOUVERNEMENTS de la République fédérale d'Allemagne, de la République d'Autriche, du Royaume de Belgique, du Royaume de Danemark, du Royaume de l'Espagne, de la République de Finlande, de la République Française, de la République Italienne, du Grand-Duché de Luxembourg, du Royaume de Norvège, du Royaume des Pays-Bas, du Royaume de Grande-Bretagne et d'Irlande du Nord, du Royaume de Suède et de la Confédération Suisse,

CONSIDÉRANT que certaines dispositions de la Convention du 29 juillet 1960 sur la responsabilité civile dans le domaine de l'énergie nucléaire, amendée par le Protocole Additionnel du 28 janvier 1964, ont été modifiées par le Protocole conclu à Paris, le — — — dont ils sont Signataires,

CONSIDÉRANT qu'il est souhaitable de modifier également la Convention du 31 janvier 1963 complémentaire à la Convention de Paris du 29 juillet 1960, amendée par le Protocole Additionnel du 28 janvier 1964,

SONT CONVENU de ce qui suit :

I

La Convention du 31 janvier 1963 complémentaire à la Convention de Paris du 29 juillet 1960 sur la responsabilité civile dans le domaine de l'énergie nucléaire, telle qu'elle a été amendée par le Protocole Additionnel du 28 janvier 1964, est modifiée comme suit :

A. Le deuxième paragraphe du préambule est remplacé par le texte suivant :

PARTIES à la Convention du 29 juillet

Protocol to Amend the Convention of 31st January 1963 Supplementary to the Paris Convention of 29th July 1960 on Third Party Liability in the Field of Nuclear Energy, as Amended by the Additional Protocol of 28th January 1964

THE GOVERNMENTS of the Federal Republic of Germany, the Republic of Austria, the Kingdom of Belgium, the Kingdom of Denmark, the Kingdom of Spain, the Republic of Finland, the French Republic, the Italian Republic, the Grand Duchy of Luxembourg, the Kingdom of Norway, the Kingdom of the Netherlands, the United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland, the Kingdom of Sweden and the Swiss Confederation,

CONSIDERING that certain provisions of the Convention of 29th July 1960 on Third Party Liability in the Field of Nuclear Energy, as amended by the Additional Protocol of 28th January 1964 have been amended by the Protocol concluded at Paris on — — — and of which they are Signatories,

CONSIDERING that it is desirable to amend also the Convention of 31st January 1963 Supplementary to the Paris Convention of 29th July 1960, as amended by the Additional Protocol of 28th January 1964,

HAVE AGREED as follows:

I

The Convention of 31st January 1963 Supplementary to the Paris Convention of 29th July 1960 on Third Party Liability in the Field of Nuclear Energy, as amended by the Additional Protocol of 28th January 1964 shall be amended as follows:

A. The second paragraph of the Preamble shall be replaced by the following text:

BEING PARTIES to the Convention of

(Översättning)

Ändringsprotokoll till konventionen den 31 januari 1963 utgörande tillägg till Pariskonventionen den 29 juli 1960 om skadeståndsansvar på atomenergins område i dess lydelse enligt tilläggsprotokoll den 28 januari 1964

REGERINGARNA i Förbundsrepubliken Tyskland, Republiken Österrike, Konungariket Belgien, Konungariket Danmark, Konungariket Spanien, Republiken Finland, Franska republiken, Italienska republiken, Storhertigdömet Luxemburg, Konungariket Norge, Konungariket Nederländerna, Det Förenade Konungariket Storbritannien och Nordirland, Konungariket Sverige och Schweiziska edsförbundet:

VILKA BEAKTA att vissa bestämmelser i konventionen den 29 juli 1960 om skadeståndsansvar på atomenergins område i dess lydelse enligt tilläggsprotokollet den 28 januari 1964, ha ändrats genom protokoll avslutat i Paris den — — — som de ha undertecknat.

VILKA ANSE att det är önskvärt att ändra också konventionen den 31 januari 1963, utgörande tillägg till Pariskonventionen den 29 juli 1960 i dess lydelse enligt tilläggsprotokollet den 28 januari 1964.

HA ÖVERENSKOMMIT om följande:

I

Konventionen den 31 januari 1963 utgörande tillägg till Pariskonventionen den 29 juli 1960 om skadeståndsansvar på atomenergins område i dess lydelse enligt tilläggsprotokollet den 28 januari 1964 skall ändras enligt följande:

A. Andra stycket i preambeln ersättes av följande text:

VILKA ÄRO ANSLUTNA till konven-

1960 sur la responsabilité civile dans le domaine de l'énergie nucléaire, conclue dans le cadre de l'Organisation Européenne de Coopération Economique devenue l'Organisation de Coopération et de Développement Economiques et telle qu'elle a été modifiée par le Protocole Additionnel conclu à Paris, le 28 janvier 1964 et par le Protocole conclu à Paris, le — — — (ci-après dénommée « Convention de Paris »);

B. Le paragraphe b) de l'article 2 est remplacé par le texte suivant :

b) Tout Signataire ou Gouvernement adhérent à la Convention peut, au moment de la signature de la présente Convention ou de son adhésion à celle-ci ou au moment du dépôt de son instrument de ratification, déclarer qu'il assimile à ses propres ressortissants, aux fins de l'application du paragraphe a) ii) 3) ci-dessus, les personnes physiques qui ont leur résidence habituelle sur son territoire au sens de sa législation, ou certaines catégories d'entre elles.

C. L'article 3 est remplacé par le texte suivant :

Article 3

a) Dans les conditions fixées par la présente Convention, les Parties Contractantes s'engagent à ce que la réparation des dommages visés à l'article 2 soit effectuée à concurrence d'un montant de 300 millions de droits de tirage spéciaux par accident.

b) Cette réparation est effectuée :

i) à concurrence d'un montant au moins égal à 5 millions de droits de tirage spéciaux, fixé à cet effet en vertu de la législation de la Partie Contractante sur le territoire de laquelle est située l'installation nucléaire de l'exploitant responsable, au moyen de fonds provenant d'une assurance ou d'une autre garantie financière :

ii) entre ce montant et 175 millions de droits de tirage spéciaux, au moyen de fonds publics à allouer par la Partie Contractante sur le territoire de laquelle est située l'installation nucléaire de l'exploitant responsable ;

iii) entre 175 et 300 millions de droits de tirage spéciaux, au moyen de fonds publics à allouer par les Parties Contractantes se-

29th July 1960 on Third Party Liability in the Field of Nuclear Energy, concluded within the framework of the Organisation for European Economic Co-operation, now the Organisation for Economic Co-operation and Development, and as amended by the Additional Protocol concluded at Paris, on 28th January 1964 and by the Protocol concluded at Paris on — — — (hereinafter referred to as the "Paris Convention"):

B. Paragraph b) of Article 2 shall be replaced by the following text:

b) Any Signatory or acceding Government may, at the time of signature of or accession to this Convention or on the deposit of its instrument of ratification, declare that, for the purposes of the application of paragraph a) ii) 3) of this Article, individuals or certain categories thereof, considered under its law as having their habitual residence in its territory, are assimilated to its own nationals.

C. Article 3 shall be replaced by the following text:

Article 3

a) Under the conditions established by this Convention, the Contracting Parties undertake that compensation in respect of the damage referred to in Article 2 shall be provided up to the amount of 300 million Special Drawing Rights per incident.

b) Such compensation shall be provided:

i) up to an amount of at least 5 million Special Drawing Rights, out of funds provided by insurance or other financial security, such amount to be established by the legislation of the Contracting Party in whose territory the nuclear installation of the operator liable is situated;

ii) between this amount and 175 million Special Drawing Rights, out of public funds to be made available by the Contracting Party in whose territory the nuclear installation of the operator liable is situated;

iii) between 175 million and 300 million Special Drawing Rights, out of public funds to be made available by the Con-

tionen den 29 juli 1960 om skadeståndsansvar på atomenergins område, avslutad inom organisationen för europeiskt ekonomiskt samarbete, numera organisationen för ekonomiskt samarbete och utveckling, i dess lydelse enligt det i Paris den 28 januari 1964 avslutade tilläggsprotokollet och det i Paris den — — — avslutade protokollet (i det följande benämnd "Pariskonventionen");

B. Artikel 2 (b) ersättes av följande text:

(b) Stat som undertecknar eller ansluter sig till denna konvention äger vid tiden för undertecknandet eller anslutningen till konventionen eller vid deponerandet av sitt ratifikationsinstrument avge förklaring, att vid tillämpning av bestämmelserna under (a) (ii) 3 i denna artikel fysiska personer eller vissa kategorier av sådana personer, vilka enligt den statens lagstiftning anses vara stadigvarande bosatta inom den statens område, skola jämföras med statens egna medborgare.

C. Artikel 3 ersättes av följande text:

Artikel 3

(a) Under de villkor som föreskrivas i denna konvention förbinda sig konventionsstaterna tillse att ersättning för sådan skada som avses i artikel 2 skall utgå med ett belopp av högst 300 miljoner särskilda dragningsrätter för varje olycka.

(b) Sådan ersättning skall tillhandahållas:

(i) intill ett belopp av lägst 5 miljoner särskilda dragningsrätter genom medel som utgå ur försäkring eller annan ekonomisk säkerhet; beloppet skall bestämmas enligt lagen i den konventionsstat inom vars område den ansvarige anläggningsinnehavarens nukleära anläggning är belägen;

(ii) mellan detta belopp och ett belopp av 175 miljoner särskilda dragningsrätter av allmänna medel, vilka skola tillhandahållas av den konventionsstat inom vars område den nukleära anläggningen är belägen;

(iii) mellan 175 miljoner och 300 miljoner särskilda dragningsrätter av allmänna medel, vilka skola tillhandahållas av kon-

lon la clé de répartition prévue à l'article 12.

c) A cet effet, chaque Partie Contractante doit :

i) soit fixer, conformément à l'article 7 de la Convention de Paris, le montant maximum de la responsabilité de l'exploitant à 300 millions de droits de tirage spéciaux et disposer que cette responsabilité est couverte par l'ensemble des fonds visés au paragraphe b) ci-dessus :

ii) soit fixer le montant de la responsabilité de l'exploitant à un niveau au moins égal à celui qui est fixé conformément au paragraphe b) i) ci-dessus et disposer qu'au delà de ce montant et jusqu'à 300 millions de droits de tirage spéciaux, les fonds publics visés au paragraphe b) ii) et iii) ci-dessus sont alloués à un titre différent de celui d'une couverture de la responsabilité de l'exploitant ; toutefois, elle ne doit pas porter atteinte aux règles de fond et de procédure fixées par la présente Convention.

d) Les créances découlant de l'obligation pour l'exploitant de réparer des dommages ou de payer des intérêts et dépens au moyen des fonds alloués conformément aux paragraphes b) ii), iii) et f) du présent article ne sont exigibles à son égard qu'au fur et à mesure de l'allocation affective de ces fonds.

e) Les Parties Contractantes s'engagent à ne pas faire usage dans l'exécution de la présente Convention de la faculté prévue à l'article 15 b) de la Convention de Paris d'édicter des conditions particulières :

i) pour la réparation des dommages effectuée au moyen des fonds visés au paragraphe b) i) ci-dessus ;

ii) en dehors de celles de la présente Convention, pour la réparation des dommages effectuée au moyen des fonds publics visés au paragraphe b) ii) et iii) ci-dessus.

f) Les intérêts et dépens visés à l'article 7 g) de la Convention de Paris sont payables au delà des montants indiqués au paragraphe b) ci-dessus. Dans la mesure où ils sont alloués au titre d'une réparation payable sur les fonds visés :

tracting Parties according to the formula for contributions specified in Article 12.

c) For this purpose, each Contracting Party shall either:

i) establish the maximum liability of the operator, pursuant to Article 7 of the Paris Convention, at 300 million Special Drawing Rights, and provide that such liability shall be covered by all the funds referred to in paragraph b) of this Article:

ii) establish the maximum liability of the operator at an amount at least equal to that established pursuant to paragraph b) i) of this Article and provide that, in excess of such amount and up to 300 million Special Drawing Rights, the public funds referred to in paragraph b) ii) and iii) of this Article shall be made available by some means other than as cover for the liability of the operator, provided that the rules of substance and procedure laid down in this Convention are not thereby affected.

d) The obligation of the operator to pay compensation, interest or costs out of public funds made available pursuant to paragraphs b) ii) and iii), and f) of this Article shall only be enforceable against the operator as and when such funds are in fact made available.

e) The Contracting Parties, in carrying out this Convention, undertake not to make use of the right provided for in Article 15 b) of the Paris Convention to apply special conditions:

i) in respect of compensation for damage provided out of the funds referred to in paragraph b) i) of this Article:

ii) other than those laid down in this Convention in respect of compensation for damage provided out of the public funds referred to in paragraph b) ii) and iii) of this Article.

f) The interest and costs referred to in Article 7 g) of the Paris Convention are payable in addition to the amounts referred to in paragraph b) of this Article and shall be borne in so far as they are awarded in respect of compensation payable out of the funds referred to in:

ventionsstaterna enligt de fördelningsgrunder som närmare anges i artikel 12.

(c) För nu angivna ändamål skall var och en av konventionsstaterna antingen

(i) bestämma anläggningsinnehavarens ansvarighetsbelopp enligt artikel 7 i Pariskonventionen till 300 miljoner särskilda dragningsrätter samt föreskriva att hans ansvarighet skall vara täckt av samtliga de medel som omnämns under (b) i denna artikel; eller

(ii) bestämma anläggningsinnehavarens ansvarighet till ett belopp som motsvarar lägst det belopp vilket fastställts enligt (b) (i) i denna artikel samt föreskriva, att över detta belopp och intill 300 miljoner särskilda dragningsrätter de statsmedel som omnämns under (b) (ii) och (iii) i denna artikel skola tillhandahållas i annan form än som täckning av anläggningsinnehavarens ansvarighet, dock att de materiella reglerna och procedurreglerna i denna konvention icke därigenom bli åsidosatta.

(d) Anläggningsinnehavarens skyldighet att betala skadestånd, ränta eller rättegångskostnader med statsmedel tillhandahållna enligt bestämmelserna under (b) (ii) och (iii) samt (f) i denna artikel kan göras gällande mot anläggningsinnehavaren endast om och när dylika medel faktiskt ställts till förfogande.

(e) Konventionsstaterna förbinda sig att vid genomförande av denna konvention icke utnyttja den rätt som enligt artikel 15 (b) i Pariskonventionen tillkommer dem att tillämpa särskilda villkor

(i) i fråga om skadeersättning som utgår av de medel som omförmälas under (b) (i) i denna artikel;

(ii) beträffande skadeersättning som utgår av statsmedel enligt bestämmelserna under (b) (ii) och (iii) i denna artikel, om icke villkoren föreskrivits i denna konvention.

(f) Sådan ränta och rättegångskostnad som avses i artikel 7 (g) i Pariskonventionen skall erläggas i tillägg till de under (b) i denna artikel nämnda beloppen och skall utges, till den del de äro hänförliga till ersättning som utgår av medel som omförmälas

i) au paragraphe b) i) ci-dessus, ils sont à la charge de l'exploitant responsable ;

ii) au paragraphe b) ii) ci-dessus, ils sont à la charge de la Partie Contractante sur le territoire de laquelle est située l'installation nucléaire de cet exploitant ;

iii) au paragraphe b) iii) ci-dessus, ils sont à la charge de l'ensemble des Parties Contractantes.

g) Au sens de la présente Convention, «droit de tirage spécial» signifie le droit de tirage spécial tel qu'il est défini par le Fonds Monétaire International. Les montants mentionnés dans la présente Convention sont convertis dans la monnaie nationale d'une Partie Contractante suivant la valeur de cette monnaie à la date de l'accident à moins qu'une autre date ne soit fixée d'un commun accord pour un accident donné, par les Parties Contractantes. La valeur en droits de tirage spéciaux, de la monnaie nationale d'une Partie Contractante est calculée selon la méthode d'évaluation appliquée à la date en question par le Fonds Monétaire International pour ses propres opérations et transactions.

D. L'article 4 est remplacé par le texte suivant :

Article 4

a) Si un accident nucléaire entraîne un dommage qui implique la responsabilité de plusieurs exploitants, le cumul des responsabilités prévu à l'article 5 d) de la Convention de Paris ne joue, dans la mesure où des fonds publics visés à l'article 3 b) ii) et iii) doivent être alloués, qu'à concurrence d'un montant de 300 millions de droits de tirage spéciaux.

b) Le montant global des fonds publics alloués en vertu de l'article 3 b) ii) et iii) ne peut dépasser, dans ce cas, la différence entre 300 millions de droits de tirage spéciaux et le total des montants déterminés pour ces exploitants, conformément à l'article 3 b) i) ou, dans le cas d'un exploitant dont l'installation nucléaire est située sur le territoire d'un Etat non Contractant à la présente Convention, conformément à l'article 7 de la Convention de Paris. Si plusieurs Parties Contractantes sont tenues d'allouer des fonds publics, conformément à l'article 3 b) ii), la charge de cette allocation est répartie entre elles au

i) paragraph b) i) of this Article, by the operator liable;

ii) paragraph b) ii) of this Article, by the Contracting Party in whose territory the nuclear installation of that operator is situated;

iii) paragraph b) iii) of this Article, by the Contracting Parties together.

g) For the purpose of this Convention, "Special Drawing Right" means the Special Drawing Rights as it is defined by the International Monetary Fund. The amounts mentioned in this Convention shall be converted into the national currency of a Contracting Party in accordance with the value of that currency at the date of the incident, unless another date is fixed for a given incident by agreement between the Contracting Parties. The equivalent in Special Drawing Rights of the national currency of a Contracting Party shall be calculated in accordance with the method of valuation applied at the date in question by the International Monetary Fund for its own operations and transactions.

D. Article 4 shall be replaced by the following text:

Article 4

a) If a nuclear incident causes damage which gives rise to liability of more than one operator, the aggregate liability provided for in Article 5 d) of the Paris Convention shall not, to the extent that public funds have to be made available pursuant to Article 3 b) ii) and iii), exceed 300 million Special Drawing Rights.

b) The total amount of the public funds made available pursuant to Article 3 b) ii) and iii) shall not, in such event, exceed the difference between 300 million Special Drawing Rights and the sum of the amounts established with respect to such operators pursuant to Article 3 b) i) or, in the case of an operator whose nuclear installation is situated in the territory of a State which is not a Party to this Convention, the amount established pursuant to Article 7 of the Paris Convention. If more than one Contracting Party is required to make available public funds pursuant to Article 3 b) ii), such funds shall

(i) under (b) (i) i denna artikel av anläggningsinnehavaren;

(ii) under (b) (ii) i denna artikel av den konventionsstat inom vars område den ansvarige anläggningsinnehavarens nukleära anläggning är belägen;

(iii) under (b) (iii) i denna artikel av konventionsstaterna gemensamt.

(g) Vid tillämpning av denna konvention avses med "särskild dragningsrätt" den särskilda dragningsrätten såsom denna definieras av Internationella valutafonden. De belopp som anges i denna konvention skall omräknas till det inhemska myntslaget i konventionsstat på grundval av detta myntslags värde den dag då olyckan inträffade, om icke för viss olycka annan dag fastställs genom överenskommelse mellan konventionsstaterna. Värdet av en konventionsstats nationella myntslag uttryckt i särskilda dragningsrätter skall räknas ut enligt den beräkningsmetod som ifrågavarande dag tillämpas av Internationella valutafonden för dess verksamhet och transaktioner.

D. Artikel 4 ersättes av följande text:

Artikel 4

(a) Om en nukleär olycka orsakar skada som medför ansvarighet för flera än en anläggningsinnehavare, skall den totala ansvarighet varom föreskrifter meddelats i artikel 5 (d) i Pariskonventionen, till den del statsmedel skola tillhandahållas enligt artikel 3 (b) (ii) och (iii), ej överstiga 300 miljoner särskilda dragningsrätter.

(b) Det sammanlagda beloppet av de statsmedel som skola tillhandahållas enligt artikel 3 (b) (ii) och (iii) skall i sådant fall icke överstiga skillnaden mellan 300 miljoner särskilda dragningsrätter och summan av de belopp som fastställts för anläggningsinnehavarna enligt artikel 3 (b) (i) eller, i fråga om anläggningsinnehavare vilkens nukleära anläggning är belägen i stat som ej tillträtt denna konvention, de belopp som bestämts enligt artikel 7 i Pariskonventionen. Om flera än en konventionsstat ha att tillhandahålla statsmedel enligt artikel 3 (b) (ii), skola dylika medel tillhandahållas av dem i proportion till antalet

prorata du nombre des installations nucléaires situées sur le territoire de chacune d'elles qui sont impliquées dans l'accident nucléaire et dont les exploitants sont responsables.

E. L'article 8 est remplacé par le texte suivant :

Article 8

Toute personne bénéficiant des dispositions de la présente Convention a droit à la réparation intégrale du dommage subi, conformément aux dispositions prévues par le droit national. Toutefois, chaque Partie Contractante peut fixer des critères de répartition équitables pour le cas où le montant des dommages dépasse ou risque de dépasser :

- i) 300 millions de droits de tirage spéciaux, ou
- ii) la somme plus élevée qui résulterait d'un cumul de responsabilités en vertu de l'article 5 d) de la Convention de Paris.

sans qu'il en résulte, quelle que soit l'origine des fonds, et sous réserve des dispositions de l'article 2, de discrimination en fonction de la nationalité, du domicile ou de la résidence de la personne ayant subi le dommage.

F. Le paragraphe a) de l'article 10 est remplacé par le texte suivant :

a) La Partie Contractante dont les tribunaux sont compétents est tenue d'informer les autres Parties Contractantes de la survenance et des circonstances d'un accident nucléaire dès qu'il apparaît que les dommages causés par cet accident dépassent ou risquent de dépasser le montant de 175 millions de droits de tirage spéciaux. Les Parties Contractantes prennent sans délai toutes dispositions nécessaires pour régler les modalités de leurs rapports à ce sujet.

G. Le paragraphe b) de l'article 14 est remplacé par le texte suivant :

b) Toutefois les dispositions prises par une Partie Contractante conformément aux articles 2 et 9 de la Convention de Paris ne sont

be made available by them in proportion to the number of nuclear installations situated in their respective territories, which are involved in the nuclear incident and of which the operators are liable.

E. Article 8 shall be replaced by the following text:

Article 8

Any person who is entitled to benefit from the provisions of this Convention shall have the right to full compensation in accordance with national law for damage suffered, provided that, where the amount of damage exceeds or is likely to exceed:

- i) 300 million Special Drawing Rights; or
- ii) if there is aggregate liability under Article 5 d) of the Paris Convention and a higher sum results therefrom, such higher sum.

any Contracting Party may establish equitable criteria for apportionment. Such criteria shall be applied whatever the origin of the funds and, subject to the provisions of Article 2, without discrimination based on the nationality, domicile or residence of the person suffering the damage.

F. Paragraph (a) of Article 10 shall be replaced by the following text:

a) The Contracting Party whose courts have jurisdiction shall be required to inform the other Contracting Parties of a nuclear incident and its circumstances as soon as it appears that the damage caused by such incident exceeds, or is likely to exceed, 175 million Special Drawing Rights. The Contracting Parties shall without delay make all the necessary arrangements to settle the procedure for their relations in this connection.

G. Paragraph (b) of Article 14 shall be replaced by the following text:

b) Any such provisions made by a Contracting Party pursuant to Articles 2 and 9 of the Paris Convention as a result of which the

nukleära anläggningar inom deras respektive områden vilka beröras av den nukleära olyckan och vilkas innehavare äro ansvariga.

E. Artikel 8 ersättes av följande text:

Artikel 8

Var och en som åtnjuter förmåner enligt bestämmelserna i denna konvention äger rätt till full ersättning för den lidna skadan enligt nationell lagstiftning. I fall, då skadans belopp överstiger eller sannolikt kommer att överstiga

- (i) 300 miljoner särskilda dragningsrätter, eller
- (ii) det högre belopp som skall gälla i följd av att ansvarigheten skall kumuleras enligt artikel 5 (d) i Pariskonventionen.

äger dock varje konventionsstat bestämma grunder för ersättningbeloppens rättvisa fördelning. Sådana grunder skola tillämpas oavsett av vilka medel ersättning skall utges samt, med iakttagande av bestämmelserna i artikel 2, utan att åtskillnad göres mellan de skadelidande av hänsyn till deras nationalitet, hemvist eller stadigvarande bosättning.

F. Artikel 10 (a) ersättes av följande text:

(a) Den konventionsstat vars domstolar äga jurisdiktion skall underrätta de övriga konventionsstaterna om att en nukleär olycka inträffat och om omständigheterna kring olyckan, så snart det uppenbaras att de skador olyckan orsakat överstiga eller sannolikt komma att överstiga 175 miljoner särskilda dragningsrätter. Konventionsstaterna skola utan dröjsmål träffa alla nödvändiga anstalter för bestämmande av hur deras inbördes förhållanden skola ordnas i samband med olyckan.

G. Artikel 14 (b) ersättes av följande text:

(b) Av en konventionsstat enligt artiklarna 2 eller 9 i Pariskonventionen utfärdad bestämmelse, vilken medför att sådana statsme-

7 Riksdagen 1981/82. I saml. Nr 163

opposables à une autre Partie Contractante pour l'allocation des fonds publics visés à l'article 3 b) ii) et iii) que si elles ont reçu son consentement.

H. L'annexe est remplacée par le texte suivant :

ANNEXE

à la Convention de 31 janvier 1963 complémentaire à la Convention de Paris du 29 juillet 1960 sur la responsabilité civile dans le domaine de l'énergie nucléaire, amendée par le Protocole Additionnel du 28 janvier 1964 et par le Protocole du — — —.

LES GOUVERNEMENTS DES PARTIES CONTRACTANTES déclarent que la réparation des dommages causés par un accident nucléaire qui n'est pas couvert par la Convention complémentaire du seul fait que l'installation nucléaire concernée, en raison de son utilisation, n'est pas incluse dans la liste visée à l'article 2 de la Convention complémentaire, (y compris le cas où cette installation, non incluse dans la liste, est considérée par un ou plusieurs, mais non par tous les Gouvernements comme non couverte par la Convention de Paris) :

- est effectuée sans aucune discrimination entre les ressortissants des Parties Contractantes à la Convention complémentaire;
- n'est pas limitée par un plafond qui serait inférieur à 300 millions de droits de tirage spéciaux.

En outre, ces Gouvernements s'efforceront, si elles ne le sont déjà, de rendre les règles de dédommagement des victimes de tels accidents aussi voisines que possible de celles prévues pour les accidents nucléaires survenus en relation avec les installations nucléaires couvertes par la Convention complémentaire.

II

(a) Entre les Parties au présent Protocole, les dispositions dudit Protocole font partie intégrante de la Convention du 31 janvier 1963 complémentaire à la Convention de Paris du 29 juillet 1960 sur la responsabilité civile dans le domaine de l'énergie nucléaire,

public funds referred to in Article 3 (b) (ii) and (iii) are required to be made available may not be invoked against any other Contracting Party unless it has consented thereto.

H. The Annex shall be replaced by the following text:

ANNEX

to the Convention of 31st January 1963 Supplementary to the Paris Convention of 29th July 1960 on Third Party Liability in the Field of Nuclear Energy, as amended by the Additional Protocol of 28th January 1964 and by the Protocol of — — —.

THE GOVERNMENTS OF THE CONTRACTING PARTIES declare that compensation for damage caused by a nuclear incident not covered by the Supplementary Convention solely by reason of the fact that the relevant nuclear installation, on account of its utilization, is not on the list referred to in Article 2 of the Supplementary Convention, (including the case where such installation is considered by one or more but not all of the Governments to be outside the Paris Convention):

- shall be provided without discrimination among the nationals of the Contracting Parties to the Supplementary Convention; and
- shall not be limited to less than 300 million Special Drawing Rights.

In addition, if they have not already done so, they shall endeavour to make the rules for compensation of persons suffering damage caused by such incidents as similar as possible to those established in respect of nuclear incidents occurring in connection with nuclear installations covered by the Supplementary Convention.

II

(a) The provisions of this Protocol shall, as between the Parties thereto, form an integral part of the Convention of 31st January 1963 Supplementary to the Paris Convention of 29th July 1960 on Third Party Liability in the Field of Nuclear Energy, as amended by

del som avses i artikel 3 (b) (ii) och (iii) skola tillhandahållas, får icke åberopas mot någon annan konventionsstat, om denna icke har givit sitt samtycke därtill.

H. Bihanget ersättes av följande text:

Bihang

till tilläggskonventionen den 31 januari 1963 till Pariskonventionen den 29 juli 1960 om skadeståndsansvar på atomenergins område i dess lydelse enligt tilläggsprotokollet den 28 januari 1964 och protokollet den — — —.

KONVENTIONSSTATERNAS REGERINGAR förklara, att ersättning för skada orsakad av en nukleär olycka, vilken icke omfattas av tilläggskonventionen uteslutande av det skälet att den ifrågavarande nukleära anläggningen på grund av ändamålet med dess nyttjande icke är upptagen på den lista som avses i tilläggskonventionen artikel 2 (inbegripet det fall att en sådan anläggning av en eller flera men icke av alla regeringarna anses falla utanför tillämpningsområdet för Pariskonventionen)

- skall tillhandahållas utan åtskillnad mellan medborgare i stater anslutna till tilläggskonventionen; och
- icke skall begränsas till lägre belopp än 300 miljoner särskilda dragningsrätter.

Härutöver skola de, om de icke redan ha gjort detta, sträva efter att göra reglerna om ersättning till personer, som lida skada orsakad av sådana olyckor, så långt möjligt likartade med dem som fastställts beträffande nukleära olyckor, vilka inträffa i förbindelse med nukleära anläggningar omfattade av tilläggskonventionen.

II

(a) I förhållandet mellan de stater som ha tillträtt detta protokoll utgöra bestämmelserna i protokollet en integrerande del av konventionen den 31 januari 1963 utgörande tilllägg till Pariskonventionen den 29 juli 1960 om skadeståndsansvar på atomenergins om-

telle qu'elle a été amendée par le Protocole Additionnel du 28 janvier 1964 (appelée ci-après la « Convention »), qui sera dénommée « Convention du 31 janvier 1963 complémentaire à la Convention de Paris du 29 juillet 1960 amendée par le Protocole Additionnel du 28 janvier 1964 et par le Protocole du — — — ».

(b) Le présent Protocole sera ratifié ou confirmé. Les instruments de ratification du présent Protocole seront déposés auprès du Gouvernement Belge; le cas échéant, la confirmation du présent Protocole lui sera notifiée.

(c) Les Signataires du présent Protocole qui ont déjà ratifié la Convention s'engagent à ratifier ou à confirmer aussitôt que possible le présent Protocole. Les autres Signataires du présent Protocole s'engagent à le ratifier ou à le confirmer en même temps qu'ils ratifieront la Convention.

(d) Le présent Protocole sera ouvert à l'adhésion conformément aux dispositions de l'article 22 de la Convention. Aucune adhésion à la Convention ne sera reçue si elle n'est accompagnée d'une adhésion au présent Protocole.

(e) Le présent Protocole entrera en vigueur conformément aux dispositions de l'article 21 de la Convention.

(f) Le Gouvernement Belge donnera communication à tous les Signataires ainsi qu'aux Gouvernements adhérents de la réception des instruments de ratification et d'adhésion ainsi que de la notification des confirmations.

EN FOI DE QUOI les Plénipotentiaires soussignés, dûment habilités, ont apposé leurs signatures au bas du présent Protocole.

FAIT à Paris, le — — — en français, en allemand, en anglais, en espagnol, en italien et en néerlandais, les six textes faisant également foi, en un seul exemplaire qui sera déposé auprès du Gouvernement Belge qui en communiquera une copie certifiée conforme à tous les Signataires et aux Gouvernements adhérents.

the Additional Protocol of 28th January 1964 (hereinafter referred to as the "Convention"), which shall be known as the "Convention of 31st January 1963 Supplementary to the Paris Convention of 29th July 1960, as amended by the Additional Protocol of 28th January 1964 and by the Protocol of — — —".

(b) This Protocol shall be ratified or confirmed. Instruments of ratification of this Protocol shall be deposited with the Belgian Government. Where there is a confirmation of this Protocol it shall be notified to the Belgian Government.

(c) The Signatories of this Protocol who have already ratified the Convention undertake to ratify or to confirm this Protocol as soon as possible. The other Signatories of this Protocol undertake to ratify it or to confirm it at the same time as they ratify the Convention.

(d) This Protocol shall be open for accession in accordance with the provisions of Article 22 of the Convention. Accessions to the Convention will be accepted only if they are accompanied by accession to this Protocol.

(e) This Protocol shall come into force in accordance with the provisions of Article 21 of the Convention.

(f) The Belgian Government shall give notice to all Signatories and acceding Governments of the receipt of any instrument of ratification or accession and of the receipt of any confirmation.

IN WITNESS WHEREOF, the undersigned Plenipotentiaries, duly empowered, have signed this Protocol.

DONE at Paris this — — — in the English, Dutch, French, German, Italian and Spanish languages, the six texts being equally authoritative, in a single copy which shall be deposited with the Belgian Government by whom certified copies will be communicated to all Signatories and acceding Governments.

råde i dess lydelse enligt tilläggsprotokollet den 28 januari 1964 (i det följande benämnd konventionen), och konventionen skall be-tecknas "Konventionen den 31 januari 1963 utgörande tillägg till Pariskonventionen den 29 juli 1960 om skadeståndsansvar på atom-energis område i dess lydelse enligt tilläggs-protokollet den 28 januari 1964 och protokol-let den — —".

(b) Detta protokoll skall ratificeras eller bekräftas. Instrument avseende ratifikation av protokollet skall deponeras hos den bel-giska regeringen. Såvitt gäller bekräftelse av protokollet skall underrättelse om bekräftel-sen lämnas till den belgiska regeringen.

(c) De stater som underteckna detta proto-koll och som redan ha ratificerat konven-tionen förbinda sig att ratificera eller bekräfta detta protokoll så snart som möjligt. Övriga stater som underteckna detta protokoll för-binda sig att ratificera eller bekräfta det sam-tidigt som de ratificera konventionen.

(d) Detta protokoll är öppet för anslutning enligt artikel 22 i konventionen. Anslutning till konventionen godtages endast om den sker i förbindelse med anslutning till detta protokoll.

(e) Detta protokoll träder i kraft enligt arti-kel 21 i konventionen.

(f) Den belgiska regeringen skall under-rätta alla signatärmakter och anslutna rege-ringar om mottagandet av varje ratifikations- eller anslutningsinstrument och om motta-gandet av varje underrättelse avseende be-kräftelse.

TILL BEKRÄFTELSE VARPÅ under-tecknade befullmäktigade och vederbörligen bemyndigade ombud ha undertecknat detta protokoll.

SOM SKEDDE i Paris den — — — på eng-elska, franska, holländska, italienska, spanska och tyska språken, med lika vitsord för texterna på vart och ett av språken, i ett exemplar, som skall deponeras hos den bel-giska regeringen, vilken skall tillställa alla öv-riga signatärmakter och anslutna regeringar bestyrkta avskrifter därav.

Det i promemorian framlagda lagförslaget

Förslag till

Lag om ändring i atomansvarighetslagen (1968: 45)

Härigenom förordnas i fråga om atomansvarighetslagen (1968: 45)¹
dels att 41 § skall upphöra att gälla,
dels att 1, 2, 9, 12, 17, 30–35 och 37 §§ skall ha följande lydelse,
dels att i lagen skall införas en ny paragraf, betecknad 31 a §,
dels att ordet "Konungen" skall bytas ut mot "regeringen" i 3, 4, 10, 19,
 21, 22, 25, 27, 36 och 39 §§.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 §

I denna lag förstås med
atombränsle: klyvbart material, bestående av uran eller plutonium i form av metall eller i legering eller i kemisk förening, och annat klyvbart material som *Konungen* anger;
radioaktiv produkt: annat radioaktivt material än atombränsle samt radioaktivt avfall, om materialet eller avfallet bildats vid framställning eller användning av atombränsle eller blivit radioaktivt genom bestrålning i samband med sådan framställning eller användning;
atoms substans: dels atombränsle med undantag av naturligt uran och utarmat uran, dels radioaktiv produkt med undantag av radioisotoper, som användes för eller gjorts färdiga att användas för industriellt, kommersiellt, jordbrukstekniskt, medicinskt eller vetenskapligt ändamål;

atomreaktor: anordning som innehåller atombränsle under sådana förhållanden att klyvning av atomkärnor i en självunderhållande kedjereaktion kan uppkomma i anord-

I denna lag förstås med
atombränsle: klyvbart material, bestående av uran eller plutonium i form av metall eller i legering eller i kemisk förening, och annat klyvbart material som *regeringen* anger;
radioaktiv produkt: annat radioaktivt material än atombränsle samt radioaktivt avfall, om materialet eller avfallet bildats vid framställning eller användning av atombränsle eller blivit radioaktivt genom bestrålning i samband med sådan framställning eller användning;
atoms substans: dels atombränsle med undantag av naturligt uran och utarmat uran, dels radioaktiv produkt med undantag av radioisotoper, som användes för eller gjorts färdiga att användas för industriellt, kommersiellt, jordbrukstekniskt, medicinskt eller vetenskapligt ändamål eller för undervisningsändamål;

atomreaktor: anordning som innehåller atombränsle under sådana förhållanden att klyvning av atomkärnor i en självunderhållande kedjereaktion kan uppkomma i anord-

¹ Senaste lydelse av
 3 § 1974: 249
 14 § 1974: 249
 14 a § 1974: 249
 15 § 1974: 249.

Nuvarande lydelse

ningen utan tillskott av neutroner från annan källa:

atomanläggning: atomreaktor med undantag av atomreaktor som infogats i fartyg eller annat transportmedel och där användes eller är avsedd att användas som kraftkälla; fabrik för framställning eller behandling av atomsubstans; fabrik för separation av isotoper i atombränsle; fabrik för bearbetning av bestrålat atombränsle; anläggning för förvaring av atomsubstans, om anläggningen ej är avsedd endast för tillfällig uppläggning under transport av substansen; annan anläggning, som *Konungen* bestämmer, i vilken finnes atombränsle eller radioaktiv produkt:

anläggningsstat: för varje atomanläggning den konventionsstat inom vars område anläggningen ligger eller, om anläggningen icke ligger inom någon stats område, den konventionsstat som driver eller har godkänt anläggningen:

innehavare av atomanläggning: i fråga om anläggning i Sverige den som med tillstånd enligt atomenergilagen *den 1 juni 1956 (nr 306)* eller i övrigt driver eller innehar anläggningen och i fråga om anläggning utom riket den som enligt lagen i anläggningsstaten är att anse som anläggningens innehavare:

atomskada: dels skada som orsakas av radioaktiva egenskaper hos atombränsle eller radioaktiv produkt eller av radioaktiva egenskaper i förening med giftiga, explosiva eller andra farliga egenskaper hos bränslet eller produkten, dels skada som orsakas av joniserande strålning från annan strålningskälla i en atomanläggning än atombränsle eller radioaktiv produkt:

atomolycka: sådan händelse eller serie händelser med samma ursprung som orsakar atomskada:

Pariskonventionen: den i Paris den 29 juli 1960 avslutade konven-

Föreslagen lydelse

ningen utan tillskott av neutroner från annan källa:

atomanläggning: atomreaktor med undantag av atomreaktor som infogats i fartyg eller annat transportmedel och där användes eller är avsedd att användas som kraftkälla; fabrik för framställning eller behandling av atomsubstans; fabrik för separation av isotoper i atombränsle; fabrik för bearbetning av bestrålat atombränsle; anläggning för förvaring av atomsubstans, om anläggningen ej är avsedd endast för tillfällig uppläggning under transport av substansen; annan anläggning, som *regeringen* bestämmer, i vilken finnes atombränsle eller radioaktiv produkt:

anläggningsstat: för varje atomanläggning den konventionsstat inom vars område anläggningen ligger eller, om anläggningen icke ligger inom någon stats område, den konventionsstat som driver eller har godkänt anläggningen:

innehavare av atomanläggning: i fråga om anläggning i Sverige den som med tillstånd enligt atomenergilagen *(1956:306)* eller i övrigt driver eller innehar anläggningen och i fråga om anläggning utom riket den som enligt lagen i anläggningsstaten är att anse som anläggningens innehavare:

atomskada: dels skada som orsakas av radioaktiva egenskaper hos atombränsle eller radioaktiv produkt eller av radioaktiva egenskaper i förening med giftiga, explosiva eller andra farliga egenskaper hos bränslet eller produkten, dels skada som orsakas av joniserande strålning från annan strålningskälla i en atomanläggning än atombränsle eller radioaktiv produkt:

atomolycka: sådan händelse eller serie händelser med samma ursprung som orsakar atomskada:

Pariskonventionen: den i Paris den 29 juli 1960 avslutade konven-

Nuvarande lydelse

tionen om skadeståndsansvar på atomenergins område i dess lydelse enligt det i Paris den 28 januari 1964 avslutade tilläggsprotokollet;

tilläggskonventionen: den i Bryssel den 31 januari 1963 avslutade och genom det i Paris den 28 januari 1964 avslutade tilläggsprotokollet reviderade tilläggskonventionen till Pariskonventionen:

konventionsstat: stat som tillträtt Pariskonventionen.

Konungen kan förordna, att från lagens tillämpning skall undantagas atomanläggning, atombränsle eller radioaktiv produkt, om den risk som är förbunden med anläggningen, bränslet eller produkten är ringa.

Konungen eller myndighet som Konungen bestämmer kan beträffande atomanläggningar i Sverige förordna, att två eller flera anläggningar som är i samma innehavares hand och ligger i varandras omedelbara närhet skall vid tillämpningen av denna lag behandlas som en anläggning.

Föreslagen lydelse

tionen om skadeståndsansvar på atomenergins område i dess lydelse enligt det i Paris den 28 januari 1964 avslutade tilläggsprotokollet *eller nämnda konvention i dess lydelse enligt detta protokoll och det i Paris den 1981 avslutade ändringsprotokollet;*

tilläggskonventionen: den i Bryssel den 31 januari 1963 avslutade tilläggskonventionen till Pariskonventionen *i den lydelse som nämnda tilläggskonvention har fått genom det i Paris den 28 januari 1964 avslutade tilläggsprotokollet och det, likaledes i Paris, den 1981 avslutade ändringsprotokollet;*

konventionsstat: stat som tillträtt Pariskonventionen.

Regeringen kan förordna, att från lagens tillämpning skall undantagas atomanläggning, atombränsle eller radioaktiv produkt, om den risk som är förbunden med anläggningen, bränslet eller produkten är ringa.

2 §

Ligger två eller flera atomanläggningar som har samma innehavare i närheten av varandra, skall den av anläggningarna som har uppförts först och den eller de som befinner sig inom en radie av 1000 meter från den första anläggningen vid tillämpningen av denna lag behandlas som en atomanläggning. Om det i ett sådant fall ligger en annan anläggning som innehåller radioaktivt material inom nämnda radie, skall den anläggningen och atomanläggningarna tillsammans betraktas som en anläggning, om de har samma innehavare. Vad som nu har sagts gäller bara beträffande anläggningar i Sverige.

9 §

Har atomskada i annat fall än som avses i 5–8 §§ orsakats av

Har atomskada i annat fall än som avses i 5–8 §§ orsakats av

Nuvarande lydelse

atoms substans, vilken kom från atomanläggning i Sverige eller i annan konventionsstat eller vilken före atomolyckan varit under transport som avses i 7 §, åvilar ansvarigheten för skadan den anläggningsinnehavare som vid tiden för olyckan hade substansen i sin besittning eller, om substansen då icke var i någon anläggningsinnehavares besittning, den anläggningsinnehavare som senast haft substansen i sin besittning. Om atoms substansen före olyckan varit under transport och icke efter transporten varit i någon anläggningsinnehavares besittning, åvilar dock ansvarigheten den anläggningsinnehavare som när transporten upphörde var ansvarig enligt 6 eller 7 § för atomskada i följd av atomolycka under transporten.

Föreslagen lydelse

atoms substans, vilken kom från atomanläggning i Sverige eller i annan konventionsstat eller vilken före atomolyckan varit under transport som avses i 7 §, åvilar ansvarigheten för skadan den anläggningsinnehavare som vid tiden för olyckan hade substansen i sin besittning. Var substansen då icke i någon anläggningsinnehavares besittning, åvilar ansvarigheten den anläggningsinnehavare som senast haft substansen i sin besittning. Har en anläggningsinnehavare genom skriftligt avtal övertagit ansvarigheten för sådan atomskada, åvilar ansvarigheten denne. Om atoms substansen före olyckan varit under transport och icke efter transporten varit i någon anläggningsinnehavares besittning, åvilar ansvarigheten den anläggningsinnehavare som när transporten upphörde var ansvarig enligt 6 eller 7 § för atomskada i följd av atomolycka under transporten.

12 §

Innehavare av atomanläggning svarar ej enligt denna lag för skada på anläggningen eller på egendom som vid tiden för atomolyckan fanns inom anläggningens område och användes eller var avsedd att användas i förbindelse med denna.

Innehavare av atomanläggning svarar ej enligt denna lag för

1. skada på atomanläggningen eller på annan atomanläggning inom samma område, däri inbegripet annan atomanläggning under uppförande.

2. skada på egendom som vid tiden för atomolyckan fanns inom detta område och användes eller var avsedd att användas i förbindelse med en sådan anläggning inom området.

Är innehavare av atomanläggning i annan konventionsstat ansvarig i anledning av atomolycka som inträffat under transport av atoms substans, avgöres enligt anläggningsstatens lag, om ersättning skall utgå för skada på transportmedlet.

Angående ansvarighet för skada som avses i första eller andra stycket enligt andra skadeståndsregler än som innefattas i denna lag meddelas bestämmelser i 14 § andra stycket.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

17 §

För innehavare av atomanläggning i Sverige är ansvarigheten enligt denna lag begränsad till femtio miljoner kronor för varje atomolycka. *Konungen eller myndighet som Konungen bestämmer kan, med hänsyn till anläggningens storlek eller art, omfattningen av transport eller annan omständighet, fastställa ett lägre belopp, dock ej under tjugofem miljoner kronor.* För innehavare av atomanläggning utom riket bestämmes ansvarighetsbeloppet enligt anläggningsstatens lag. I fråga om atomolycka som inträffar under transport av atomsubstans avser anläggningsinnehavarens ansvarighet enligt denna lag för andra skador än skada på transportmedlet icke i något fall lägre sammanlagt belopp än tjugofem miljoner kronor.

Ersättning i anledning av dödsfall eller personskada är för varje dödad eller skadad person begränsad till en miljon kronor.

De belopp som anges i första och andra styckena innefattar icke ränta eller ersättning för rättegångskostnad.

30 §

Ersättning av statsmedel enligt 29 § bestämmes enligt de grunder som anges i 11 § första stycket, 12 och 13 §§ samt 17 § andra och tredje styckena.

Bestämmelserna i 15 § första stycket första punkten och tredje stycket om rätt till återkrav mot innehavare av atomanläggning äger motsvarande tillämpning beträffande rätt att av staten kräva åter vad som utgivits i anledning av atomskada för vilken ersättning av statsmedel utgår enligt 29 §.

31 §

Det sammanlagda beloppet av de ersättningar som skall utges i följd av en atomolycka, dels enligt 5–21 §§ samt 29 och 30 §§ av innehavare av atomanläggning och staten, dels enligt sådant avtal som avses i

För innehavare av atomanläggning i Sverige är ansvarigheten enligt denna lag begränsad till 500 miljoner kronor för varje atomolycka. *Såvitt gäller en atomolycka som uppkommer under transport av obestrålat uran är ansvarigheten dock begränsad till 100 miljoner kronor.* För innehavare av atomanläggning utom riket bestämmes ansvarighetsbeloppet enligt anläggningsstatens lag. I fråga om atomolycka som inträffar under transport av atomsubstans avser anläggningsinnehavarens ansvarighet enligt denna lag för andra skador än skada på transportmedlet icke i något fall lägre sammanlagt belopp än 100 miljoner kronor.

De belopp som anges i första stycket innefattar icke ränta eller ersättning för rättegångskostnad.

Ersättning av statsmedel enligt 29 § bestämmes enligt de grunder som anges i 11 § första stycket, 12 och 13 §§ samt 17 § andra stycket.

Det sammanlagda beloppet av de ersättningar som skall utges i följd av en atomolycka, dels enligt 5–21 §§ samt 29 och 30 §§ av innehavare av atomanläggning och staten, dels enligt sådant avtal som avses i

Nuvarande lydelse

artikel 15 i tilläggskonventionen, är begränsat till ett belopp motsvarande *ett hundratjugo miljoner i det europeiska monetära avtalet den 5 augusti 1955 avsedda betalningsenheter sådana dessa enligt artikel 24 i avtalet var bestämda den 29 juli 1960*. I beloppet inräknas icke ränta eller ersättning för rättegångskostnad.

Föreslagen lydelse

artikel 15 i tilläggskonventionen, är begränsat till ett belopp motsvarande *300 miljoner särskilda dragningsrätter*. I beloppet inräknas icke ränta eller ersättning för rättegångskostnad.

Med uttrycket "särskilda dragningsrätter" avses de av Internationella valutafonden använda särskilda dragningsrätterna. Förs talan om ersättning, skall omräkning från särskilda dragningsrätter till svenskt mynt göras efter kursen den dag då atomolyckan inträffade, om ej för viss olycka en annan dag fastställs genom överenskommelse mellan de stater som tillträtt tilläggskonventionen. Vid omräkning till svenskt mynt skall kronans värde beräknas i enlighet med den beräkningsmetod som Internationella valutafonden sagda dag tillämpar för sin verksamhet och sina transaktioner.

Om det belopp som med tillämpning av första stycket står till förfogande för gottgörelse av statsmedel enligt 29 och 30 §§ icke förslår till ersättning för skadorna, nedsättes ersättningarna och därpå belöpande ränta med samma kvotdel. Bestämmelsen i 19 § andra stycket äger motsvarande tillämpning.

31 a §

Åvilar ansvarighet för en atomskada innehavare av atomanläggning här i riket och förslår det sammanlagda beloppet av de ersättningar som skall utges enligt 17 § första stycket och 18 § första stycket samt av statsmedel enligt 29–31 §§ eller annars enligt tilläggskonventionen icke till full ersättning för uppkommen skada, utges ytterligare ersättning av statsmedel för skada som har uppkommit

- a) här i riket,
- b) i Danmark, Finland eller Norge,

Nuvarande lydelse

Förelagden lydelse

c) annars ombord på ett fartyg eller ett luftfartyg som är registrerat i Sverige, Danmark, Finland eller Norge, eller

d) på annat ställe, om skadan har tillfogats svensk medborgare eller svensk juridisk person.

Ersättning enligt första stycket utgår också för skada i annan stat som har tillträtt tilläggskonventionen i samma mån som ersättning i denna stat skulle utgå för atomskada som uppkommer i Sverige.

Det sammanlagda beloppet av de ersättningar som skall utges i följd av en atomolycka, dels enligt 5–21 §§ och 29–31 §§ av innehavare av atomanläggning och staten, dels enligt sådant avtal som avses i artikel 15 i tilläggskonventionen, dels av staten enligt första och andra styckena, är begränsat till tre miljarder kronor. I beloppet inräknas icke ränta eller ersättning för rättegångskostnad.

I fråga om ersättning enligt första stycket har 30 § motsvarande tillämpning.

Om det belopp som med tillämpning av tredje stycket står till förfogande för gottgörelse av statsmedel icke förslår till ersättning för skadorna, nedsätts ersättningarna och därpå belöpande ränta med samma kvotdel. Bestämmelsen i 19 § andra stycket äger motsvarande tillämpning.

32 §

Har atomskada, som uppkommit i Sverige i följd av atomolycka för vars skadeverkningar innehavare av atomanläggning i Sverige är ansvarig, yppats först efter det att anläggningsinnehavarens ansvarighet upphört enligt 21 § andra stycket eller motsvarande bestämmelse i annan konventionsstats lag men inom trettio år från dagen för olyckan, utges ersättning av staten. Också för skada som yppats innan ansvarigheten sålunda upphört utges ersättning av staten, om den skadelidande visserligen underlåtit att inom föreskriven tid väcka talan eller företaga annan preskriptionsavbrytande åtgärd men haft godtagbar ursäkt för sin underlåtenhet.

Har skadestånd nedsatts enligt 19 § första stycket och, i förekommande fall, 31 § andra stycket eller

Har skadestånd nedsatts enligt 19 § första stycket och, i förekommande fall, 31 § tredje stycket och

Nuvarande lydelse

enligt motsvarande bestämmelser i annan konventionsstats lag, nedsättes ersättningen av statsmedel enligt denna paragraf i samma mån. Ersättningssskyldigheten bestäms i övrigt som om anläggningens innehavare svarat för skadan. Anspråk på ersättning skall vid äventyr av talans förlust anmälas inom tid som anges i 21 § första stycket hos myndighet som *Konungen* bestämmer.

Konungen kan förordna, att ersättning enligt denna paragraf skall utgå även för skada som uppkommit utom Sverige.

Föreslagen lydelse

31 a § femte stycket eller enligt motsvarande bestämmelser i annan konventionsstats lag, nedsättes ersättningen av statsmedel enligt denna paragraf i samma mån. Ersättningssskyldigheten bestäms i övrigt som om anläggningens innehavare svarat för skadan. Anspråk på ersättning skall vid äventyr av talans förlust anmälas inom tid som anges i 21 § första stycket hos myndighet som *regeringen* bestämmer.

Regeringen kan förordna, att ersättning enligt denna paragraf skall utgå även för skada som uppkommit utom Sverige.

33 §

Om det ansvarighetsbelopp som gäller enligt 17 § första stycket eller 18 § första stycket eller motsvarande bestämmelse i annan konventionsstats lag icke förslår till full ersättning för här i riket uppkommen skada och ersättning av statsmedel ej utgår enligt 29 § eller i övrigt enligt tilläggskonventionen, beredes gottgörelse av statsmedel enligt grunder som fastställs av *Konungen* och riksdagen. Sådan gottgörelse lämnas i här avsedda fall även i tillägg till ersättning som utges enligt 32 § för här i riket uppkommen skada, om sådan ersättning nedsatts enligt 32 § andra stycket första punkten. Gottgörelse som nu nämnts lämnas för här i riket uppkommen skada även i fall då på grund av förordnande enligt 19 § andra stycket ersättning från anläggningssinnehavaren tills vidare utgår endast med viss kvotdel och ersättning av statsmedel ej utgår enligt tilläggskonventionen.

Om det ansvarighetsbelopp som gäller enligt 17 § första stycket eller 18 § första stycket eller motsvarande bestämmelse i annan konventionsstats lag och ersättning av statsmedel som utges enligt 29–31 §§ eller i övrigt enligt tilläggskonventionen samt enligt 31 a § icke förslår till full ersättning för uppkommen skada, beredes gottgörelse av statsmedel enligt grunder som fastställs av riksdagen. Sådan gottgörelse lämnas i här avsedda fall även i tillägg till ersättning som utges enligt 32 § för här i riket uppkommen skada, om sådan ersättning nedsatts enligt 32 § andra stycket första punkten. Gottgörelse som nu nämnts lämnas även i fall då på grund av förordnande enligt 19 § andra stycket, 31 § tredje stycket andra punkten eller 31 a § femte stycket andra punkten ersättning tills vidare utgår endast med viss kvotdel.

34 §

Ersättning enligt 28, 29 eller 33 § utgår ej i anledning av atomolycka som avses i 11 § andra stycket.

Ersättning enligt 28, 29, 31 a eller 33 § utgår ej i anledning av atomolycka som avses i 11 § andra stycket.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

35 §

Belopp som utgivits enligt 28 § får staten kräva åter endast av atomanläggningens innehavare, dennes försäkringsgivare och den mot vilken anläggningens innehavare har återkravs rätt enligt 20 §.

För belopp som utgivits enligt 29 eller 33 § med anledning av att förordnande meddelats enligt 19 § andra stycket inträder staten i den rätt till ersättning av anläggningsinnehavaren som kan tillkomma den skadelidande. I övrigt kan belopp, som staten utgivit enligt 29–31 §§ eller som eljest utgivits enligt tilläggskonventionens bestämmelser i anledning av atomolycka, för vars skadeverkningar innehavare av atomanläggning i Sverige är ansvarig enligt annan konventionsstats lag, eller som staten utgivit enligt 33 §, krävas åter endast från fysisk person som orsakat skadan uppsåtligt. Motsvarande gäller i fråga om ersättning som staten utgivit enligt 32 §.

För belopp som utgivits enligt 29, 31 a eller 33 § med anledning av att förordnande meddelats enligt 19 § andra stycket inträder staten i den rätt till ersättning av anläggningsinnehavaren som kan tillkomma den skadelidande. I övrigt kan belopp, som staten utgivit enligt 29–31 och 31 a §§ eller som eljest utgivits enligt tilläggskonventionens bestämmelser i anledning av atomolycka, för vars skadeverkningar innehavare av atomanläggning i Sverige är ansvarig enligt annan konventionsstats lag, eller som staten utgivit enligt 33 §, krävas åter endast från fysisk person som orsakat skadan uppsåtligt. Motsvarande gäller i fråga om ersättning som staten utgivit enligt 32 §.

37 §

Talan i mål, som enligt 36 § får upptagas i Sverige, och talan mot staten enligt 28, 29, 32 eller 33 § väckes vid rätten i den ort där atomolyckan inträffade. Är två eller flera domstolar behöriga, väckes talan vid någon av dem.

Finnes ej behörig domstol enligt första stycket, väckes talan vid Stockholms rådhusrätt.

Talan i mål, som enligt 36 § får upptagas i Sverige, och talan mot staten enligt 28, 29, 31 a, 32 eller 33 § väckes vid rätten i den ort där atomolyckan inträffade. Är två eller flera domstolar behöriga, väckes talan vid någon av dem.

Finnes ej behörig domstol enligt första stycket, väckes talan vid Stockholms tingsrätt.

Denna lag träder i kraft den _____, utom ändringarna i 1, 12 och 31 §§ som träder i kraft den dag regeringen bestämmer.

Sammanställning av remissyttranden

Flertalet remissinstanser ställer sig positiva till förslagen i departementspromemorian.

Hovrätten för Västra Sverige, statens kärnkraftsinspektion, statens strålskyddsinstitut, statens vattenfallsverk, försäkringsinspektionen och *Folksam* tillstyrker förslagen i promemorian eller lämnar dem utan erinran.

Atomlagstifningskommittén har inte något att erinra mot de framlagda förslagen. Kommittén understryker särskilt värdet av de höjda ansvarighetsbelopp som föreslås.

Länsstyrelsen i Uppsala län, efter hörande av *Östhammars kommun* och *Lantbrukarnas länsförbund i Uppsala*¹, har inte något att erinra mot förslagen i promemorian. *Östhammars kommun* har inte heller något att erinra mot de föreslagna lagändringarna.

Lantbrukarnas riksförbund (LRF) anför:

LRF är starkt kritisk till de ersättningsregler som gäller vid atomolyckor. Enligt förbundets uppfattning är bestämmelserna utformade så att anläggningsinnehavaren gynnas på tredje mans bekostnad. Då revideringarna av konventionerna kan ses som etappmål mot ytterligare förbättringar har LRF inget att invända mot att Sverige tillträder ändringsprotokollen men vill samtidigt betona nödvändigheten av att ytterligare förbättringar genomförs snarast.

Enligt LRFs uppfattning innebär det gällande systemet en kraftig subventionering av atomanläggningarna på statsmaktens och på tredje mans bekostnad. Genom att staten övertagit en stor del av ansvarigheten vid olyckor avlastas anläggningsinnehavaren från de normala försäkringskostnader som borde åvila verksamheten. I de fall skadornas omfattning dessutom överstiger de fastställda ansvarighetsbeloppen görs begränsning i ersättningen till de skadelidande, vilket också innebär att anläggningarna t. ex. kärnkraftverken ges en otillåtlig prioriterad ställning gentemot kringboende och andra som kan komma till skada vid en olycka.

Enligt LRFs uppfattning är det bra att begränsningen 1 miljon per dödsfall eller personskada avskaffas, men förbundet vill framhålla att p. g. a. begränsningen av det totala ersättningsbeloppet som kan utgå i praktiken ändå motsvarande eller ännu hårdare begränsning uppstår med de föreslagna reglerna. Risken för att en olycka skall inträffa går att beräkna statistiskt. I de fall risken för olycka anses vara mycket liten bör detta således ge utslag i låga försäkringspremier. Mot den bakgrunden anser LRF det inte befogat att tillämpa nedsättning av ansvarighetsbelopp

¹ Länsförbundets yttrande är likalydande med LRF:s yttrande.

pen eftersom belastning i form av försäkringspremier p. g. a. den låga sannolikheten för olycka ändå bör anses överkomlig.

Förbundet reagerar mot resonemanget att ansvarsdelen av försäkrings-skäl bör begränsas till 500 miljoner kronor medan man samtidigt förordar en sakförsäkring för själva atomanläggningen på 2 miljarder kronor. På detta område anses alltså försäkringskapaciteten vara tillräcklig för ett betydligt högre belopp än på ansvarighetssidan.

LRF vill vidare hänvisa till att anläggningsinnehavarens ansvarighet i vissa andra länder är betydligt högre, t. ex. i Förbundsrepubliken Tyskland 2,3 miljarder kronor, diskussion pågår om höjning av beloppet. I Schweiz diskuteras ett lagförslag enligt vilket innehavarens ansvarighet skulle vara obegränsad. I USA är ansvarigheten begränsad till 2,3 miljarder kronor per olycka. I flera fall är en del av ansvarigheten dessutom upptäckt med statsgaranti. Enligt LRFs uppfattning är ett sådant system att föredra framför det som gäller i Sverige. I den mån försäkringskapaciteten är otillräcklig bör det ansvarighetsbelopp som staten åtar sig betraktas som en statsgaranti eller som en försäkring för vilken normala försäkringsavgifter tas ut. Detta bör gälla även för anläggningar som ägs av staten. Enligt nuvarande regler är staten inte försäkringspliktig. Fördelen med att normala försäkringspremier belastar verksamheten är att verksamheten blir mera konkurrensneutral gentemot andra verksamheter. Enligt förbundets uppfattning bör därför 17 § utformas så att anläggningsinnehavarens ansvarighet är obegränsad. Konsekvensändringar måste då göras i andra paragrafer som t. ex. reglerar nedsättning av ersättning för skador i de fall skadornas värde överstiger det totala ersättningsbeloppet.

Förbundet ifrågasätter vidare de preskriptionsregler som gäller för skador. På grund av de speciella förlopp som strålningsskador kan få och där effekterna kanske visar sig först på mycket lång sikt ifrågasätter förbundet de föreslagna preskriptionsreglerna, särskilt som dessa är utformade till att omfatta även det ansvar som staten åtagit sig.

Kravet på ökad ansvarighet från anläggningsinnehavarens sida bör också åtföljas av ökad regressrätt för staten, dvs. möjlighet att från anläggningsinnehavaren eller dennes försäkringsgivare återkräva utlagd ersättning vid skadefall.

Lantbrukarnas länsförbund i Uppsala har tidigare i skrivelser krävt bättre beredskap vid Forsmarks kärnkraftverk och krävt att t. ex. markägare och djurinnehavare hålls skadeslösa för de kostnader som en atomolycka kan medföra. Enligt förbundets uppfattning är en god beredskap och väl genomtänkta och övade aktionsprogram viktiga inslag i strävan att hålla kostnaderna vid en eventuell olycka nere.

Länsstyrelsen i Kalmar län anför efter hörande av Oskarshamns kommun:

Länsstyrelsen delar uppfattningen att möjligheterna till ersättning åt dem som lider skada vid en eventuell kärnkraftolycka bör förbättras.

Redan den penningvärdesförsämring, som ägt rum sedan de nuvarande maximibeloppen fastställdes, motiverar höjning av beloppen. Länsstyrelsen finner det också angeläget att lagstiftningen på området ändras så att Sverige kan tillträda de reviderade konventionerna.

Av promemorian framgår att den tillgängliga försäkringskapaciteten för svensk del torde klara försäkringsbelopp som svarar mot en ansvarighet om ca 500 miljoner kr. Länsstyrelsen vill därför inte yrka på att anläggningsinnehavares ansvarighetsbelopp höjs mera än vad som föreslås i promemorian.

Med anledning av uttalandet på sidan 69 i promemorian att vart och ett av de fyra reaktorområdena i Sverige kommer att utgöra en anläggning i atomansvarighetslagens mening vill länsstyrelsen fästa uppmärksamheten på att centrallagret för använt bränsle (CLAB) anläggs inom 1 km avstånd från reaktorn O 1 i Oskarshamnsverket. Då centrallagret och kärnkraftverket har skilda ägare/innehavare medför det enligt den föreslagna lagändringen att det blir två anläggningar i atomansvarighetslagens mening.

Länsstyrelsen har i övrigt inte någon erinran mot de framförda förslagen och tillstyrker föreslagna ändringar av atomansvarighetslagen.

Oskarshamns kommun:

Kommunstyrelsen anser det vara angeläget att rätten till ersättning för skadelidande tredje man i samband med drift av atomanläggning har tillfredsställande innehåll och omfattning. Nuvarande ansvarighetsbelopp har varit oförändrade sedan slutet av 1960-talet. De förändringar av penningvärdet som förekommit sedan dess visar klart på behov av antingen omräkning av ansvarighetsbeloppen med kortare tidsintervaller än vad som hittills varit fallet eller införande av ett system med möjlighet till fortlöpande omräkningar i takt med penningvärdeförändringarna. Kommunstyrelsen hemställer att regler för lösandet av nämnda problem övervägs i samband med nu aktuella ändringar i atomansvarighetslagstiftningen.

Kommunstyrelsen förutsätter att i begreppet atomanläggning i 1 § atomansvarighetslagen ingår centrallagret för använt kärnbränsle och alla lager för radioaktiva produkter som finns vid kärnkraftverken samt hantering av sådana produkter. Mot föreslagna nya ersättningsbelopp för de olika stegen i ansvarighetssystemet och dess uppbyggnad har kommunstyrelsen intet att erinra. Förslaget att staten påtar sig ett civilrättsligt ansvar utöver vad som krävs enligt föreliggande tilläggskonvention tillstyrkes. Kommunstyrelsen har heller intet att erinra mot att gränsen för statsansvaret sätts till tre miljarder kronor för skador för vilka innehavare av svenska atomanläggningar är ansvariga.

Länsstyrelsen i Malmöhus län tillstyrker förslagen i promemorian. Den anmärker att det torde i praktiken vara omöjligt att begära att anläggningsinnehavaren skall ha ett obegränsat ansvar, bl. a. på grund av försäkringsmarknadens kapacitet.

Kävlinge kommun, som inte har något att erinra mot förslagen i promemorian, anser att frågan om det ansvarighetsbelopp som gäller för anläggningsinnehavaren bör prövas på nytt i framtiden.

Länsstyrelsen i Hallands län har inte något att erinra mot att Sverige tillträder ändringsprotokollet till tilläggskonventionen. Länsstyrelsen noterar dock att utvidgningarna av begreppet on-site-property, vilket i första hand gynnar en eventuellt skadeståndsberättigad, får anses värdefull. Länsstyrelsen anser det vara av stor vikt att allmänhetens ersättningsmöjligheter ytterligare kan förbättras i händelse av atomolyckor, m. m. Länsstyrelsen anför vidare:

På de skäl som redovisas i promemorian torde det därvid inte längre vara befogat att inte låta anläggningsinnehavaren bära en betydligt större andel av det ekonomiska ansvaret vid en eventuell olycka. Det bedöms sålunda vara skäligt att höja avgiften i 17 § lagen enligt förslaget. Jämväl införandet av ett statsansvar enligt 31 a § lagen synes välgrundat. Det kan dock ifrågasättas om inte det angivna beloppet bör göras flexibelt med hänsyn till eventuella förändringar av nuvarande penningvärde. Oaktat staten under alla förhållanden torde få tillskjuta medel, om de i lagen föreskrivna maximibeloppen inte skulle förslå, kan en sådan reglering vara av visst värde.

Härutöver vill länsstyrelsen även ifrågasätta om inte förklaringen av "särskilda dragningsrätter" i 31 § andra stycket lagen rent lagtekniskt i stället bör inordnas under 1 §, som innehåller definitioner av vissa begrepp som används i lagen. Det förhållandet att 31 § ej avses träda i kraft, förrän ändringsprotokollet till tilläggskonventionen träder i kraft torde ej utgöra hinder däremot.

Aktiebolaget ASEA-ATOM

Anläggningsinnehavarens ansvarighet enligt 17 § uppgår f. n. till 50 miljoner kronor för varje atomolycka, med möjlighet för regeringen att i vissa fall fastställa ett lägre ansvarsbelopp, lägst 25 miljoner kronor. Enligt 22 och 23 §§ får försäkringen tas så att denna vid varje tidpunkt gäller för anläggningen med ett belopp motsvarande minst 120% av ansvarsbeloppet. I enlighet härmed har bolaget hos Svenska Atomförsäkringspoolen tecknat ansvarsförsäkring för bolagets bränslefabrik på Finnslättområdet i Västerås med försäkringsbeloppet 30 miljoner kronor. Vidare har försäkringsavtal tecknats avseende bolagets ansvar för atomskada till följd av atomolycka under transport av atomsubstans med försäkringsbeloppet 30 respektive 60 miljoner beroende på transportens innehåll.

I promemorian föreslås en höjning av anläggningsinnehavarens ansvarighet från 50 till 500 miljoner kronor. Enligt vad bolaget erfarit kommer Svenska Atomförsäkringspoolen att kunna tillgodose motsvarande krav på höjning av ansvarsförsäkringsbeloppen, dvs. till 600 miljoner kronor.

Emellertid kommer detta, som även anges i promemorian, att påverka försäkringsbeloppen för korresponderande sakförsäkringar.

Nuvarande möjligheter att i vissa fall fastställa ett lägre ansvarsbelopp har, utan att skäl härför angivits i departementspromemorian begränsats till endast atomolycka som uppkommer under transport av obestrålat uran. För detta fall har föreslagits ansvarsbeloppet 100 miljoner kronor mot f. n. 25 miljoner kronor. Finnslättsfabriken kommer däremot enligt förslaget inte längre att omfattas av möjligheten av ett lägre ansvarsbelopp. Det nuvarande ansvarsbeloppet 25 miljoner kronor kommer därigenom att höjas till 500 miljoner kronor. För anläggningen gäller f. n. ett sakförsäkringsbelopp om 1 200 miljoner kronor, vilket inte är tillräckligt för att täcka anläggningens fulla värde. En höjning av ansvarsbeloppet enligt förslaget kan komma att leda till en minskning av sakförsäkringsbeloppet för Finnslättsfabriken på motsvarande sätt som för kärnkraftverken.

Eftersom verksamheten i Finnslättsfabriken enligt gällande tillstånd endast avser obestrålat uran synes rent tekniska skäl tala för att de motiv, som ansetts giltiga för att fastställa ett lägre ansvarsbelopp för transport av obestrålat uran, även skulle vara giltiga för verksamheten i Finnslättsfabriken. Bolaget föreslår därför att 17 § i atomansvarighetslagen utformas så att ansvarigheten för atomolycka i bränslefabriker, som endast bearbetar obestrålat uran, begränsas till 100 miljoner kronor.

Forsmarks kraftgrupp aktiebolag (FKA):

FKA har hos Svenska Atomförsäkringspoolen tecknat dels ansvarsförsäkring avseende atomanläggningen Forsmark block 1 och 2, dels sakförsäkring. Ansvarförsäkringen gäller med ett försäkringsbelopp om 60 milj. kronor. Såvitt avser sakförsäkringen är beloppet begränsat till – för år 1981 – 2 100 miljoner kronor trots att anläggningarna har ett väsentligt högre värde. Anledningen till det otillräckliga sakförsäkringsbeloppet är den begränsade – totala – försäkringskapacitet som står till buds på den svenska och den internationella försäkringsmarknaden. Frågan om höjning av det ansvarsbelopp, för vilket anläggningsinnehavaren svarar måste därför ses i belysning jämväl av den kapacitet som finns på sakförsäkrings- sidan.

Det nuvarande beloppet för anläggningsinnehavarens ansvarighet fastställdes vid atomansvarighetslagens tillkomst år 1968 och har sedan dess stått oförändrat. En höjning av beloppet synes därför motiverad, varvid kapaciteten på sakförsäkrings- sidan dock måste uppmärksammas. Här bör vidare försäkringsfrågornas samband med finansierings- och säkerhets- aspekter uppmärksammas, då det för anläggningsinnehavaren, för att kunna möjliggöra upptagande av lån, kan vara av största vikt att kärnkraftan- läggningens värde åtminstone till väsentlig del täcks av sakförsäkring. Den i promemorian föreslagna höjningen från 50 till 500 milj. kronor synes – sedd från bl. a. denna synpunkt – ligga på gränsen för vad som kan anses

tillrådligt. Hur en föreslagen höjning kommer att påverka kapaciteten för sakförsäkringarna är givetvis omöjligt att nu fastslå men i promemorian har angivits att en sänkning av kapaciteten med 250–300 milj. kronor förefaller trolig. Sammanfattningsvis skulle FKA vilja hävda att en något mindre höjning av anläggningsinnehavarens ansvarighet hade varit önskvärd men att den föreslagna höjningen med största tveksamhet ändå må kunna accepteras. Här må också kunna tilläggas att en viss "inflationvinst" möjligen kan tänkas uppstå, därest det dröjer med lagens ikraftträdande.

Beträffande sistnämnda fråga – ikraftträdande för de föreslagna ändringarna – bör beaktas att sak- och ansvarsförsäkringar tecknas per kalenderår. Då såsom ovan angivits en höjning av ansvarsbeloppet kommer att inverka även på sakförsäkringsbeloppen måste såväl ansvars- som sakförsäkringar omförhandlas. Det synes därför vara rationellt att de nya reglerna träder i kraft vid ett årsskifte, förslagsvis 1983-01-01.

Oskarshamnsverkets Kraftgrupp Aktiebolag (OKG):

OKG har hos Svenska Atomförsäkringspoolen tecknat dels ansvarsförsäkring avseende atomanläggningen Oskarshamnsverket block 1 och 2, dels sakförsäkring. Ansvarsförsäkringen gäller med ett försäkringsbelopp om 60 milj. kronor. Såvitt avser sakförsäkringen är beloppet begränsat till – för år 1981 – 2 100 milj. kronor trots att anläggningarna har ett väsentligt högre värde. Anledningen till det otillräckliga sakförsäkringsbeloppet är den begränsade – totala – försäkringskapacitet som står till buds på den svenska och den internationella försäkringsmarknaden. Frågan om höjning av det ansvarsbelopp, för vilket anläggningsinnehavaren svarar, måste därför ses i belysning jämväl av den kapacitet som finns på sakförsäkrings- sidan.

Det nuvarande beloppet för anläggningsinnehavarens ansvarighet fastställdes vid atomansvarighetslagens tillkomst år 1968 och har sedan dess stått oförändrat. En höjning av beloppet synes därför motiverad, varvid kapaciteten på sakförsäkringssidan dock måste uppmärksammas. Här bör vidare försäkringsfrågornas samband med finansierings- och säkerhetsaspekter uppmärksammas, då det för anläggningsinnehavaren, för att kunna möjliggöra upptagande av lån, kan vara av största vikt att kärnkraftanläggningens värde åtminstone till väsentlig del täcks av sakförsäkring. Den i promemorian föreslagna höjningen från 50 till 500 milj. kronor synes sedd från bl. a. denna synpunkt – ligga på gränsen för vad som kan anses tillrådligt. Hur en föreslagen höjning kommer att påverka kapaciteten för sakförsäkringarna är givetvis omöjligt att nu fastslå men i promemorian har angivits att en sänkning av kapaciteten med 250–300 milj. kronor förefaller trolig. Sammanfattningsvis skulle OKG vilja hävda att en något mindre höjning av anläggningsinnehavarens ansvarighet hade varit önskvärd men att den föreslagna höjningen med största tveksamhet ändå må kunna

accepteras. Här må också kunna tilläggas att en viss "inflationsvinst" möjligen kan tänkas uppstå, därest det dröjer med lagens ikraftträdande.

Beträffande sistnämnda fråga – ikraftträdande för de föreslagna ändringarna – bör beaktas att sak- och ansvarsförsäkringar tecknas per kalenderår. Då såsom ovan angivits en höjning av ansvarsbeloppet kommer att inverka även på sakförsäkringsbeloppen måste såväl ansvars- som sakförsäkringar omförhandlas. Det synes därför vara rationellt att de nya reglerna träder i kraft vid ett årsskifte, förslagsvis 1983-01-01.

Studsvik energiteknik AB:

STUDSVIK finner i huvudsak inget att invända mot de föreslagna ändringarna i och tilläggen till lagen. Betydelsen av att i dessa ansvarighetsfrågor nå största möjliga internationella harmonisering stod klar redan vid lagens tillkomst och har sedan dess blivit ytterligare betonad.

Bolaget vill här dock ta tillfället i akt att framhålla betydelsen av en klar och enhetlig nomenklatur i dessa sammanhang. Lagens 1 § innehåller definitioner av ett antal begrepp, vilka är av central betydelse i den följande lagtexten och för lagens tillämpning. I vissa fall ges begreppen benämningar som är specifika för denna lag, i andra fall är benämningarna synonyma med sådana som har vedertagen tekniskt-vetenskaplig betydelse. I ytterligare något fall – t. ex. beträffande "radioaktivt material" – finns lagfästa definitioner i andra lagar.

STUDSVIK vill rekommendera att i samband med översynen av lagstiftningen på atomenergiområdet nomenklaturen överses och harmoniseras samt i möjlig mån anslutes till vedertaget tekniskt-vetenskapligt språkbruk. Härigenom skulle många anledningar till missförstånd och tolkningssvårigheter undanröjas. Som exempel på oklarheter av detta slag vill bolaget anföra andra satsen i förslagets 2 §. Här talas om "... annan anläggning som innehåller *radioaktivt material* ...". STUDSVIK finner att det för lagen specifika begreppet *atoms substans* bättre skulle passa syftet. Tolkar man "radioaktivt material" i fysikalisk mening blir satsen närmast meningslös, tolkar man orden enligt strålskyddslagen leder den till otaliga gränsdragningsproblem.

Bolaget finner för övrigt den tidigare formuleringen av första satsen i 2 § mer ändamålsenlig än förslagets. Det senare lägger onödigtvis alltför stor vikt vid det godtyckligt valda, precisa avståndet 1000 m samt den ordningsföljd i vilken tre eller flera anläggningar hos samma ägare kan ha kommit att uppföras.

Svensk kärnbränsleförsörjning AB (SKBF):

På uppdrag av sina delägare, som omfattar den svenska kärnkraftindustrin, svarar SKBF för projektering och uppförande av ett centrallager för mellanlagring av använt kärnbränsle (CLAB), som är beläget i omedelbar anslutning till Oskarshamnsvverkets Kraftgrupp AB:s anläggning för kärn-

kraftproduktion i Simpevarp. CLAB i färdigt skick, som omfattas av begreppet atomanläggning i atomansvarighetslagen, kommer att ägas och drivas av SKBF, och SKBF kommer således att intaga ställning av innehavare av atomanläggning enligt lagen. SKBF kommer vidare att ombesörja transporten av använt bränsle destinerat för upparbetning i Frankrike samt transporter till CLAB. Under projektering i SKBF:s regi är vidare en anläggning för förvaring av låg- och medelaktivt avfall (reaktoravfall).

I anslutning till förslaget i angiven del vill SKBF endast framhålla, att den hantering av radioaktiva ämnen i form av använt kärnbränsle som äger rum i och under transport till och från CLAB respektive som sker med låg- och medelaktivt avfall från nukleär synpunkt väsentligt skiljer sig från förhållandena i en atomreaktor. De grundläggande förutsättningarna för spridning av radioaktivitet vid någon form av olycka är väsensskilda och vid transporter är därjämte att beakta de mycket begränsade kvantiteter som förekommer per transport.

Från risk- och skadesynpunkt föreligger således väsentligt olika förhållanden vid de olika former av hantering av atomsubstans som förekommer inom kärnkraftindustrin, vartill nu föreliggande förslag icke tar hänsyn genom någon motsvarande differentiering i fråga om ansvarighetsbeloppet.

Svenska atomförsäkringspoolen:

Anläggningsinnehavarens ansvarighet enligt 17 § uppgår f. n. till 50 milj. kronor för varje atomolycka, med möjlighet för regeringen att i vissa fall fastställa ett lägre ansvarsbelopp, lägst 25 milj. kronor. Annan anläggningsinnehavare än staten är skyldig att teckna försäkring för sitt ansvar. Enligt 22 och 23 §§ får försäkringen tas så att denna vid varje tidpunkt gäller för anläggningen med ett belopp motsvarande minst 120 % av ansvarsbeloppet. I enlighet härmed har poolen meddelat ansvarsförsäkring för de svenska atomanläggningarna Barsebäck, Forsmark och Oskarshamn med försäkringsbeloppet 60 milj. kronor samt AB Asea-Atoms bränslefabrik i Finnslätt med försäkringsbeloppet 30 milj. kronor. Vidare har poolen ingått försäkringsavtal med Asea-Atom avseende bolagets ansvar för atomskada till följd av atomolycka under transport av atomsubstans med försäkringsbeloppet 30 resp 60 milj. kronor beroende på transportens innehåll.

För ovannämnda anläggningar liksom för Asea-Atoms transporter har poolen vidare meddelat försäkring mot skada på själva anläggningarna resp. det transporterade bränslet (sakförsäkring). För de tre kärnkraftverken är sakförsäkringsbeloppet begränsat till f. n. 2 100 milj. kronor oaktat anläggningarna har ett högre värde. Anläggningarna är återförsäkrade genom ett 20-tal utländska atomförsäkringspooler. Anledningen till det otillräckliga sakförsäkringsbeloppet är den begränsade försäkringskapacitet som står till buds på den svenska och den internationella försäkringsmarknaden. Kapaciteten ökar dock år för år, och för nästkommande år räknar

poolen med att uppnå en kapacitet av ca 2 500 milj. kronor per kärnkraftverk.

En och samma skadehändelse kan naturligtvis ge upphov till skada såväl på tredje man som på själva anläggningen. Vid bedömning av den kapacitet som resp. atomförsäkringspool kan ställa till förfogande för en anläggning räknar man därför i regel med ett gemensamt belopp för ansvars- och sakförsäkringarna. Detta leder till att ju större kapacitet som fordras för ansvarsförsäkringen, desto mindre kapacitet står till förfogande för sakförsäkringen och vice versa.

I promemorian föreslås en höjning av anläggningsinnehavarens ansvarighet från 50 till 500 milj. kronor. Poolen räknar med att kunna tillgodose motsvarande krav på höjning av ansvarsförsäkringsbeloppen, dvs. till 600 milj. kronor. Emellertid kommer detta, av skäl som ovan anförts, att påverka försäkringsbeloppen för sakförsäkringarna. Exakt hur stor denna påverkan kan komma att bli är omöjligt att förutse, men i promemorian antagen minskning med 250–300 milj. kronor förefaller vara en rimlig bedömning.

Möjligheten att i vissa fall fastställa ett lägre ansvarsbelopp har i förslaget begränsats till atomolycka som uppkommer under transport av obestrålat uran. För detta fall har föreslagits ansvarsbeloppet 100 milj. kronor mot f. n. 25 milj. kronor. Finnslättsanläggningen kommer enligt förslaget inte längre att omfattas av möjligheten av ett lägre ansvarsbelopp. Det nuvarande ansvarsbeloppet 25 milj. kronor kommer därigenom att höjas till 500 milj. kronor. För anläggningen gäller f. n. ett sakförsäkringsbelopp om 1 200 milj. kronor. En höjning av ansvarsbeloppet enligt förslaget kan komma att påverka sakförsäkringsbeloppet för anläggningen.

Den egendom som f. n. enligt 12 § är undantagen från atomansvarighetslagens ersättningsregler, s. k. on-site-property, utvidgas genom förslaget till att omfatta även annan atomanläggning inom samma område, oberoende av ägare, däri inbegripet sådan anläggning under uppförande. Poolen vill peka på det ökade behov av sakförsäkringsskydd mot atomskada, som därigenom kan uppkomma för berörda anläggningar. Detta behov torde få tillgodoses genom särskild sakförsäkring inom ramen för vad som är möjligt med hänsyn till kapacitetsbegränsningen.

I frågan om tidpunkt för de nya reglernas ikraftträdande vill poolen framhålla följande.

Sak- och ansvarsförsäkringarna för Barsebäck, Forsmark och Oskarshamn tecknas per kalenderår och förnyas således den 1 januari varje år. Som ovan framhållits kommer den föreslagna höjningen av ansvarsförsäkringsbeloppen att påverka även sakförsäkringarna för samma anläggningar. Såväl ansvars- som sakförsäkringarna måste således omförhandlas vad gäller bl. a. försäkringsbeloppen från den tidpunkt de nya reglerna träder ikraft. Med hänsyn till återförsäkringarna är det förenat med svårigheter att genomföra detta under ett löpande försäkringsår. Poolen vill därför

framhålla som önskvärt att de nya reglerna träder i kraft vid ett årsskifte, vilket med hänsyn till tidplanen för lagstiftningsarbetet borde kunna innebära ett ikraftträdande den 1 januari 1983.

Svenska försäkringsbolags riksförbund och *Sjöassuradörernas förening* instämmer i vad som har anförts i Svenska atomförsäkringspoolens yttrande.

Sveriges advokatsamfund anser att lagförslaget är väl ägnat att läggas till grund för lagstiftning. Samfundet anför vidare:

Samfundet har ingen erinran mot att anläggningsinnehavarens civilrättsliga ansvarighet även i fortsättningen begränsas till ett visst belopp för varje atomolycka. Redan med hänsyn till den penningvärdesförsämring som skett sedan slutet på 1960-talet är det rimligt, att de 1968 senast fastställda beloppsgränserna uppräknas. Tilläggskonventionens ikraftträdande år 1974 samt 1981 års ändringsprotokoll gör en höjning av beloppen ofrånkomlig.

Samfundet har ingen erinran mot förslaget om höjning i 17 § av nämnda ansvarighetsbelopp för anläggningsinnehavaren från 50 miljoner kronor till 500 miljoner kronor per atomolycka, vilket i fall av transport av obestrålat uran skall kunna nedsättas till lägst 100 miljoner kronor (förut lägst 25 miljoner kronor).

I samband med sitt 1966 avgivna remissyttrande erinrade samfundet om sitt tidigare ställningstagande (se TSA 1962 sid. 618) till förmån för en fördubbling av det till 500 000 kronor bestämda ansvarighetsbeloppet vid dödsfall eller personskada. Samfundet, som med viss tvekan godtog att beloppsgränsen även efter 1966 låg kvar på 500 000 kronor, ser med tillfredsställelse att den särskilda begränsningen till ett visst belopp vid dödsfall eller personskada nu föreslås upphävd.

Med hänsyn till 1981 års ändringsprotokoll föreslås den i 31 § angivna övre gränsen för statsansvaret enligt tilläggskonventionen höjd från 120 miljoner betalningsenheter till 300 miljoner särskilda dragningsrätter (motsvarande c:a 1,7 miljarder kronor). Samfundet delar den uppfattning som kommer till uttryck i promemorian att svenska staten bör ikläda sig ett extra ansvar för svenska atomanläggningar utöver tilläggskonventionens nämnda maximibelopp och att övre gränsen för det extra statsansvaret i enlighet med 31 a § lämpligen bör sättas till tre miljarder kronor (vari ingår ersättningen enligt första, andra och tredje stegen).

Slutligen önskar samfundet uttala sin tillfredsställelse över utvidgningen och preciseringen av begreppet "on-site-property" (12 §), varigenom skadelidande tredje man tillförsäkras ökat skydd i anläggningsinnehavarens ansvarsförsäkring.

Sydkraft:

Sydkraft anser det angeläget att ersättningsbeloppen i 1968 års atoman-svarighetslag snarast anpassas till det penningvärde som råder i dag.

Anläggningsinnehavarnas ansvarighet är i dag begränsad till 50 miljoner kronor per olycka. Det föreslås nu att denna ansvarighet höjes till 500 miljoner kronor, dvs. att en försäkring på 600 miljoner kronor i realiteten måste tecknas. En höjning i denna storleksordning måste, som även påpekas i promemorian, påverka kapaciteten för försäkring av skada på själva anläggningen. Beloppet 250–300 miljoner kronor har nämnts och med tanke på att världskapaciteten för sakförsäkringen i dag uppgår till 2,1 miljarder kronor per kärnkraftverk, är påverkan av försäkringskapaciteten allvarlig ur belåningssynpunkt. Vidare må påpekas att anläggningsinnehavarens ansvar enligt lagförslaget, bortsett från statens nypåtagna ansvar enligt "fjärde steget", procentuellt ökas med 1000% jämfört med ca 150 för staten och ca 260 för konventionsstaterna. Sydkraft förordar att den föreslagna höjningen av anläggningsinnehavarens ansvar genomföres stegvis i takt med att försäkringskapaciteten ökar. Härför talar även den föreslagna utvidgningen av on-site-property-begreppet. Den föreslagna utvidgningen härav kommer att medföra ett ökat behov av försäkringsskydd med ty ökade försäkringskostnader. Vidare kommer de höjda ansvarsbeloppen för transportförsäkringar att medföra ökade försäkringskostnader.

Enligt atomansvarighetslagen är staten som anläggningsinnehavare befriad från att teckna i nämnda lag föreskrivna försäkringar. Sydkraft vill ifrågasätta om det längre, vad gäller landets kärnkraftverk, finns anledning att i atomansvarighetslagen uppställa olika bestämmelser beträffande försäkringsskyldigheten beroende på ägare.

Det remitterade förslaget

Förslag till

Lag om ändring i atomansvarighetslagen (1968: 45)

Härigenom förordnas i fråga om atomansvarighetslagen (1968: 45)¹
 dels att 41 § skall upphöra att gälla,
 dels att i 3, 4, 10, 19, 21, 22, 25, 27, 36 och 39 §§ ordet "Konungen" skall
 bytas ut mot "regeringen",
 dels att 1, 2, 9, 12, 17, 30–35 och 37 §§ skall ha följande lydelse,
 dels att i lagen skall införas en ny paragraf, 31 a §, av nedan angivna
 lydelse,

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 §

I denna lag förstås med
atombränsle: klyvbart material, bestående av uran eller plutonium i form av metall eller i legering eller i kemisk förening, och annat klyvbart material som *Konungen* anger;
radioaktiv produkt: annat radioaktivt material än atombränsle samt radioaktivt avfall, om materialet eller avfallet bildats vid framställning eller användning av atombränsle eller blivit radioaktivt genom bestrålning i samband med sådan framställning eller användning;
atomsustans: dels atombränsle med undantag av naturligt uran och utarmat uran, dels radioaktiv produkt med undantag av radioisotoper, som användes för eller gjorts färdiga att användas för industriellt, kommersiellt, jordbrukstekniskt, medicinskt eller vetenskapligt ändamål;

atomreaktor: anordning som innehåller atombränsle under sådana förhållanden att klyvning av atomkärnor i en självunderhållande kedjereaktion kan uppkomma i anordningen utan tillskott av neutroner från annan källa;

I denna lag förstås med
atombränsle: klyvbart material, bestående av uran eller plutonium i form av metall eller i legering eller i kemisk förening, och annat klyvbart material som *regeringen* anger;
radioaktiv produkt: annat radioaktivt material än atombränsle samt radioaktivt avfall, om materialet eller avfallet bildats vid framställning eller användning av atombränsle eller blivit radioaktivt genom bestrålning i samband med sådan framställning eller användning;
atomsustans: dels atombränsle med undantag av naturligt uran och utarmat uran, dels radioaktiv produkt med undantag av radioisotoper, som användes för eller gjorts färdiga att användas för industriellt, kommersiellt, jordbrukstekniskt, medicinskt eller vetenskapligt ändamål eller för undervisningsändamål;

atomreaktor: anordning som innehåller atombränsle under sådana förhållanden att klyvning av atomkärnor i en självunderhållande kedjereaktion kan uppkomma i anordningen utan tillskott av neutroner från annan källa;

¹ Senaste lydelse av 3 § 1974: 249.

Nuvarande lydelse

atomanläggning: atomreaktor med undantag av atomreaktor som infogats i fartyg eller annat transportmedel och där användes eller är avsedd att användas som kraftkälla; fabrik för framställning eller behandling av atomsubstans; fabrik för separation av isotoper i atombränsle; fabrik för bearbetning av bestrålat atombränsle; anläggning för förvaring av atomsubstans, om anläggningen ej är avsedd endast för tillfällig uppläggning under transport av substansen; annan anläggning, som *Konungen* bestämmer, i vilken finnes atombränsle eller radioaktiv produkt;

anläggningsstat: för varje atomanläggning den konventionsstat inom vars område anläggningen ligger eller, om anläggningen icke ligger inom någon stats område, den konventionsstat som driver eller har godkänt anläggningen;

innehavare av atomanläggning: i fråga om anläggning i Sverige den som med tillstånd enligt atomenergilagen den 1 juni 1956 (nr 306) eller i övrigt driver eller innehar anläggningen och i fråga om anläggning utom riket den som enligt lagen i anläggningsstaten är att anse som anläggningens innehavare;

atomskada: dels skada som orsakas av radioaktiva egenskaper hos atombränsle eller radioaktiv produkt eller av radioaktiva egenskaper i förening med giftiga, explosiva eller andra farliga egenskaper hos bränslet eller produkten, dels skada som orsakas av joniserande strålning från annan strålningskälla i en atomanläggning än atombränsle eller radioaktiv produkt;

atomolycka: sådan händelse eller serie händelser med samma ursprung som orsakar atomskada;

Pariskonventionen: den i Paris den 29 juli 1960 avslutade konventionen om skadeståndsansvar på atomenergins område i dess lydelse

Föreslagen lydelse

atomanläggning: atomreaktor med undantag av atomreaktor som infogats i fartyg eller annat transportmedel och där användes eller är avsedd att användas som kraftkälla; fabrik för framställning eller behandling av atomsubstans; fabrik för separation av isotoper i atombränsle; fabrik för bearbetning av bestrålat atombränsle; anläggning för förvaring av atomsubstans, om anläggningen ej är avsedd endast för tillfällig uppläggning under transport av substansen; annan anläggning, som *regeringen* bestämmer, i vilken finnes atombränsle eller radioaktiv produkt;

anläggningsstat: för varje atomanläggning den konventionsstat inom vars område anläggningen ligger eller, om anläggningen icke ligger inom någon stats område, den konventionsstat som driver eller har godkänt anläggningen;

innehavare av atomanläggning: i fråga om anläggning i Sverige den som med tillstånd enligt atomenergilagen (1956:306) eller i övrigt driver eller innehar anläggningen och i fråga om anläggning utom riket den som enligt lagen i anläggningsstaten är att anse som anläggningens innehavare;

atomskada: dels skada som orsakas av radioaktiva egenskaper hos atombränsle eller radioaktiv produkt eller av radioaktiva egenskaper i förening med giftiga, explosiva eller andra farliga egenskaper hos bränslet eller produkten, dels skada som orsakas av joniserande strålning från annan strålningskälla i en atomanläggning än atombränsle eller radioaktiv produkt;

atomolycka: sådan händelse eller serie händelser med samma ursprung som orsakar atomskada;

Pariskonventionen: den i Paris den 29 juli 1960 avslutade konventionen om skadeståndsansvar på atomenergins område i dess lydelse

Nuvarande lydelse

enligt det i Paris den 28 januari 1964 avslutade tilläggsprotokollet;

tilläggskonventionen: den i Bryssel den 31 januari 1963 avslutade och genom det i Paris den 28 januari 1964 avslutade tilläggsprotokollet reviderade tilläggskonventionen till Pariskonventionen;

konventionsstat: stat som tillträtt Pariskonventionen.

Konungen kan förordna, att från lagens tillämpning skall undantagas atomanläggning, atombränsle eller radioaktiv produkt, om den risk som är förbunden med anläggningen, bränslet eller produkten är ringa.

Konungen eller myndighet som Konungen bestämmer kan beträffande atomanläggningar i Sverige förordna, att två eller flera anläggningar som är i samma innehavares hand och ligger i varandras omedelbara närhet skall vid tillämpningen av denna lag behandlas som en anläggning.

Har atomskada i annat fall än som avses i 5–8 §§ orsakats av atomsubstans, vilken kom från

Föreslagen lydelse

enligt det i Paris den 28 januari 1964 avslutade tilläggsprotokollet eller nämnda konvention i dess lydelse enligt detta protokoll och det i Paris den 1981 avslutade ändringsprotokollet;

tilläggskonventionen: den i Bryssel den 31 januari 1963 avslutade tilläggskonventionen till Pariskonventionen i den lydelse som nämnda tilläggskonvention har fått genom det i Paris den 28 januari 1964 avslutade tilläggsprotokollet och det, likaledes i Paris, den 1981 avslutade ändringsprotokollet;

konventionsstat: stat som tillträtt Pariskonventionen.

Regeringen kan förordna, att från lagens tillämpning skall undantagas atomanläggning, atombränsle eller radioaktiv produkt, om den risk som är förbunden med anläggningen, bränslet eller produkten är ringa.

2 §

Ligger två eller flera atomanläggningar som har samma innehavare i närheten av varandra, skall den av anläggningarna som har uppförts först och den eller de som befinner sig inom en radie av 1 000 meter från den första anläggningen vid tillämpningen av denna lag tillsammans behandlas som en atomanläggning. Om i ett sådant fall en annan anläggning som innehåller radioaktivt material ligger inom nämnda radie, skall den anläggningen och atomanläggningarna tillsammans betraktas som en anläggning, om de har samma innehavare. Vad som nu har sagts gäller bara beträffande anläggningar i Sverige.

9 §

Har atomskada i annat fall än som avses i 5–8 §§ orsakats av atomsubstans, vilken kom från

Nuvarande lydelse

atomanläggning i Sverige eller i annan konventionsstat eller vilken före atomolyckan varit under transport som avses i 7 §, åvilar ansvarigheten för skadan den anläggningsinnehavare som vid tiden för olyckan hade substansen i sin besittning eller, om substansen då icke var i någon anläggningsinnehavares besittning, den anläggningsinnehavare som senast haft substansen i sin besittning. Om atomsubstansen före olyckan varit under transport och icke efter transporten varit i någon anläggningsinnehavares besittning, åvilar dock ansvarigheten den anläggningsinnehavare som när transporten upphörde var ansvarig enligt 6 eller 7 § för atomskada i följd av atomolycka under transporten.

Föreslagen lydelse

atomanläggning i Sverige eller i annan konventionsstat eller vilken före atomolyckan varit under transport som avses i 7 §, åvilar ansvarigheten för skadan den anläggningsinnehavare som vid tiden för olyckan hade substansen i sin besittning. Var substansen då icke i någon anläggningsinnehavares besittning, åvilar ansvarigheten den anläggningsinnehavare som senast haft substansen i sin besittning. Har en anläggningsinnehavare genom skriftligt avtal övertagit ansvarigheten för sådan atomskada, åvilar ansvarigheten denne. Om atomsubstansen före olyckan varit under transport och icke efter transporten varit i någon anläggningsinnehavares besittning, åvilar ansvarigheten den anläggningsinnehavare som när transporten upphörde var ansvarig enligt 6 eller 7 § för atomskada i följd av atomolycka under transporten.

12 §

Innehavare av atomanläggning svarar ej enligt denna lag för skada på anläggningen eller på egendom som vid tiden för atomolyckan fanns inom anläggningens område och användes eller var avsedd att användas i förbindelse med denna.

Innehavare av atomanläggning svarar ej enligt denna lag för

1. skada på atomanläggningen eller på annan atomanläggning inom samma område, däri inbegripet annan atomanläggning under uppförande.

2. skada på egendom som vid tiden för atomolyckan fanns inom detta område och användes eller var avsedd att användas i förbindelse med en sådan anläggning inom området.

Är innehavare av atomanläggning i annan konventionsstat ansvarig i anledning av atomolycka som inträffat under transport av atomsubstans, avgöres enligt anläggningsstatens lag, om ersättning skall utgå för skada på transportmedlet.

Angående ansvarighet för skada som avses i första eller andra stycket enligt andra skadeståndsregler än som innefattas i denna lag meddelas bestämmelser i 14 § andra stycket.

17 §

För innehavare av atomanläggning i Sverige är ansvarigheten en-

För innehavare av atomanläggning i Sverige är ansvarigheten en-

Nuvarande lydelse.

ligt denna lag begränsad till *femtio* miljoner kronor för varje atomolycka. *Konungen eller myndighet som Konungen bestämmer kan, med hänsyn till anläggningens storlek eller art, omfattningen av transport eller annan omständighet, fastställa ett lägre belopp, dock ej under tjugofem miljoner kronor.* För innehavare av atomanläggning utom riket bestämmes ansvarighetsbeloppet enligt anläggningsstatens lag. I fråga om atomolycka som inträffar under transport av atoms substans avser anläggningsinnehavarens ansvarighet enligt denna lag för andra skador än skada på transportmedlet icke i något fall lägre sammanlagt belopp än *tjugofem miljoner kronor.*

Ersättning i anledning av dödsfall eller personskada är för varje dödad eller skadad person begränsad till en miljon kronor.

De belopp som anges i första och andra styckena innefattar icke ränta eller ersättning för rättegångskostnad.

Föreslagen lydelse

ligt denna lag begränsad till 500 miljoner kronor för varje atomolycka. *Såvitt gäller anläggning enbart för framställning, behandling eller förvaring av obestrålat uran är ansvarigheten dock begränsad till 100 miljoner kronor för varje olycka. Detsamma gäller i fråga om atomolyckor som uppkommer under transport av sådant uran.* För innehavare av atomanläggning utom riket bestämmes ansvarighetsbeloppet enligt anläggningsstatens lag. I fråga om atomolycka som inträffar under transport av atoms substans avser anläggningsinnehavarens ansvarighet enligt denna lag för andra skador än skada på transportmedlet icke i något fall lägre sammanlagt belopp än 100 miljoner kronor.

De belopp som anges i första stycket innefattar icke ränta eller ersättning för rättegångskostnad.

30 §

Ersättning av statsmedel enligt 29 § bestämmes enligt de grunder som anges i 11 § första stycket, 12 och 13 §§ samt 17 § andra och tredje styckena.

Bestämmelserna i 15 § första stycket första punkten och tredje stycket om rätt till återkrav mot innehavare av atomanläggning äger motsvarande tillämpning beträffande rätt att av staten kräva åter vad som utgivits i anledning av atomskada för vilken ersättning av statsmedel utgår enligt 29 §.

Ersättning av statsmedel enligt 29 § bestämmes enligt de grunder som anges i 11 § första stycket, 12 och 13 §§ samt 17 § andra stycket.

31 §

Det sammanlagda beloppet av de ersättningar som skall utges i följd av en atomolycka, dels enligt 5–21 §§ samt 29 och 30 §§ av innehavare av atomanläggning och staten, dels enligt sådant avtal som avses i artikel 15 i tilläggskonventionen, är begränsat till ett belopp motsvarande *ett hundra tjugofem miljoner i det eu-*

Det sammanlagda beloppet av de ersättningar som skall utges i följd av en atomolycka, dels enligt 5–21 §§ samt 29 och 30 §§ av innehavare av atomanläggning och staten, dels enligt sådant avtal som avses i artikel 15 i tilläggskonventionen, är begränsat till ett belopp motsvarande 300 miljoner särskilda drag-

Nuvarande lydelse

ropeiska monetära avtalet den 5 augusti 1955 avsedda betalningsenheter sådana dessa enligt artikel 24 i avtalet var bestämda den 29 juli 1960. I beloppet inräknas icke ränta eller ersättning för rättegångskostnad.

Föreslagen lydelse

ningsrätter. I beloppet inräknas icke ränta eller ersättning för rättegångskostnad.

Med uttrycket "särskilda dragningsrätter" avses de av Internationella valutafonden använda särskilda dragningsrätterna. Förs talar om ersättning, skall omräkning från särskilda dragningsrätter till svenskt mynt göras efter kursen den dag då atomolyckan inträffade, om ej för en viss olycka en annan dag fastställs genom överenskommelse mellan de stater som tillträtt tilläggskonventionen. Vid omräkning till svenskt mynt skall kronans värde beräknas i enlighet med den beräkningsmetod som Internationella valutafonden sagda dag tillämpar för sin verksamhet och sina transaktioner.

Om det belopp som med tillämpning av första stycket står till förfogande för gottgörelse av statsmedel enligt 29 och 30 §§ icke förslår till ersättning för skadorna, nedsättes ersättningarna och därpå belöpande ränta med samma kvotdel. Bestämmelsen i 19 § andra stycket äger motsvarande tillämpning.

31 a §

Åvilar ansvarighet för en atomskada innehavare av atomanläggning här i riket och förslår det sammanlagda beloppet av de ersättningar som skall utges enligt 17 § första stycket och 18 § första stycket samt av statsmedel enligt 29–31 §§ eller annars enligt tilläggskonventionen icke till full ersättning för uppkommen skada, utges ytterligare ersättning av statsmedel för skada som har uppkommit

a) här i riket.

b) i Danmark, Finland eller Norge.

c) annars ombord på ett fartyg eller ett luftfartyg som är regi-

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

strerat i Sverige, Danmark, Finland eller Norge, eller

d) på annat ställe, om skadan har tillfogats svensk medborgare eller svensk juridisk person.

Ersättning enligt första stycket utgår också för skada i annan stat som har tillträtt tilläggskonventionen i samma mån som ersättning i denna stat skulle utgå för atomskada som uppkommer i Sverige.

Det sammanlagda beloppet av de ersättningar som skall utges i följd av en atomolycka, dels enligt 5–21 §§ och 29–31 §§ av innehavare av atomanläggning och staten, dels enligt sådant avtal som avses i artikel 15 i tilläggskonventionen, dels av staten enligt första och andra styckena, är begränsat till tre miljarder kronor. I beloppet inräknas icke ränta eller ersättning för rättegångskostnad.

I fråga om ersättning enligt första och andra styckena har 30 § motsvarande tillämpning.

Om det belopp som med tillämpning av tredje stycket står till förfogande för gottgörelse av statsmedel icke förslår till ersättning för skadorna, nedsatts ersättningarna och därpå belöpande ränta med samma kvotdel. Bestämmelsen i 19 § andra stycket äger motsvarande tillämpning.

32 §

Har atomskada, som uppkommit i Sverige i följd av atomolycka för vars skadeverkningar innehavare av atomanläggning i Sverige är ansvarig, yppats först efter det att anläggningsinnehavarens ansvarighet upphört enligt 21 § andra stycket eller motsvarande bestämmelse i annan konventionsstats lag men inom trettio år från dagen för olyckan, utges ersättning av staten. Också för skada som yppats innan ansvarigheten sålunda upphört utges ersättning av staten, om den skadelidande visserligen underlåtit att inom föreskriven tid väcka talan eller företaga annan preskriptionsavbrytande åtgärd men haft godtagbar ursäkt för sin underlåtenhet.

Har skadestånd nedsatts enligt 19 § första stycket och, i förekommande fall, 31 § andra stycket eller enligt motsvarande bestämmelser i annan konventionsstats lag, ned-

Har skadestånd nedsatts enligt 19 § första stycket och, i förekommande fall, 31 § tredje stycket och 31 a § femte stycket eller enligt motsvarande bestämmelser i annan

Nuvarande lydelse

sättes ersättningen av statsmedel enligt denna paragraf i samma mån. Ersättningsskyldigheten bestämmes i övrigt som om anläggningens innehavare svarat för skadan. Anspråk på ersättning skall vid äventyr av talans förlust anmälas inom tid som anges i 21 § första stycket hos myndighet som *Konungen* bestämmer.

Konungen kan förordna, att ersättning enligt denna paragraf skall utgå även för skada som uppkommit utom Sverige.

33 §

Om det ansvarighetsbelopp som gäller enligt 17 § första stycket eller 18 § första stycket eller motsvarande bestämmelse i annan konventionsstats lag icke förslår till full ersättning för här i riket uppkommen skada och ersättning av statsmedel ej utgår enligt 29 § eller i övrigt enligt tilläggskonventionen, beredes gottgörelse av statsmedel enligt grunder som fastställs av *Konungen och riksdagen*. Sådan gottgörelse lämnas i här avsedda fall även i tillägg till ersättning som utges enligt 32 § för här i riket uppkommen skada, om sådan ersättning nedsatts enligt 32 § andra stycket första punkten. Gottgörelse som nu nämnts lämnas för här i riket uppkommen skada även i fall då på grund av förordnande enligt 19 § andra stycket ersättning från anläggningssinnehavaren tills vidare utgår endast med viss kvotdel och ersättning av statsmedel ej utgår enligt tilläggskonventionen.

34 §

Ersättning enligt 28, 29 eller 33 § utgår ej i anledning av atomolycka som avses i 11 § andra stycket.

Föreslagen lydelse

konventionsstats lag, nedsättes ersättningen av statsmedel enligt denna paragraf i samma mån. Ersättningskyldigheten bestämmes i övrigt som om anläggningens innehavare svarat för skadan. Anspråk på ersättning skall vid äventyr av talans förlust anmälas inom tid som anges i 21 § första stycket hos myndighet som *regeringen* bestämmer.

Regeringen kan förordna, att ersättning enligt denna paragraf skall utgå även för skada som uppkommit utom Sverige.

Om det ansvarighetsbelopp som gäller enligt 17 § första stycket eller 18 § första stycket eller motsvarande bestämmelse i annan konventionsstats lag och ersättning av statsmedel som utges enligt 29–31 §§ eller i övrigt enligt tilläggskonventionen samt enligt 31 a § icke förslår till full ersättning för uppkommen skada, beredes gottgörelse av statsmedel enligt grunder som fastställs i särskild lag. Sådan gottgörelse lämnas i här avsedda fall även i tillägg till ersättning som utges enligt 32 § för här i riket uppkommen skada, om sådan ersättning nedsatts enligt 32 § andra stycket första punkten. Gottgörelse som nu nämnts lämnas även i fall då på grund av förordnande enligt 19 § andra stycket, 31 § tredje stycket andra punkten eller 31 a § femte stycket andra punkten ersättning tills vidare utgår endast med viss kvotdel.

Ersättning enligt 28, 29, 31 a eller 33 § utgår ej i anledning av atomolycka som avses i 11 § andra stycket.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

35 §

Belopp som utgivits enligt 28 § får staten kräva åter endast av atomanläggningens innehavare, dennes försäkringsgivare och den mot vilken anläggningens innehavare har återkravs rätt enligt 20 §.

För belopp som utgivits enligt 29 eller 33 § med anledning av att förordnande meddelats enligt 19 § andra stycket inträder staten i den rätt till ersättning av anläggningsinnehavaren som kan tillkomma den skadelidande. I övrigt kan belopp, som staten utgivit enligt 29–31 §§ eller som eljest utgivits enligt tilläggskonventionens bestämmelser i anledning av atomolycka, för vars skadeverkningar innehavare av atomanläggning i Sverige är ansvarig enligt annan konventionsstats lag, eller som staten utgivit enligt 33 §, krävas åter endast från fysisk person som orsakat skadan uppsåtligt. Motsvarande gäller i fråga om ersättning som staten utgivit enligt 32 §.

För belopp som utgivits enligt 29, 31 a eller 33 § med anledning av att förordnande meddelats enligt 19 § andra stycket inträder staten i den rätt till ersättning av anläggningsinnehavaren som kan tillkomma den skadelidande. I övrigt kan belopp, som staten utgivit enligt 29–31 och 31 a §§ eller som eljest utgivits enligt tilläggskonventionens bestämmelser i anledning av atomolycka, för vars skadeverkningar innehavare av atomanläggning i Sverige är ansvarig enligt annan konventionsstats lag, eller som staten utgivit enligt 33 §, krävas åter endast från fysisk person som orsakat skadan uppsåtligt. Motsvarande gäller i fråga om ersättning som staten utgivit enligt 32 §.

37 §

Talan i mål, som enligt 36 § får upptagas i Sverige, och talan mot staten enligt 28, 29, 32 eller 33 § väckes vid rätten i den ort där atomolyckan inträffade. Är två eller flera domstolar behöriga, väckes talan vid någon av dem.

Finnes ej behörig domstol enligt första stycket, väckes talan vid Stockholms rådhusrätt.

Talan i mål, som enligt 36 § får upptagas i Sverige, och talan mot staten enligt 28, 29, 31 a, 32 eller 33 § väckes vid rätten i den ort där atomolyckan inträffade. Är två eller flera domstolar behöriga, väckes talan vid någon av dem.

Finnes ej behörig domstol enligt första stycket, väckes talan vid Stockholms tingsrätt.

Denna lag träder i kraft såvitt avser 1, 12 och 31 §§ den dag regeringen bestämmer och i övrigt den — .

LAGRÅDET

Utdrag
PROTOKOLL
vid sammanträde
1981-12-30

Närvarande: f. d. justitierådet Petrén, regeringsrådet Delin, justitierådet Bengtsson.

Enligt lagrådet den 22 december 1981 tillhandakommet utdrag av protokoll vid regeringssammanträde den 26 november 1981 har regeringen på hemställan av statsrådet och chefen för justitiedepartementet Petri beslutat inhämta lagrådets yttrande över förslag till lag om ändring i atomansvarighetslagen (1968: 45).

Förslaget har inför lagrådet föredragits av hovrättsassessorn Måns Jacobsson.

Förslaget föranleder följande yttrande av *lagrådet*:

2 §

Som anförs i remissprotokollet bör den nu gällande fullmaktsbestämmelsen i 2 §, vari saklig ändring är påkallad, ges en utformning som är förenlig med den nya regeringsformen.

Bestämmelsen i paragrafens första mening är visserligen klar till innehållet men kan vid sin tillämpning i vissa situationer leda till ganska överraskande och till synes godtyckliga resultat, t. ex. om intill en senare uppförd anläggning ännu en anläggning förläggs omedelbart utanför 1 000-metersradien eller om den först uppförda anläggningen nedläggs eller övergår till annan ägare. Emellertid är regeln tydligen väl anpassad till de nuvarande faktiska förhållandena, och det synes svårt att åstadkomma en bestämmelse som är helt tillfredsställande i varje situation. Första meningen får därför godtas. Vad andra meningen angår, torde dess innebörd bättre framgå om uttrycket "en annan anläggning som innehåller" utbyts mot "en anläggning som utan att vara atomanläggning innehåller — —" etc.

12 §

Första stycket punkt 1 i paragrafens föreslagna lydelse föreskriver att från ansvaret skall undantas annan atomanläggning "inom samma område". Vad som avses härmed är oklart. Som framgår av specialmotiveringen är inte avsikten att anläggningsområdet här skall bestämmas med samma metod som enligt 2 §. För att förebygga missförstånd synes man lämpligen böra utbyta orden "inom samma område" mot "i dess omedelbara närhet". I så fall bör punkt 2 i stället få följande avfattning: "2. skada på egendom som vid tiden för atomolyckan fanns inom anläggningsområdet och användes eller var avsedd att användas i förbindelse med en atomanläggning inom området."

31 §

Enligt paragrafens tredje stycke, som inte fått ändrad lydelse enligt förslaget, hänvisas till första stycket när det gäller det belopp som skall stå till förfogande för gottgörelse av statsmedel enligt 29 och 30 §§. Emellertid kan också det nya andra stycket anses ha betydelse för beräkningen av detta belopp, i varje fall om genom överenskommelse det bestäms att omräkning skall ske efter kursen annan dag än den då atomolyckan inträffade. I tredje stycket bör därför orden "första stycket" utbytas mot "första och andra styckena".

JUSTITIEDEPARTEMENTET

Utdrag
PROTOKOLL
vid regeringssammanträde
1982-03-11

Närvarande: statsministern Fälldin, ordförande, och statsråden Ullsten, Wikström, Friggebo, Dahlgren, Åsling, Söder, Johansson, Wirtén, Andersson, Boo, Petri, Eliasson, Gustafsson, Elmstedt, Tillander, Ahrland, Molin

Föredragande: statsrådet Petri

Proposition om ändring i atomansvarighetslagen (1968: 45)

Anmälan av lagrådsyttrande

Föredraganden anmäler lagrådets yttrande¹ över förslag till lag om ändring i atomansvarighetslagen (1968: 45).

Föredraganden redogör för lagrådets yttrande och anför.

Lagrådet har i princip godtagit det remitterade förslaget men har förordat vissa ändringar. Mot dessa har jag ingen erinran. De ändringar som lagrådet har föreslagit i 2, 12 och 31 §§ bör enligt min uppfattning godtas. I anledning av vad lagrådet har anfört i fråga om metoden för att bestämma begreppet anläggningsområde i 12 § vill jag erinra om vad som uttalas i remissprotokollet om att ledning ofta kan erhållas i de geografiska avgränsningar som görs i de tillståndsbeslut som ligger till grund för anläggningens drift. Den av lagrådet föreslagna ändringen av lagtexten medför inte någon ändring i detta hänseende. I övrigt föranleder lagrådets yttrande inte något uttalande från min sida.

Vissa smärre redaktionella justeringar har gjorts i 2 och 9 §§.

OECD:s beslut bör avvaktas

Den svenska lagstiftningen rörande atomansvarighet bygger som har nämnts i remissprotokollet på två internationella konventioner, 1960 års Pariskonvention och 1963 års tilläggskonvention. De nu föreslagna lagändringarna föranleds bl. a. av att dessa konventioner nyligen har reviderats (se de vid remissprotokollet såsom bilagorna 1 och 2 fogade ändringsprotokollen). I remissprotokollet anfördes att enighet rådde mellan konventionsstaterna rörande ändringsprotokollens sakliga innehåll men att OECD:s råd ännu inte hade antagit protokollen. Detta berodde på att oenighet

¹ Beslut om lagrådsremiss fattat vid regeringssammanträde den 26 november 1981.

rådde mellan vissa konventionsstater i fråga om vilka språk som skall äga vitsord vid tolkningstvister. Konventionerna har nämligen upprättats på sex språk: engelska, franska, italienska, holländska, tyska och spanska. Trots upprepade försök att få till stånd en kompromisslösning kvarstår emellertid motsättningarna i denna fråga. Förhandlingar pågår dock med sikte på att försöka lösa tvistefrågan under våren 1982. För att ändringarna i den svenska lagstiftningen inte onödigt skall fördröjas bör propositionen avges till riksdagen redan nu. Jag räknar emellertid med att riksdagen inte avslutar utskottsbehandlingen och tar ställning till propositionen förrän OECD:s råd har antagit ändringsprotokollen.

Ikraftträdande

I remissprotokollet anfördes att det inte var möjligt att ta ställning till tidpunkten för ikraftträdandet av den nya lagstiftningen förrän ändringsprotokollen har antagits av OECD:s råd och att vid ställningstagandet hänsyn skulle tas till vissa remissinstansers önskemål om att bestämmelserna av försäkringstekniska skäl sätts i kraft vid ett årsskifte. I den situation som nu föreligger föreslås mot bakgrund av uttalandet i remissprotokollet att lagstiftningen sätts i kraft den 1 januari 1983 i de delar som inte är knutna till konventionsregleringen på sådant sätt att det inte är folkrättsligt möjligt att sätta ändringarna i kraft innan protokollen blivit bindande för Sverige.

Hemställan

Med hänvisning till vad jag nu har anfört hemställer jag att regeringen föreslår riksdagen att

dels anta det av lagrådet granskade lagförslaget med vidtagna ändringar,

dels godkänna

1. ändringsprotokollet till konventionen den 29 juli 1960 om skadeståndsansvar på atomenergins område, och
2. ändringsprotokollet till konventionen den 31 januari 1963 utgörande tillägg till Pariskonventionen den 29 juli 1960 om skadeståndsansvar på atomenergins område.

Ärendet bör behandlas först sedan de nämnda ändringsprotokollen har antagits av OECD:s råd.

Beslut

Regeringen ansluter sig till föredragandens överväganden och beslutar att genom proposition föreslå riksdagen att anta de förslag som föredraganden har lagt fram.

Innehåll

Propositionens huvudsakliga innehåll	1	
Lagförslag	2	
Utdrag av protokoll vid regeringssammanträde 1981-11-26	11	
1 Inledning	11	
2 Gällande ordning	13	
2.1 Det internationella konventionsarbetet	13	
2.2 Huvuddragen av Pariskonventionen och tilläggskonventionen	14	
2.2.1 Pariskonventionen	14	
2.2.2 Tilläggskonventionen	17	
2.3 Gällande svensk rätt	19	
3 1981 års ändringsprotokoll till Pariskonventionen och tilläggskonventionen	25	
3.1 Ändringsprotokollet till Pariskonventionen	25	
3.2 Ändringsprotokollet till tilläggskonventionen	32	
4 Sammanfattning av departementspromemorian	34	
5 Frågan om Sveriges tillträde till 1981 års ändringsprotokoll	35	
Föredraganden		
6 Allmän motivering till den föreslagna lagstiftningen	37	
6.1 Höjningen av anläggningsinnehavarens ansvarighet	37	
Gällande ordning	37	
Promemorian	38	
Föredraganden	43	
6.2 Statsansvaret enligt tilläggskonventionen	47	
Föredraganden	47	
6.3 Fråga om införande av statsansvar utöver tilläggskonventionens maximibelopp	48	
Promemorian	48	
Föredraganden	49	
6.4 Ersättning efter särskilt riksdagsbeslut	50	
Gällande ordning	50	
Promemorian	50	
Föredraganden	51	
6.5 Lagteknisk anpassning till ändringsprotokollen och regeringsformen	51	
Promemorian	51	
Föredraganden	52	
7 Upprättat lagförslag	53	
8 Specialmotivering	53	
9 Hemställen	68	
10 Beslut	68	
<i>Bilagor</i>		
Bilaga 1	Ändringsprotokoll till konventionen den 29 juli 1960 om skadeståndsansvar på atomenergins område i dess lydelse enligt tilläggsprotokoll den 28 januari 1964	69
Bilaga 2	Ändringsprotokoll till konventionen den 31 januari 1963 utgörande tillägg till Pariskonventionen den 29 juli 1960 om skadeståndsansvar på atomenergins område i dess lydelse enligt tilläggsprotokoll den 28 januari 1964	87

Bilaga 3	Det i promemorian framlagda lagförslaget	102
Bilaga 4	Sammanställning av remissyttranden	111
Bilaga 5	Det remitterade förslaget	122
Utdrag av lagrådets protokoll 1981-12-30		131
Utdrag av protokoll vid regeringssammanträde 1982-03-11		133